

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ, ГЕОЛОГИЯ
ЖӘНЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ

ТОО "EURASIAN GHG MANAGEMENT"

«ОЗОН ҚАБАТЫН БҰЗАТЫН ЗАТТАР БОЙЫНША
МОНРЕАЛЬ ХАТТАМАСЫНЫҢ ТАЛАПТАРЫН ОРЫНДАУ
ЖӨНІНДЕ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
БАЯНДАМАСЫН ДАЙЫНДАУ» тақырыбы бойынша
ЕСЕП

"Eurasian GHG
Management" ЖШС директоры

Нұр-Сұлтан қ. 2020

Никифоров О.А.

ОРЫНДАУШЫЛАР ТІЗІМІ

Тақырып жетекшісі:

"Eurasian GHG Management"

ЖШС-ның ВВО жетекшісі

биол. ғылым. канд.

(қолы, күні)

Л.В. Шабанова

"Eurasian GHG Management"

ЖШС-ның сарапшысы

(қолы, күні)

Е.С.Никифорова

Аудармашы

(Қазақ тілі)

(қолы, күні)

Г.Ж.Сейпиева

Аудармашы

(Ағылшын тілі)

(қолы, күні)

А.О. Никифоров

МАЗМҰНЫ

Анықтамалар, белгілер және қысқартулар	4
Кіріспе	5
1 Реттелетін озонды бұзатын заттардың химиялық алмастырғыштары	7
2 Реттелетін озонды бұзатын заттарды қауіпсіз сақтауды, кәдеге жаратуды, қайта өңдеуді немесе жоюды жақсарту үшін технологияларды талдау	24
3 Реттелетін озонды бұзатын заттарды қауіпсіз сақтау, кәдеге жарату, қайта өңдеу немесе жою тәжірибесі	37
4 Қазақстанда ОБЗ шығару бағдарламасын табысты іске асыру шарттары	40
5 Монреаль хаттамасы тараптарының отыз бірінші жиналысының соңғы шешімдерін талдау	43
6 Қазақстанның Монреаль хаттамасына Кигали түзетуін қабылдау кезіндегі іс-шаралар жоспары	53
Пайдаланылған әдебиеттер тізімі	61
1 қосымша. Монреаль хаттамасы	72
2 қосымша. Монреаль хаттамасына Кигали түзетуі (орыс және ағылшын тілдерінде)	
3 қосымша. Озон қабатын бұзатын заттар бойынша Монреаль хаттамасының отыз бірінші отырысының шешімдері (2019 жыл) (орыс және ағылшын тілдерінде)	

АНЫҚТАМАЛАР, БЕЛГІЛЕР ЖӘНЕ ҚЫСҚАРТУЛАР

Осы Қазақстан Республикасының Озон қабатын бұзатын заттар жөніндегі Монреаль хаттамасының талаптарын орындау жөніндегі баяндамасында (бұдан әрі – баяндама) мынадай белгілер, қысқартулар және химиялық символдар қолданылады:

ГБФК	гидробромфторкөміртекттер
ГФК	гидрофторкөміртект
ГХФК	гидрохлорфторкөміртекттер
ҰОҚ	ұшпа органикалық қосылыстар
ОБЗ	озонды бұзатын заттар
ОБП	хладагенттердің озонды бұзатын потенциалы
ӨЖЖ	өте жоғары жиілік
ҒЖП	ғаламдық жылыну потенциалы
ППУ	пенополиуретандар
СЭҚТН	сыртқы экономикалық қызметтің тауар номенклатура- сы
ХФК	хлорфторкөміртекттер
БҰҰӨДҰ	Біріккен Ұлттар Ұйымының өнеркәсіптік даму ұйымы
COS	карбонил сульфид (Carbonyl sulphide)
CO	көміртект оксиді
CO ₂	көмір қышқыл газы
HF	фтор сутегі

HCl хлорсутегі, (гідрохлорид, хлорсутек)

H_2O су, бу

КІРІСПЕ

Озон қабатын бұзатын заттар жөніндегі Монреаль хаттамасы Жердің озон қабатын оны бұзатын химиялық заттарды айналыстан кезең-кезеңімен шығару жолымен қорғау туралы жаһандық келісімді білдіреді. Озон қабатын бұзатын химиялық заттарды айналымнан кезең-кезеңімен шығарудың бұл жоспары озонды бұзатын заттарды өндіруге де, тұтынуға да қатысты. Келісімге 1987 жылы қол қойылып, 1989 жылы күшіне енді.

Монреаль хаттамасының мәтіні осы баяндамаға 1-қосымшада ұсынылған.

Монреаль хаттамасы "сақтық принципіне" негізделген, бұл әлемдік қауымдастыққа барлық ғылыми, экономикалық және техникалық мәселелер толық анықталмастан бұрын негізгі Жаһандық экологиялық мәселелерді шешуге мүмкіндік береді. Осы тәсілді көрсету үшін хаттама тараптары шартқа уақыт өте келе дамуға және озон қабатының жай-күйіне, озон қабатының сарқылуы туралы ғылымға және балама технологияларды әзірлеу мен іске асырудағы прогреске қатысты соңғы нәтижелерді көрсетуге мүмкіндік беретін рәсім туралы келісті. Бұл эволюциялық ерекшелік Монреаль хаттамасында қабылданған бақылау шараларын Хаттамаға түзетулер немесе түзетулер түрінде тұрақты, жан-жақты бағалау түрінде болады.

Монреаль хаттамасы тараптарының кеңестері келісімнің табысты іске асырылуын қамтамасыз етуге бағытталған шешімдер қабылдау үшін жыл сайын өткізіледі. Бұл шешімдер Хаттамаға жасалған сәттен бастап алты рет қабылданған түзетулерді немесе түзетулерді (Лондон, Копенгаген, Монреаль, Пекин және Кигали түзетулері) енгізуге де қатысты).

Қазақстан 1998 жылы Монреаль хаттамасына ¹, 2001 жылы Лондон түзетуіне ², 2011 жылы Копенгаген және Монреаль түзетулеріне қосылды³ –

2014 жылы Пекин түзетуін ратификациялады⁴ және қазіргі уақытта Монреаль хаттамасына Кигалий түзетуін қабылдау үшін материалдар дайындауда.

2016 жылы қабылданған Кигали түзетуімен гидрофторкөміртекті (бұдан әрі - ГФК) кезең-кезеңімен қысқарту көзделді.

Кигали түзетуінің мәтіні осы Хаттамаға 2-қосымшада ұсынылған.

ГФК Монреаль хаттамасының бастапқы ережелеріне сәйкес жойылған бірнеше озонды бұзатын заттар үшін алмастырғыштар болып табылды.

Олар озон қабатын жоймаса да, олар қуатты парниктік газдар болып табылады және осылайша климаттың өзгеруіне әкеледі.

Монреаль хаттамасы және Кигали түзетуі әлемдік қоғамдастықтың болашақ салқындату қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін тоңазытқыш жабдықтары мен ауаны баптау секторында тұрақты және тиімді шешімдерді әзірлеу қажеттілігі туралы хабардарлығын арттырды, оның ішінде азық-түлікті сақтау мақсатында Тоңазытқыш тізбегін құру бастамалары.

Монреаль хаттамасы аясында 2019 жылы хаттама тараптары үкіметтер, Монреаль хаттамасының мекемелері, Біріккен Ұлттар Ұйымының мамандандырылған мекемелері, қолданыстағы жеке және мемлекеттік бастамалар және барлық тиісті мүдделі тараптар арасында білім алмасу және Монреаль хаттамасымен реттелетін заттарды пайдалануды азайтуға мүмкіндік беретін энергия тиімді шешімдер мен технологиялар саласындағы инновацияларды ынталандыру мақсатында ынтымақтастық пен үйлестіруді нығайтуға шақыратын Рим декларациясын қабылдады.

¹ Озон қабатын бұзатын заттар жөніндегі Монреаль хаттамасына Қазақстан Республикасының қосылуы туралы. Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 30 қазандағы N 176 Заңы

² Озон қабатын бұзатын заттар жөніндегі Монреаль хаттамасына түзетуге Қазақстан Республикасының қосылуы туралы Лондон, 1990 жылғы 27-29 маусым. Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 7 мамырдағы N 191 Заңы

³ 1992 жылғы 23-25 қарашада Копенгагенде қабылданған Озон қабатын бұзатын заттар жөніндегі Монреаль Хаттамасына Түзетуді және 1997 жылғы 15-17 қыркүйекте Монреальда қабылданған Озон қабатын бұзатын заттар жөніндегі Монреаль Хаттамасына Түзетуді ратификациялау туралы. Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 6 сәуірдегі № 426-IV Заңы

⁴ 1999 жылғы 3 желтоқсанда Пекинде қабылданған Озон қабатын бұзатын заттар жөніндегі Монреаль Хаттамасына Түзетуді ратификациялау туралы. Қазақстан Республикасының Заңы 2014 жылғы 23 сәуірдегі № 198-V ҚРЗ

Монреаль хаттамасында Қазақстан Республикасы табысты орындайтын практикада жүзеге асырылатын бірқатар міндеттер көзделген.

Бүкіл әлем мемлекеттерінің бірлескен күш-жігерінің арқасында озон қабаты біртіндеп қалпына келеді.

1 Реттелетін озонды бұзатын заттардың химиялық алмастырғыштары

Озон қабаты бірнеше себептерге байланысты жойылады, олардың ішіндегі ең маңыздысы және ең қауіптісі-адам синтездеген химиялық заттарды өнеркәсіп пен ауыл шаруашылығында кеңінен қолдану. Мұндай қосылыстардың негізі – хлорланған, фторланған немесе бромдалған көмірсутектер, олар озон молекулаларымен әрекеттесуге қабілетті. Егер затта тек фтор болса (хлор немесе бром болмаса), ол ОБЗ емес. ОБЗ-ға келесі заттар жатады:

- хлорфторкөміртектер (ХФК);
- гидрохлорфторкөміртектер (ГХФК);
- галондар;
- гидробромфторкөміртектер (ГБФК);
- бромхлорметан;
- 1,1,1-трихлорэтан (метилхлороформ);
- төртхлорлы көміртек (ТХК);
- бромды метил.

ОБЗ өнеркәсіпте, ең алдымен Тоңазытқыш жабдықтарын өндіру секторында, сондай-ақ машина жасау, радиоэлектроника, химия, қорғаныс және ғарыш өнеркәсібі және т. б. сияқты стратегиялық маңызды салаларда кеңінен қолданылады.

Тоңазытқыштар мен кондиционерлер сияқты ОБЗ бар жабдықтың қызмет ету мерзімі көбінесе 10 жыл немесе одан да көп уақытты құрайды, осы уақыт ішінде жабдық техникалық қызмет көрсетуді қажет етеді. Сондықтан, әлі күнге дейін ОБЗ-ны қолданатын ең үлкен сала тоңазытқыштар мен кондиционерлерді өндіру және қызмет көрсету секторы болып қала береді, мұнда ХФК мен ГФК салқындату жүйелерінде салқындатқыш ретінде қолданылады.

Экологиялық кодекстің⁵ талаптарына сәйкес құрамында ОБЗ бар жабдықтарды импорттауға шектеу қойылған немесе тыйым салынған. Алайда, мысалы, пайдаланылған автомобильдер сияқты жабдық жеке немесе контрабандалық жолмен әкелінеді, осылайша ORV-ге сұраныс артады.

ОБЗ көбікті өрт сөндіргіштерде, электронды өнеркәсіпте және химиялық тазартуда тазартқыш еріткіштер ретінде, өкпе ауруларын емдеу үшін қолданылатын аэрозольдер мен медициналық мөлшерлейтін аэрозоль ингаляторларында, ауруханаларда стерилизатор ретінде, өрт сөндіру құралдары, зиянкестерді бақылау үшін фумиганттар ретінде және жөнелту алдында жүктерді карантиндік өңдеу үшін, сондай-ақ химиялық өндірістегі шикізат ретінде пайдаланылуы мүмкін.

ОБЗ зертханалық немесе аналитикалық реагенттер ретінде де қолданылуы мүмкін.

ОБЗ стратосфераға көптеген жолдармен шығарылады, олардың ішінде:

– ОБЗ шығаратын тазартқыш еріткіштерді, бояуларды, өрт сөндіру жабдықтарын және аэрозоль спрейлерін жиі қолдану;

– салқындату және кондиционерлеу жүйелеріне қызмет көрсету барысында желдету және үрлеу;

⁵ Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 Кодексі, 313-баптың 2-тармағы

– топырақты фумигациялау үшін, егін жиналғаннан кейін пестицидтерді бақылау үшін, карантиндік мақсатта және жөнелту алдында жүктерді өңдеу үшін бром метилін пайдалану;

– құрамында ОБЗ бар өнімдерді (атап айтқанда, көбік) және жабдықтарды (мысалы, тоңазытқыштарды) жою;

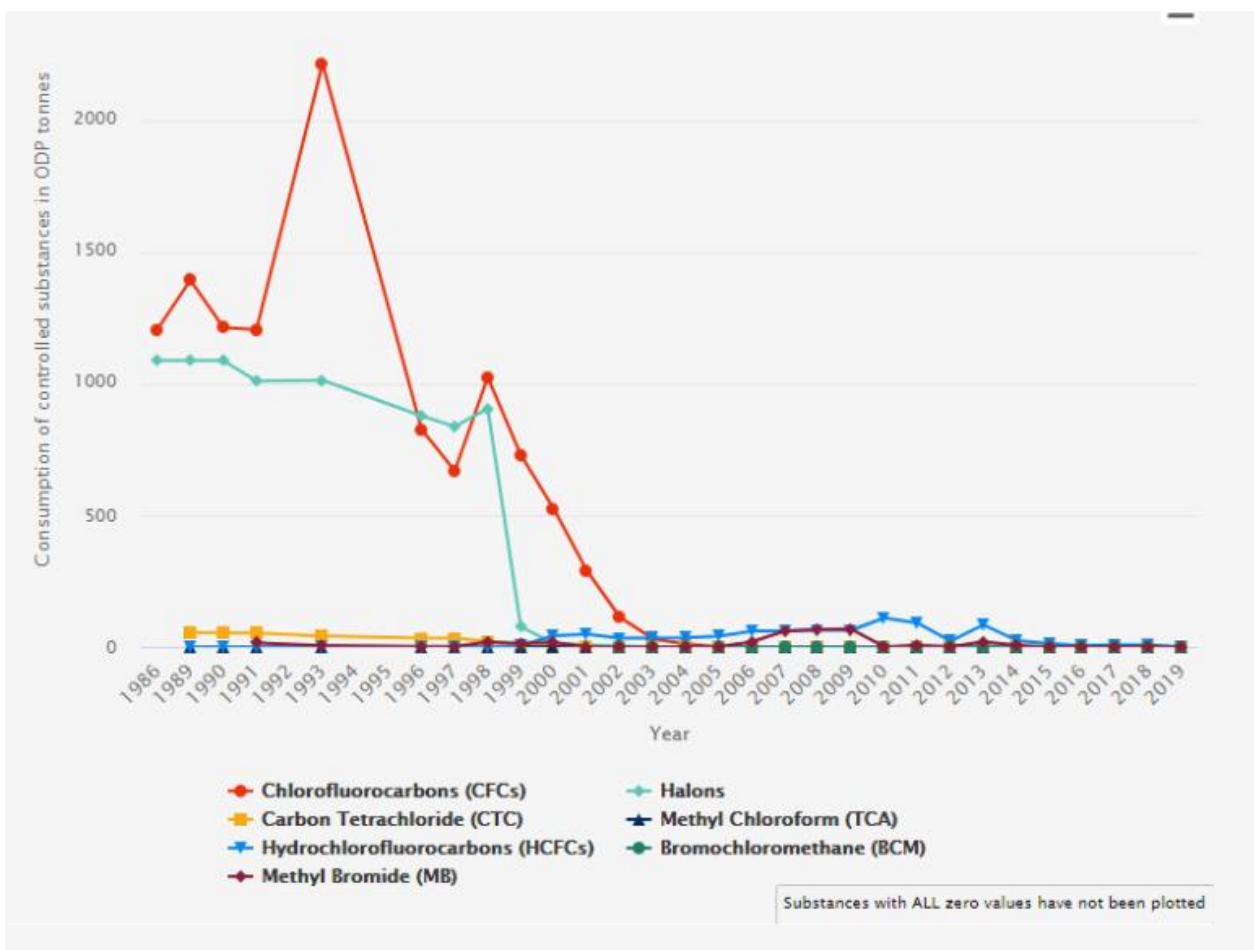
– жабдықта (салқындату жүйелерінде, өрт сөндіргіштерде) ағып кету.

Қазақстан Республикасы ОБЗ өндірмейді, алайда оларды халық шаруашылығында және 2001 жылдан бұрын шығарылған жабдықтарды жөндеу және қызмет көрсету саласында ішінара пайдаланады.

ОБЗ қажеттілігін импорт есебінен толығымен, болмашы – бұрын пайдаланылған ОБЗ регенерациялау (қалпына келтіру) есебінен өтейді. Қазақстан Республикасында ОБЗ пайдалану көлемі бойынша негізгі секторлар температурасы реттелетін Тоңазытқыш техникасы мен кондиционерлер секторы (Тоңазытқыш агенттері ретінде).

Құбырлар мен жылу оқшаулау плиталарын өндіру процесінде көбік түзгіштер секторының ерте шығарылған жабдықтарын, мұнай-газ объектілеріндегі газды өрт сөндіру құралдарының секторын, еріткіштер секторын, ауыл шаруашылығы өнімдерін карантиндік өңдеу секторын пайдалану саласына түсуі мүмкін.

Қазақстанның ОБЗ тұтынуы жыл сайын қысқаруда, ОБЗ тұтыну кестесі 1-суретте көрсетілген.

1 сурет

Әлемнің көптеген елдері ОБЗ алмастырғыштарын және жаңа өндіріс технологияларын әзірлеу немесе ОБЗ пайдаланбай ерте шығарылған жабдықтарға қызмет көрсету жұмыстарын жүргізуде.

ХФК, ГФФК және көміртегі тетрахлориді химиялық синтезде шикізат ретінде кеңінен қолданылады. Шикізат ретінде қолданылатын ОБЗ, әдетте, атмосфераға енбейді, сондықтан озон қабатының сарқылуына ықпал етпейді. Зертханаларда химиялық реакциялар үшін және аналитикалық реактивтер ретінде аз мөлшерде көміртегі тетрахлориді және басқа да ОБЗ қолданылады. Монреаль хаттамасының ережелеріне сәйкес бұл пайдалану жалпыға бірдей ерекше қолдану түрі болып саналады және осылайша бақылау шараларынан босатылады.

ОБЗ біртіндеп барлық қолдану салаларында баламалармен алмастырылады. Ерекшелік-қолданудың маңызды түрлері, шикізат және технологиялық агенттер ретінде қолдану.

Бірнеше жылдар бойы метилхлороформ деп аталатын 1,1,1-трихлорэтан металды жалпы тазарту үшін хлор бар еріткіштерді алмастыратын еріткіш болды. Ол сонымен қатар электронды құрылғыларда және жоғары дәлдікті тазарту үшін, құрғақ тазалау, аэрозольдер, бояулар мен желімдерде қолданылды. Бұл затты пайдалануға 1996 жылдан бастап көптеген дамыған елдерде тыйым салынған, бірақ өнеркәсіпте ескірген жабдықты қолдануға байланысты оны осы жабдықтың бөлігі ретінде ерікті түрде пайдалануға да, техникалық қызмет көрсету мақсатында заңсыз әкелуге де болады.

Бром метилін инсектицид немесе пестицид ретінде кедендік бланкілерде дұрыс емес жіктеу ОБЗ-ны бақылауды немесе бақылауды әлсіретуі мүмкін. Кейбір елдер пестицидтер бойынша Кедендік ережелер шеңберінде бромды метил немесе құрамында бромды метил бар қоспаларды импорттайтынын түсінбей бромды метилді нөлдік тұтыну бойынша есеп береді.

Бром метилін, мысалы, ауыл шаруашылығында және өнеркәсіптік гүл өсіруде кесу үшін немесе егістіктерді немесе өнімдері бар қоймаларды дезинфекциялау үшін пайдалануға болады. Метилбромидті пайдалану фактілерін болдырмау үшін озон қабатын бүлдірмейтін баламалы заттарды қолдану жөніндегі жобалар жүзеге асырылады. Балама заттар қолданылғанға дейін метилбромидті заңсыз контрабандалық жолмен әкелу мүмкін.

Тыйым салынған ОБЗ пайдаланудан кезең-кезеңмен шығару проблемаларын шешу үшін лицензиялау жүйесі пайдаланылады.

ОБЗ ауыстыруды талдау

1 кесте.

Тыйым салынған ОБЗ	Балама шешімдерді талдау ⁶
Хладагенттер	
ГХФК-22 , ГХФК негізіндегі қоспалар	<p>Аралас хладагент L40 Құрамы: 40% ГФК-32, 10% ГФК -152а, 20% ГФО-1234yf, 30% ГФО-1234ze(E) ОРС = 0. FЖП = 290.</p> <p>Орташа және төмен температуралы тоңазытқыш жабдықта R404а-ны тікелей ауыстыруға арналған, бұл тоңазытқыш жүйесінің тиімділігін шамамен 10% арттырады.</p> <p>Енгізу үшін негізгі кедергілер қиын жанатын хладагенттерді пайдалану қауіпсіздігіне қойылатын талаптармен негізделген (FDIS ISO 817 сәйкес 2L сыныбы). Жаңа класс ISO 5149 стандартына енгізілген.</p>
ГФУ-134а	<p>Аралас хладагент N13 Құрамы: 42% ГФК-134а и 58% ГФО-1234ze(E). ОРС = 0. FЖП = 600.</p> <p>Жанбайтын екі компонентті қоспа. Fdis ISO 817 стандартына сәйкес қоспасы А1 класына жатады (төмен уытты және жанбайтын зат). Поршеньді немесе спиральды компрессорларда қолданған кезде ол ГФК-134а сияқты тиімділікті көрсетті.</p>
ГФК-134а	<p>Аралас хладагент ХР10 Құрамы: 44% ГФК-134а и 56% ГФО-1234yf. ОРС = 0. FЖП = 630.</p> <p>Тұтанбайтын екі компонентті қоспа. Стандартқа сәйкес FDIS ISO 817 А1 класына жатады (төмен уытты және жанбайтын зат). Жоғары критикалық температураның арқасында ол жылы климатта жақсы көрсеткіштерді көрсетеді.</p> <p>Keң таралудың негізгі кедергісі салқындатқыштың жоғары құны болуы мүмкін.</p>
ГФО-1234yf	<p>Аралас хладагент N40</p>

⁶ <http://www.ozoneprogram.ru/>

R404A	<p>Құрамы: 25% ГФК-32, 25% ГФК-125, 20% ГФК-134а және 30% ГФК-1234yf. ОРС = 0. ГЖП = 1 330. Қаныққан (шекті) ГФҚ мен қанықпаған (шектелмеген) жанбайтын қоспасы. Климаттық және тоңазытқыш жабдықтарында R404а ауыстыруға арналған. Fdis ISO 817 стандартына сәйкес қоспасы А1 класына жатады (төмен уытты және жанбайтын зат). R404А қарағанда жоғары тиімділікпен ерекшеленеді. Іске асыру үшін елеулі кедергілер жоқ.</p> <p>Аралас хладагент DR33 Құрамы: 24% ГФК-32, 25% ГФК-125, 26% ГФК-134а және 25% ГФО-1234yf.</p> <p>ОРС = 0. ГЖП = 1 410. Қаныққан (шекті) ГХФК мен ГФО-1234yf жанбайтын қоспасы. Жаңа тоңазытқыш жабдықта R404А ауыстыруға арналған. Стандартқа сәйкес FDIS ISO 817 А1 класына жатады (төмен уытты және жанбайтын зат). Іске асыру үшін елеулі кедергілер жоқ.</p>
R404A	<p>Көмірсутектер-озонды бұзатын хладагенттерге экологиялық қауіпсіз және энергия тиімді балама. Қолданылатын хладагенттер: ОБП = 0 және ГЖП = 0 бар R290 (пропан) және ОБП = 0 және ГЖП = 1 бар R744 (CO₂). Көміртегі диоксидінің (CO₂) экологиялық және термодинамикалық қасиеттері оны тоңазытқыш жүйелері үшін, атап айтқанда, сауда кәсіпорындарында қолдану үшін перспективалы хладагент ретінде қарастыруға мүмкіндік береді. Бұл заттың артықшылықтарының бірі-жоғары көлемді суық өнімділігі, нөлдік озонды бұзатын потенциал, жаһандық жылынудың өте төмен (қазіргі синтетикалық салқындатқыштардың көпшілігімен салыстырғанда) әлеуеті. Сонымен қатар, көмірқышқыл газы арзан және жанғыш емес. Көмірсутектер жанама өнімдерді, деградация өнімдерін түзбейді, ОБП нөлдік және ГЖП өте төмен. Көмірсутекті хладагенттерді осы заттар үшін әзірленген жүйелерде немесе ГХФК-да жұмыс істеуге арналған жүйелерде алмастыру ретінде пайдалануға болады. Бұл</p>

ГФХК	<p>олардың бәсекеге қабілеттілігін арттырады және Қазақстан үшін оңтайлы нұсқа етеді.</p> <p>Көмірқышқыл газы (R744), сауда автоматтарында және бөтелкедегі (банка) сусындарға арналған салқындатылған витриналарда қолданылады. Бұл технология керемет өнімділігімен ерекшеленеді, бірақ техникалық қызмет көрсету өте қиын. R744-тегі жабдықтың энергия тиімділігі ГФК-134а - да жұмыс істейтін агрегаттармен бірдей, бірақ ол қоршаған орта температурасының жоғарылауымен айтарлықтай төмендейді. Осы хладагенттің нарықта кеңінен таралуына негізгі кедергі қызмет көрсетуші персоналдың техникалық даярлығының жоғары деңгейінің қажеттілігі болып табылады. R744 көмірсутектерді ауыстыру үшін таңдалды, себебі қоғамдық пайдалану аймақтарында қауіпсіздікке аз қауіп бар.</p> <p>R600a және R290 көмірсутектері шағын өлшемді тоңазытқыш жабдықтарында қолдануды тапты, ал R600a аз қуатты қондырғыларда қолданылады. Бөтелкедегі сусындарға арналған салқындатылған витриналар екі салқындатқышты да пайдаланады, ал мұз жасаушылар мен шағын витриналарда R290 қолданылады. Көмірсутекті хладагенттердің энергия тиімділігі ГФХК және ГФК баламалы, не одан асады. EN 378 еуропалық стандарты, егер бөлменің ауданы жеткілікті үлкен болса, қоғамдық пайдалану аймақтарында жанармай құю мөлшері 1,5 кг-ға дейін көмірсутекті хладагенттерді қолдануға мүмкіндік береді. Көмірсутекті хладагенттер құрамында 15 г-дан 1,5 кг-ға дейін хладагент бар шағын салқындату жүйелерінде кеңінен қолданылады.</p> <p>Ең көп таралған табиғи хладагенттер: аммиак (NH₃, R717), көмірқышқыл газы (CO₂, R744) және пропан (R290), изобутан (R600a) және пропилен (R1270) сияқты көмірсутектер (HC), пропен ретінде белгілі. Табиғи хладагенттердің сипаттамалары 2-кестеде келтірілген.</p> <p>NH₃ энергия тиімділігінің сөзсіз жоғары көрсеткіштеріне қарамастан, уыттылығы мен жанғыштығына байланысты аммиак кейбір қолдану салаларымен және географиялық аймақтармен шектелген. Аммиак (R717) жоғары қуатты аралық салқындатқышы бар орталықтандырылған жүйелерде</p>
------	--

қолданылады, онда R744 төмен температурада қолданылады. Аммиак (R717) адамдардың тікелей болу аймақтарында қолдануға толық тыйым салынған, бірақ адам жоқ аймақтарда немесе үй-жайлардан тыс жерлерде пайдалануға болады.

Уыттылық және материалдармен үйлесімділік мәселелері аммиакты жүк көліктерінде, тіркемелерде және аралас тасымалдау контейнерлерінде қолдануға жарамсыз етеді.

Абсорбциялық салқындатқыштар мен төмен температуралы жүйелерде қолданылатын су мен ауа аз кездеседі. Су (химиялық формуласы H₂O, атауы хладагент R718) бұл салқындату үшін қолданылатын ең көне хладагенттердің бірі. Су немесе су буы, "дигидромоноксид" термині деп те аталады, Жер бетінде ең көп таралған заттардың бірі. Суға әртүрлі қолданыс табады: айдау және кептіру кезіндегі технологиялық орта ретінде, Орталық жылыту жүйелерінде, қозғалтқышты салқындату жүйелерінде және мұздықтарда жылу беру немесе энергияны сақтау үшін, Ренкин цикліндегі жұмыс сұйықтығы ретінде. R718 - ОБП және ҒЖП нөлдік, экологиялық таза, салқындатқыш, түссіз, иіссіз, уытты емес, жанбайтын, жарылғыш емес, қол жетімді және өте арзан.

Ең заманауи тоңазытқыш жүйелері суда жұмыс істейді. Хладагент ретінде ол бұрын негізінен бу ағынды компрессорлары бар компрессиялық чиллерлерде, абсорбент ретінде литий бромды бар екі тізбекті абсорбциялық жүйелерде, сондай-ақ адсорбент ретінде цеолиттері бар адсорбциялық жүйелерде қолданылған. Экологиялық таза және термодинамика тұрғысынан су температурасы 0°C-тан жоғары қолдану салалары үшін өте жақсы хладагент болып табылады. Басқа табиғи хладагенттермен салыстырғанда R718 жоғары жасырын булану жылуы бар: 2 270 кДж/кг. Сұйықтықтан газ тәрізді күйге ауысу кезінде температура өзгермейді R718 жылу энергиясының өте көп мөлшерін сіңіреді.

Суды пайдалану атмосфералық қысым кезінде оның жоғары мұздату жылдамдығымен шектеледі. Сонымен қатар, су көптеген металдардың коррозиясына және тотығуына әкеледі. Басқа хладагенттермен салыстырғанда судың

	<p>химиялық реакцияларға түсу қабілетінің жоғары болуына байланысты R718 - де жүйелерді әзірлеу кезінде қолайлы материалдарды таңдауға ерекше назар аудару қажет.</p> <p>Ауа R729 деп аталатын экологиялық таза, арзан, толығымен қауіпсіз және улы емес салқындатқыш болып табылады. Әуе тоңазытқыш жүйелері жаңа өнертабыс емес: олар 20 ғасырдың басында тоңазытылған рефрижераторлық кемелерде қолданылған.</p> <p>Ауаны салқындату Брайтон немесе Джоульдің кері цикліне негізделген. Хладагент ретінде пайдаланылатын үлгілік тоңазытқыш жүйелерінде қолданылатын температуралар кезінде ауа фазалық ауысуға (конденсацияға немесе булануға) ұшырамайды. Ауаның салмағы аз болғандықтан, COP мөлшері төмен, алайда ауаны салқындату жүйелері буды қысу қондырғыларында байқалатын тиімділіктің төмендеуінсіз салыстырмалы түрде жоғары температурада жылуды қалпына келтіреді..</p> <p>Тоңазытқыш циклінде ауа циклы жүйесі жылу шығара алады.</p> <p>Ұзақ уақыт бойы әуе кемелерінде ауамен салқындатылған жүйелер қолданылды. Төмен COP мұндағы үлкен кемшілік емес, өйткені ауа көптеген әуе кемелерінің жұмыс істеу жағдайларына (сығылған ауаның болуы және үрлеу) және қатаң талаптарға (аз салмақ, кішігірім өлшем, абсолюттік қауіпсіздік, нөлдік уыттылық және т.б.) сәйкес келеді. Сонымен қатар, ауа салқындатқыш ретінде тұрғын үйлер мен автомобильдерді салқындату және салқындату жүйелерінде қолданылды. Бірқатар тоңазытқыш қондырғыларында ауа тағамды тез мұздатуға қызмет етеді.</p>
<p>Көбіктендіретін агенттер</p>	
<p>ГХФК- және ГФК хладон R-141В Галон-1211. Галон 1301. Галон-2402</p>	<p>Циклопентан бүгінгі таңда көбіктендіргіш ретінде пенополиуретанды (ППУ) қолданудың ең танымал шешімі болып табылады , алайда тез тұтанатын және Ұшпа көмірсутектермен жұмыс істеу-қолда бар өндірістік қуаттарды Елеулі қайта жабдықтауды және тиісінше елеулі инвестицияларды талап ететін айтарлықтай күрделі және қауіпті процесс.</p> <p>Циклопентанның ОРС = 0 және ГЖП = 11 болады От көзі болған кезде циклопентан буы -37 °С</p>

температурада тұтануы мүмкін. +320 °С дейін қызған кезде газ өздігінен тұтануға қабілетті.

Ауада 1,4-тен 8% - ға дейінгі концентрацияда циклопентан жарылғыш қоспаны құрайды.

Циклопентан атмосфераға түскен кезде фотохимиялық смог пайда болады, онда реакциялар өтеді, бұл климатқа әсер ету дәрежесі бойынша үшінші болып табылатын тропосфералық озонның — парниктік газдың бөлінуіне әкеледі.

Метилформиат (метилметаноат). Өнеркәсіптік метилформиат метанол мен көміртегі (II) оксидінен натрий метилатының (СhЗор) қатысуымен алынады.

Метил форматта нөлдік ОРС және ГЖП болады.

Метилформиат жанғыш, тұтану температурасы +21 °С, өздігінен тұтану температурасы +456 °С.

Тұтанудың шоғырлану шегі 5,5-21,8 %.

Бұрын метилформиат тұрмыстық тоңазытқыштарда хладагент ретінде пайдаланылған, алайда аз уытты заттармен ығыстырылған.

Көбіктенетін агент ретінде метилформиат АҚШ, Бразилия және Еуропаның кейбір елдерінде кеңінен қолданылады. Осы затты қолдану арқылы алынған полиуретан қауіпсіз.

Бүгінде ол фумигациялаушы, личиницид, көбіктендіргіш, май, минералдар, өсімдік майлары, целлюлоза эфирлері, май қышқылдары үшін еріткіш ретінде, сондай-ақ кейбір уретандар, формамид, моно- және диметилформамид, құмырсқа қышқылдары өндірісінде қолданылады.

Метилформиат R-141b гидрохлорфторкөміртегімен жұмыс істеуге арналған көбікті оқшаулауды өндіру жөніндегі жабдықта қолданылуы мүмкін. ГХФК - 141b және метилформиат тұтанғанымен, ППУ өндірісінде технологиялық нормаларды сақтай отырып, жануға әкелетін концентрацияны алу мүмкін емес.

Метилформиатты көбіктендіретін агент ретінде пайдалану кезінде қоршаған ортаға қауіптер анықталған жоқ.

Метилформиат буы көздің, мұрынның, жұтқыншақтың шырышты қабығын қатты тітіркендіреді.

Метилформиат орталық жүйке жүйесін едәуір тежейді, метил спирті сияқты көзге зақым келтіруі мүмкін.

Метилформиатты үйде қолдануға тыйым салынбаған.

<p>ГФК-134а, ГФК-152а, СО2</p>	<p>Бұл зат АҚШ, Ұлыбритания, Ирландия, Австралия, Италия, Үндістан, Оңтүстік Корея, Бразилия және Оңтүстік Африка Республикасында көбіктенетін агент ретінде бұрыннан және сәтті қолданылып келеді.</p> <p>Құрамында хлор жоқ хладондар көбік-түрлендіргіш қондырғыларды қолданудың барлық салалары үшін толығымен озонға қауіпсіз және сыналған шешім болып саналады, алайда қолда бар ғылыми деректер олардың ҒЖП өте жоғары екенін көрсетеді. ГФК (R134а, R152а, R143а, R125, R32, R23, R218 және т.б) озон қабатына зиян тигізбейді, бірақ Кигали түзетуінің халықаралық деңгейде қабылдануына байланысты оларды орта мерзімді перспективада өндіруге және тұтынуға шектеулер қарастырылған.</p> <p>Қазақстан Кигали түзетуін ратификациялау мәселесін қарастырып жатқандықтан, мұны ОБЗ ауыстырудың балама нұсқалары туралы шешім қабылдау кезінде ескерген жөн.</p> <p>Барлық дерлік тіркемелер мен ауыр жүк көліктерінде R404А және R410А қолданылады. ГФК-134а шағын жүк көліктері мен вагондарда кең таралған, өйткені оны әлі де автомобиль кондиционерлерінде қолдануға болады.</p> <p>ГФК-134а ауыстырылуы мүмкін хладагентом ГФО-1234уf в немесе жанбайтын қоспамен (N 13 және ХР10) кез келген салаларда, талап етіледі төмен әлеуеті жаһандық жылыну (ҒЖП), алайда шектеулі ұсыныс саны жабдықтар, онда жұмыс істейтін аз. Бірқатар зерттеулердің жарияланған нәтижелері ГФО-1234уf энергия тиімділігі бойынша ГФК-134а-мен салыстыруға болатындығын көрсетеді.</p> <p>Поршеньді компрессорлар жасалды, онда бұл салқындатқышты қолдануға болады, ал Жапонияда ол автоматтарда қолданылады.</p> <p>Нарықта ГФО-1234уf енгізудің негізгі кедергілері шектеулі ұсыныс және әлі де жоғары құны болып табылады.</p> <p>Қазіргі уақытта R404А ауыстырудың екі мүмкін баламасы бар:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Жағылмайтын қоспалар (N40 және DR33); – Төмен ҒЖП (L40) бар 2l класты жанғыш хладагенттер.
--	--

ГХФК-141b	<p>Гидрофторолефиндер (ГФО) озон қабатын бұзатын және жаһандық жылынуға ықпал ететін хладагенттерді ауыстыру үшін арнайы әзірленген (ГХФК және ГФК). Көбіктендіретін агенттер ретінде ГФО-1234ze(E) және ГФО-1233zd(E) пайдаланылуы мүмкін.</p> <p>ГФО-1234ze (E) - нөлдік ОРС және ГЖП мәні 1-ден аз зат ГФО-1234ze(E) жіктемесі бойынша A2L (уытты емес, жануы қиын) заттар тобына жатады.</p> <p>Тұтанудың концентрациялық шегі 7-12 %.</p> <p>Көмірсутекті көбіктендіргіштермен салыстырғанда ГФО өрт қаупі аз және атмосфераның ұшпа органикалық қосылыстармен ластану қаупін тудырмайды.</p> <p>ГФО-1234ze (E) экструзиялық және престелген полистирол көбігін, сондай-ақ бір компонентті полиуретанды көбіктерді өндіруде газ тәрізді көбіктендіргіш ретінде пайдалануға арналған. ГФО-1233zd (E) сұйық көбіктендіргіштерге (циклопентан және ГФК-245fa) балама ретінде қолданылады. 2013 жылы Whirlpool жүргізген зерттеулер ГФО-1233zd(E) көмегімен жасалған тұрмыстық тоназытқыштардың полиуретанды көбік оқшаулауының жылу оқшаулау қасиеттері циклопентанға қарағанда 10-12%-ға жоғары және ГФК-245fa-ға қарағанда 2-4% - ға жоғары екенін көрсетті.</p>
ГХФК-141b	<p>Метилаль. Метил қол жетімді және арзан компоненттерден алынады: формальдегид және метанол.</p> <p>Метилалдың қосымша артықшылығы - оны өсімдік материалдарынан алуға болады.</p> <p>Метилалдың нөлдік ОРС және шамалы ГЖП бар.</p> <p>Метиллы жанғыш, тұтану температурасы -18 °С, өздігінен тұтану температурасы +247 °С. Тұтанудың концентрациялық шегі 2,5–14,8 %.</p> <p>Метил өте төмен уытты заттар санатына жатады, аллергия тудырмайды, мутаген емес.</p> <p>Өндірістегі метилалдың орташа концентрациясы ШРК-дан 0,2-ден 1,7% -ке дейін болады</p> <p>Метил фармацевтикалық және косметикалық өнеркәсіпте, бояу өндірісінде қолданылады.</p> <p>1990 жылдардың басында BASF оны серпімді және интегралды полиуретанды көбік жасау үшін ұсынды.</p>

Қауіпсіздік тұрғысынан алғанда, метилформиатты немесе көмірсутекті көбіктендіргіштерді пайдалану кезінде қабылданған метилформиатты немесе көмірсутекті көбіктендіргіштерді салыстырғанда, ППУ өндіру кезінде көбіктендіргіш агент ретінде метилалді пайдалану қосымша қауіпсіздік шараларын талап етпейді.

Полиол немесе изоцианаты бар қоспаларды тасымалдау және сақтау кезінде метилалдың құрамы 2% - дан аспайтын ерекше қауіпсіздік шаралары талап етілмейді.

Құрамында 2-ден 5% - ға дейін метил бар қоспалар көп көңіл бөлуді қажет етеді. Жоғары метил концентрациясы бар қоспалар өрт қауіптілігінің 2-ші және 3-ші класты заттармен жұмыс істеуді қажет етеді.

Су және көмірқышқыл газы.

Полиуретанды көбік (ППУ) су көбіктенгенде, изоцианатпен судың реакциясы кезінде пайда болатын көмірқышқыл газы (CO₂) көбіктенетін агент ретінде әрекет етеді.

Көмірқышқыл газында нөлдік ОРС бар, FЖП = 1

Пентаннан айырмашылығы, атмосфераға түсетін CO₂ фотохимиялық түтіннің пайда болуына ықпал етпейді. CO₂ жанбайтын және улы емес.

Бұл газ атмосфералық ауаның құрамына кіреді, онда оның мөлшері шамамен 0,04% құрайды. Ингаляциялық ауадағы CO₂ концентрациясының жоғарылауы адамның әл-ауқатына теріс әсер етеді.

Су көбіктендіргішіне көшу қосымша күрделі салымдарды талап етпейді, тек полилол компонентінің құрамы өзгереді. Алайда, су жүйелері ең нашар жылу оқшаулау қасиеттерімен, ППУ бетіне адгезиясының төмендеуімен және көбіктің пісетін уақытының жоғарылауымен сипатталады.

Суды серпімді көбік алу үшін, сондай-ақ қатты ППУ-дің барлық белгілі түрлерін (тоңазытқыштардың жылу оқшаулауы, сэндвич панельдері, құбырларды оқшаулау, қабық, бүрку) көбіктендіру үшін қолдануға болады).

Сумен көбіктенетін ППУ жоғары беріктігімен ерекшеленеді. Басқа көбіктендіргіштермен салыстырғанда ұяшықтар ішіндегі газдың қайнау температурасы төмен

Галоны	<p>температураларда ППУ пайдалану мүмкіндігін айтарлықтай кеңейтеді.</p> <p>Өрт сөндірудегі галондар көбінесе ГФУ, фторланған кетондармен, сондай – ақ дәстүрлі емес баламалармен-су тұманымен немесе азотпен ауыстырылады.</p>
Еріткіштер, аэрозольдар⁷	
<p>ХФК</p> <p>ХФК-113 ХФК-114 ХФК-11 ХФК-12</p>	<p>Аэрозоль өнімдерінің көпшілігін өндіру үшін жанбайтын пропеллентті пайдалану ұсынылады. ГФК-134а медициналық және медициналық емес мақсаттағы аэрозольді өнімдерде қолданылатын басым ГФК-пропеллент болып табылады.</p> <p>ГФУ -152а кейде жанғыш УВ немесе ДМЭ отындарын қолдана алмайтын медициналық емес аэрозоль өнімдерінде қолданыла алады. Оның ГФК-134а-ға қарағанда ГЖП айтарлықтай төмен, ал УВ-мен салыстырғанда тұтанғыштығы төмен.</p> <p>Шағын үлесте (шамамен 5%) ГФК-227еа пайдаланылады, ол ГФК-134А қарағанда әлдеқайда жоғары ГЖП бар. Ол медициналық емес мақсаттағы аэрозоль өнімдерінде жоғары құны мен жоғары ГЖП -ға байланысты қолданылмайды.</p> <p>ХФК-113 ГХФК-141b немесе ГХФК-225 сияқты ГХФК қатарындағы еріткіштермен немесе ГФК қатарындағы еріткіштермен алмастырылды. Құрамында ОБЗ бар басқа еріткіштер, мысалы метил хлороформ және көміртегі тетрахлориді, қазіргі уақытта ОБЗ жоқ еріткіштермен алмастырылды. Осы сектордағы ХФК ең көп таралған алмастырғыштары - УВ немесе ГФК (көбінесе ГФК-134а немесе ГФК-152а), дегенмен ГХФК кейбір рецептураларда да пайдаланылуы мүмкін. Аэрозоль түрінде қолданылатын өнімдердің қатарына лактар, дезодоранттар, қырыну көбігі, парфюмерия, инсектицидтер, терезе тазартқыштар, пеш тазартқыштар, фармацевтикалық өнімдер, ветеринарлық препараттар, бояулар, желімдер, майлар мен майлар жатады. Стерилизатор ретінде</p> <p>Тағы бір балама – қолдану аэрозольдердің орнына қолмен сорылатын сұйықтықтар, роликті сұйық / қатты өнімдер,</p>

⁷ <https://minpriroda.gov.by/uploads/files/Informlistok-14-Aerozoli.pdf>

	ұнтақтар
Ауыл шаруашылығындағы карантиндік шаралар⁸	
Бромды метил (метилбромид)	<p>Carbonyl sulphide (COS, карбонил сульфид). Зерттеушілер COS сақтау орындары мен силостардағы ауылшаруашылық астық зиянкестеріне қарсы метилбромидке балама ретінде ұсынады.</p> <p>COS-50,2°C температурада қайнау температурасы бар түссіз сұйықтық. COS-бұл топырақтағы табиғи күкірттің бөлігі және хизермен жабылған жер. Ол органикалық қара материалдың анаэробты ыдырауы нәтижесінде пайда болады.</p> <p>Сутегі цианидіне ұқсас cos ауылшаруашылық аудандарын желдету – бұл "немесе-немесе" типті улану, демек, бұл уланудан кейін толық уланбаған жәндіктердің 100% - ы аман қалады.</p> <p>COS өрт емес, бірақ оны фумигациялық мақсатта қолданған кезде оның концентрациясы жарылыс деңгейіне жақын.</p> <p>Қазіргі уақытта COS қолданған кезде бір кемшілігі-пайдаланылған cos концентрациясын өлшейтін жабдық фосфин немесе метилбромид жабдықтары сияқты сезімтал емес.</p> <p>Сутегі цианиді (HCN) HCN бастапқыда ұн зауыттарында фумигация үшін қолданылған. HCN-бұл ащы бадамның иісі бар түссіз сұйықтық. Ол ауадан жеңіл және қайнау температурасы 26°C.</p> <p>HCN-бұл "немесе-немесе" типті улану. HCN жанбайды, бірақ оны фумигациялық мақсаттарда пайдаланған кезде оның концентрациясы жарылыс қаупі бар деңгейге жақын болады. HCN өте улы және көптеген тіршілік иелеріне тез әсер етеді. Ол метилбромид сияқты тез енбейді және суда оңай ериді. Фумигация кезінде ескеру өте маңызды, өйткені ол ылғалдануы мүмкін және оны алып тастау қиын болады.</p> <p>Хлоропикрин (CCl3NO2) CCl3NO2 қазіргі уақытта метилбромид фумигациясы кезінде ескерту агенті ретінде көбірек қолданылады. Ол</p>

⁸ <https://www.fumigaciya.ru/sites/default/files/public/page/2011-09/15/alternativa-metilbromidu.pdf>

сонымен қатар 1-дүниежүзілік соғыс кезінде улы газ ретінде пайдаланылды. CCl_3NO_2 ауадан 5,7 есе ауыр және жанбайды. Қайнау температурасы CCl_3NO_2 $112,4^{\circ}C$.

CCl_3NO_2 ауыр газ және оны пайдалану өте қиын. Бұл өте улы және жәндіктерге тез әсер етеді. Желдету CCl_3NO_2 жыртылу әсеріне байланысты әрең жоғалады, тіпті оның аз мөлшерде өнімде болуы ұзақ уақыт бойы көздің тітіркенуін тудыруы мүмкін.

Фосфин (PH_3) түйіршіктер, таблеткалар немесе плиталар түрінде қолданылады. Ол ауадан сәл ауыр, оның нақты массасы 1,21/1,0, қайнау температурасы $-87^{\circ}C$, аралас түрінде ол карбид немесе сарымсақ сияқты иіс шығарады, бірақ таза түрінде бұл иістер жоқ. PH_3 ауада 1,8%-дан астам концентрацияда жарылғыш. Коррозия қаупі. Тотығу кезінде фосфор қышқылы пайда болады және нәтижесінде жоғары ылғалдылық жағдайында бұл фумигант мыс, күміс, алтын және олардың қорытпаларын коррозиялай алады, осылайша электронды құралдарды, демек, бүкіл жүйелерді өшіреді. Фосфин газы метилбромидке қарағанда экспозиция үшін көп уақытты қажет етеді. PH_3 өнімге терең енеді. Фосфиннің қатты формаларынан айырмашылығы, мысалы, түйіршіктер/плиталар, фосфиннің сұйық формасы - фосфин мен көмірқышқыл газының 2% қоспасы. Фосфиннің бұл түрінің қажетті концентрацияны төмендетудегі артықшылықтары және экспозицияның қысқартылған уақыты. Бұл металдың коррозия қаупін азайтады. Ұн тарту комбинаттарын фумигациялау кезінде фосфин ғимараттың сыртында орналасқан генератордан беріледі.

Табиғи хладагенттердің сипаттамасы ⁹

2 кесте

Хладагент	Аммиак	Көмір қышқыл газы	Пропан	Изобутан	Пропилен	Су	Ауа
Хладагентті белгілеу	R717	R744	R290	R600a	R1270	R718	R729
Химиялық формула	NH ₃	CO ₂	C ₃ H ₈	C ₄ H ₁₀	C ₃ H ₆	H ₂ O	—
ҒЖП (100 лет)	0	1	3,3	4	1,8	0	0
ОБП	0	0	0	0	0	0	0
Қалыпты жағдайда қайнау температурасы (°C)	-33,3	-78	-42,1	-11,8	-48	100	-192,97
Критикалық температура (°C)	132,4	31,4	96,7	134,7	91	373,9	—
Критикалық қысым (бар)	114,2	73,8	42,5	36,48	46,1	217,7	—
ASHRAE жіктеу бойынша қауіпсіздік индексі	B2	A1	A3	A3	A3	A1	—
Молекулалық массасы (г/моль)	17,03	44,0	44,10	58,12	42,08	18,0	28,97

2 реттелетін озонды бұзатын заттарды қауіпсіз сақтауды, кәдеге жаратуды, қайта өңдеуді немесе жоюды жақсартуға арналған технологияларды талдау

Ширек ғасырдан астам уақыт бойы озон қабатын бұзатын заттар туралы Монреаль хаттамасына қол қойған елдер ОБЗ өндірісі мен тұтынуын белсенді түрде қысқартты. Бұл ретте хаттаманың талаптары тоңазытқыш және климаттық жабдықтарда, өртке қарсы қауіпсіздік жүйелерінде және оқшаулағыш материалдарда пайдаланылатын заттарға ешқандай да әсер етпейді. Құрылғылардағы осындай заттардың қорлары көбінесе " ОБЗ банктері" деп аталады. Соған қарамастан, мұндай банктер үлкен қауіп төндіруі мүмкін, өйткені апат болған жағдайда, жабдыққа техникалық қызмет

⁹ <http://shecco.com/>

көрсету кезінде немесе пайдалану мерзімі аяқталғаннан кейін ОБЗ өнімдері атмосфераға түсуі мүмкін. Кейбір ОБЗ шығарындылары тез жүреді, ал басқалары өте баяу, көптеген жылдар бойы. Монреаль хаттамасының қабылдануы елдерді шығарындыларды азайту үшін ерікті қадамдар жасауға итермеледі, енді оларға " ОБЗ банктерінің" проблемасын шешу үшін неғұрлым маңызды шаралар қабылдау қажеттілігі қосылды. Жақында ГЭФ зерттеуі кейбір елдерде, оның ішінде Қазақстан Республикасында кондицияланбаған ОБЗ қоршаған ортаға зиян келтірмей кәдеге жаратуға мүмкіндігі жоқ кәсіпорындарда сақталатынын анықтады. Бұл қорларды экологиялық қауіпсіз жою — тез шешуді талап ететін міндет.

2011 жылы Балиде (Индонезия) өткен Монреаль хаттамасы тараптарының 23-ші жиналысында сол кезде болған ОБЗ жоюдың бекітілген технологияларының тізімі кеңейтілді. Жаңа тізімге мыналар кірді: H₂ және CO₂ химиялық реакциясы, кеуекті материалдарды қолданатын терморектор, портативті плазмалық доға және метанмен термиялық реакция.

Тараптардың 29-шы кеңесінде (2017 ж., Монреаль, Канада) Техникалық шолу және экономикалық бағалау тобына мемлекеттік бағалы қағаздарды жою үшін бекітілген технологияларды пайдалану мүмкіндігін зерттеу, сондай-ақ басқа шешімдердің перспективаларын бағалау тапсырылды ¹⁰.

Тараптар Кеңесінде бұрын бекітілген озонды бұзатын заттарды жою технологияларының тізімі 3 кестеде келтірілген:

¹⁰ <https://ozone.unep.org/meetings/thirtieth-meeting-parties/presentations>

3кесте.

ОБЗ жоюдың бекітілген процестері
(XXIII/12 шешіміне қосымша)¹¹

Технология	Қолданылуы							Сирек кездесетін газ көздері
	Концентрацияланған газ көздері							
	А қосымша		В қосымша			С қосымша	Е қосымша	
	1 топ	2 топ	1 топ	2 топ	3 топ	1 топ	1 топ	
	Бастапқы ХФК	Галлондар	Басқа ХФК	Тетра-хлорметан	Метил-хлороформ	ГХФК	Бромды метил	
Жою және жою тиімділігінің коэффициенті (ЖЖТ)	99,99%	99,99%	99,99%	99,99%	99,99%	99,99%	99,99%	95%
Аргонды плазмалық доғалық разряд	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Анықталмаған	
Цемент күйдіру пештері	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Анықталмаған	
H2 және CO2 химиялық реакциясы	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Анықталмаған	
Газ фазасын каталитикалық дегалогендеу	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Анықталмаған	
Газ / түтіннің тотығуы	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Анықталмаған	
Индуктивті байланыстыратын радиожиілік плазмасы	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Анықталмаған	
Сұйықтықты бүрку арқылы жағу	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Анықталмаған	
Микротолқынды плазма	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Анықталмаған	
Тұрмыстық қатты қалдықтарды жағу								Бекітілген

⁶ <https://ozone.unep.org/treaties/montreal-protocol/meetings/twenty-third-meeting-parties/decisions/decision-xxiii12-adoption-new-destruction-technologies-ozone-depleting-substances>

Технология	Қолданылуы							
	Концентрацияланған газ көздері							Сирек кездесетін газ көздері
	А қосымша		В қосымша			С қосымша	Е қосымша	
	1 топ	2 топ	1 топ	2 топ	3 топ	1 топ	1 топ	
	Бастапқы ХФК	Галлондар	Басқа ХФК	Тетра-хлорметан	Метил-хлороформ	ГХФК	Бромды метил	
Азот-плазмалық доғалық разряд	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Анықталмаған	
Кеуекті материалдарды қолданатын терморектор	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Анықталмаған	
Плазмалық доғасы бар портативті құрылғы	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Анықталмаған	
Реактордағы крекинг	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Анықталмаған	
Айналмалы күйдіру пешінде жағу	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Анықталмаған	Бекітілген
Өте ыстық бу реакторы	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Анықталмаған	
Метанмен термиялық реакция	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Анықталмаған	

Ескертпе:

Шоғырланған көздерге бастапқы, қайта өңделген және қайта өңделген ОБЗ жатады.

Сұйылтылған көздерге қатты заттардағы ОБЗ жатады (мысалы, көбік материалдарында).

Жою және жою тиімділігі қолданылатын технологияның техникалық мүмкіндіктеріне жатады. Бұл көрсеткіш әрдайым минималды ұлттық стандарттармен реттелетін ағымдағы өнімділікті көрсете бермейді.

4 кесте.

Кигали түзетуімен бақыланатын заттарды жою үшін ұсынылатын бағалау технологиялары¹²
(шешім XXIX/4)

Технология	Қолданылуы										
	Концентрацияланған газ көздері									Сирек кездесетін газ көздері	
	А қосымша		В қосымша			С қосымша	Е қосымша	F қосымша			F қосымша
	1 топ	2 топ	1 топ	2 топ	3 топ	1 топ	1 топ	1 топ	2 топ		1 топ
	Бастапқы ХФК	Галлондар	Басқа ХФК	Тетра-хлорметан	Метил-хлороформ	ГХФК	Бромды метил	ГФУ	ГФУ-23	ОБЗ	ГФУ
ЭУУ*	99,99%	99,99%	99,99%	99,99%	99,99%	99,99%	99,99%	99,99%	99,99%	95%	95%
Цемент пештері	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілмеген		
Газ тәрізді тотығу / түтін тотығуы	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Утверждена		
Сұйық инъекциямен жану	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Утверждена		
Қатты қалдықтарды өртеу										Бекітілген	Бекітілген
Кеуекті жылу реакторы	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілмеген		
Реактордың жарылуы	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілген		
Пешті айналмалы күйдіру	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген
Аргон плазмалық доғасы	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілген		

¹² UNEP/OzL.Pro.30/CRP.6

РФ индуктивті байланысқан плазма	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілмеген	Бекітілмеген		
Микротолқынды плазма	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілмеген	Бекітілмеген		
Плазмалық азот доғасы	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілген		
Портативті плазмалық доға құрылғысы	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілмеген		
N ₂ және CO ₂ химиялық реакциясы	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілген		
Газ-фазалық каталикалық дегалогендеу	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілмеген		
Өте қыздырылған бу реакторы	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілген		
Метанмен жылулық реакция	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілмеген	Бекітілмеген		
Бром метилінің термиялық ыдырауы	Бекітілмеген	Бекітілмеген	Бекітілмеген	Бекітілмеген	Бекітілмеген	Бекітілмеген	Бекітілген	Бекітілмеген	Бекітілмеген		

4-кестеде Монреаль хаттамасының 1-бабы 5-тармағының мақсаттары үшін және F қосымшасының II тобындағы заттар үшін, сондай-ақ төртінші есептің VI қосымшасында келтірілген технологияларға қосымшалар ретінде 2J-баптың 6 және 7-тармақтары үшін жою технологиялары келтірілген. Тараптар Кеңесі және V / 26, VII / 35 және XIV / 6 шешімдерімен өзгертілген.

Жою технологияларын үш санатқа бөлуге болады **Ошибка! Закладка не определена.:**

- жағу,
- плазмалық доғаны пайдалану және
- жағу қолданылмайтын өзге де технологиялар.

1) өртеу арқылы ОБЗ жою технологиясы.

Реактордағы крекинг

Крекинг (ағылш. *cracking*, бөлу) — бұл химиялық қосылыстарды жоғары температурада қайта өңдеу, олардың өнімдері әдетте төмен молекулалық салмаққа ие.

Пайдаланылған газдар мен шығарылған салқындатқыштар оттегі-сутегі алауында күйіп, гидроторлы (HF) және тұзды (HCl) қышқылдарға, көмірқышқыл газына (CO₂), суға (H₂O) және аз мөлшерде хлорға ыдырайды. Жылу алмастырғышта жану өнімдері салқындатылып, қышқыл газдар тазартылады. Шығу кезінде коммерциялық пайдалануға жарамды 55 пайыздық гидрофторлы және 33 пайыздық тұз қышқылдары пайда болады. Ағынды сулар су тазарту станциясына жіберіледі. Қышқылдың қалдық іздерін тазалағаннан кейін қалдық газ CO₂, O₂ және су буларынан тұрады. Процестің қатты қалдықтары жоқ.

Газ ортасында тотығу / түтінмен тотығу

Отқа төзімді жану камераларында пайдаланылған ОБЗ мен буларды (көп бөлігі бойынша ҰОҚ) термиялық жою жүргізіледі. Түтінді жылыту үшін табиғи газ немесе мазут сияқты қосымша отын қолданылады. Көптеген ОБЗ

шамамен 1 100 °С температурада күйіп кетеді. Түтін пештерінде газды ұстау уақыты шамамен 1-2 секундты құрайды.

Ротациялық пеште жағу

Ротациялық пештер қауіпті қалдықтардың барлық түрлері мен формаларын: газ тәрізді, сұйық, қатты және тіпті шламды жою үшін қолданылады. Отын ретінде көмірсутектер қолданылады: табиғи газ, мазут немесе жоғары калориялы сұйық қалдықтар.

Пешке гидрофторлық қышқылдың әсер етуі мүмкін болғандықтан, бастапқы өнімдегі фтордың рұқсат етілген концентрациясы 1%-дан аспауы керек. Сонымен қатар, қоршаған ортаның жай-күйін бақылау қажет.

Сұйықтықты бүрку арқылы жағу

Сұйықтық бүрку пештері, әдетте, бір камералы конструкцияға ие, бастапқы материалды қыздырғышқа беру және жанғыш сұйықтықтарды немесе жанғыш сұйық қалдықтарды, соның ішінде тұнбалар мен шламдарды енгізу жүйесі бар. Инъекциялық сұйық қалдықтарды кішкене тамшыларға айналдыру ауамен жақсы араластыруды және суспензия түрінде жағуды қамтамасыз етеді. Қалдықтар қоспасының тұтану потенциалын арттыру үшін жану камерасына қоректік резервуардан қосымша отын (мазут немесе табиғи газ) қосылуы мүмкін.

Коммуналдық-тұрмыстық қатты қалдықтарды жағу

Коммуналдық-тұрмыстық қатты қалдықтарды жағу үшін өңдеуден өтпеген қалдықтар жағылатын қайталама отыны бар пештер де, сондай-ақ механикалық өңдеуден өткен және біртекті массаға айналдырылған қатты қалдықтардың өзі отын ретінде қызмет ететін қайталама отыны жоқ пештер де пайдаланылады.

Цемент өндіру процесінде жағу

Цемент жағу пештері жоғары энергия сыйымдылығымен ерекшеленетіндіктен, олар ластанған отын мен басқа да қауіпті заттарды жағу

үшін қолданылады. Жалпы алғанда, цемент пештерінің көпшілігі ОБЗ бақыланатын берілуіне төтеп бере алады, бірақ мұндай шешім жеке-жеке қабылдануы керек.

Кеуекті материалдарды қолданатын терморектор

Кеуекті материалдарды қолдана отырып, терморекторлардағы ОБЗ және басқа да өнеркәсіптік газдардың ыдырауы қосалқы газды тұрақты беру кезінде тотықтырғыш атмосферада жоғары температурада жүреді. Процесс үшін жылу беруді дұрыс ұйымдастырудың маңызы зор. Кеуекті құрылым жылуды біркелкі таратуға ықпал етеді және орнату өлшемдерін азайтады.

2) плазмалық технологиялар

Аргон плазмалық доғасымен ОБЗ-ны жою

Аргон плазмасымен (PLASCON технологиясы) ОБЗ жойылған кезде қалдықтар аргон плазмасы ағынының тікелей әсеріне ұшырайды.

Плазмалық ағын қуаты 150 кВт тұрақты ток разрядымен аргонды иондау есебінен қалыптасады. Процесс температурасы 10 000 °С-тан асады. Қалдықтар реакциялық камерада шамамен 2500 °С-қа дейін тез қызады, шамамен 20 мсек ішінде пиролиз басталады, бұл будың пайда болуына әкеледі. Оттегінің болуы пиролизден шыққан барлық көміртектің көмірқышқыл газына айналуын қамтамасыз етеді, ал сутегі CF_4 түзілуіне жол бермейді.

Индуктивті байланысқан жоғары жиілікті плазма

Бу мен газ тәрізді ОБЗ екі компонентті де қыздыратын плазмалық алау арқылы өтеді, содан кейін оларды жою үшін реакторға жіберіледі, онда олар шамамен 2 секунд ішінде жоғары температураға (2000 °С) ұшырайды. Осыдан кейін қышқыл газдарды жою үшін газды салқындату және тазарту жүргізіледі. Коммерциялық масштабта қолданған кезде бұл технологияның

артықшылығы-жоюдың жоғары тиімділігі және диоксин шығарындыларының аз мөлшері.

Азот плазмалық доғасы

ХФК, ГХФК және ГФК ыдырату үшін электродтарды сумен салқындататын тұрақты ток плазмалық алауымен және плазмалық газ ретінде азотпен өндірілетін жоғары температуралы плазма пайдаланылады. Бастапқыда қысымға ұшыраған және тікелей резервуардан реакторға жүктелетін сұйытылған газдардан айырмашылығы, реакторға жүктемес бұрын сұйықтықтар алдымен қысым контейнеріне салынып, содан кейін сығылған ауамен бірге буландырғышқа ауыстырылуы керек. Көміртегі тотығын тотықтыру үшін диффузиялық пеш құбыры қарастырылған. ГХФК және ГФК бумен әрекеттеседі және көміртегі оксиді (CO), гидроторлы (HF) және тұз (HCl) қышқылдарына ыдырайды. Осыдан кейін диффузиялық пештің түтігінде көміртегі диоксиді пайда болғанға дейін көміртегі оксиді ауамен тотығады. Газ тазартқышта қауіпті қышқыл газдар (HCl және HF) кальций гидроксидінің(Ca (OH)₂ Сулы суспензиясымен сіңіріледі).

ӨЖЖ-плазма

Төмен қысыммен және төмен температурамен сипатталатын плазманың бұл түрі диэлектрлік түтіктегі газ ағыны арқылы 2,45 ГГц ӨЖЖ толқындардың өтуі кезінде пайда болады. Қол жеткізілген қуат 50 кВт-қа дейін. ӨЖЖ толқындарға арналған арнайы дизайндағы коаксиалды резонаторда атмосфералық қысым кезінде жоғары температуралы плазма пайда болатын күшті электр өрісі пайда болады. Молекулалардың иондалуы және ыдырауы 5 700 ° C-тан жоғары температурада жүреді.

Қышқыл газдар (HCl, HF) сөндірілген әкпен тазарту арқылы бейтараптандырылады, содан кейін Со-ны СО₂-ге айналдыру үшін газ ауамен араласады. Процестің айрықша қасиеті-жоғары электрлік тиімділік.

Плазманы ұстап тұру үшін қосымша газдар қажет емес. Аргон плазма жарқ еткен сәтте ғана қажет және процеске қатыспайды.

Плазмалық доғасы бар портативті құрылғы

ОБЗ жоюға арналған тасымалданатын плазмалық қондырғыны ASADA жапон корпорациясы әзірлеген. Шешім жоғары күрделі шығындармен сипатталады (шамамен 150 мың АҚШ доллары). АҚШ долл.) және пайдалану шығыстарымен (30-50 мың АҚШ долл.) қамтамасыз етіледі. АҚШ-та жылына Өнімділігі-сағатына 1-2 кг бастап (жылына 3,6 – 7,2 метрикалық тонна). ОБЗ жоюдың құны орташа есеппен 25 долларға бағаланады. АҚШ за килограмм.

3) жағу қолданылмайтын технологиялар

Газ фазасындағы химиялық қалпына келтіру

ECOLOGIC газ фазасындағы химиялық қалпына келтіру технологиясын қатты, сұйық және газ тәрізді органикалық қалдықтарды жою үшін қолдануға болады.

Нәтижесінде органикалық компоненттер метанға, тұз қышқылына және төмен молекулалық салмағы бар көмірсутектердің аз мөлшеріне айналады. Диоксиндер мен фурандардың белгілі бір мөлшерін қалыптастыру мүмкін.

Газ фазасындағы каталитикалық дегидрогенизация

Nitachi Corp Компаниясы. (Токио, Жапония) 400 °C температурада және атмосфералық қысымда металл оксидті катализаторды қолдана отырып, ОБЗ-ны жоюды ойлап тапты.

Түзілетін тұз және балқытқыш қышқылдар әк ерітіндісімен сіңіріледі. Технология тұрақты органикалық ластауыштарды (полихлорланған бифенилдерді) жою үшін қолданылады және коммерциялық ауқымда емес, басқа ОБЗ жою үшін қолданылады.

Шынылау

Шыныға айналдыру процесі ОБЗ-ның ыдырау және гидролиз өнімдерін химиялық тұрақты шыны кристалды дәнекерлеуге айналдыру болып табылады. Бірінші кезеңде органикалық заттар жоғары температурада, әдетте плазмалық доғамен жойылады.

Галогендерді көміртектен және гидролизден бөліп алғаннан кейін, шығару жүйесінде өндіріс процесі басталады. Технологияның артықшылығы — ОБЗ жою жанама өнімдерін коммерциялық пайдалануға жарамды материалға қосу.

Қаныққан бу реакторы

Қаныққан буы бар реакторда ОБЗ жою өте жоғары температурада газ фазасында жүргізіледі. ОРВ-ны араластырғаннан кейін бу мен ауа шамамен 500 °С-қа дейін қызады, содан кейін қабырғаны 800-1000 °С-қа дейін электрлік қыздырумен құбырлы реакторға жіберіледі. Ыдырау кезінде HF, HCl және CO₂ түзіледі. Пайдаланылған газ газ тазартқышқа жіберіледі, онда ол қышқыл газдарды бейтараптандыратын Ca(OH)₂ ерітіндісімен салқындатылады.

H₂ және CO₂ химиялық реакциясы

Процесс катализатордың қатысуымен 300 – 1000°С температурада және 1 – 30 атмосфера қысымында жүреді. Реакция нәтижесінде ОБЗ және ГФК HF, HCl, CO және H₂O-ға ыдырайды. Реакция өнімдері жоғары тазалықпен ерекшеленеді, бұл оларды сұранысқа ие коммерциялық өнімге айналдырады, оны іске асыру ОБЗ және ГФК жою шығындарын өтеуге мүмкіндік береді.

Метанмен термиялық реакция

Метан мен ОБЗ реакциясы атмосфералық қысым мен 800 °С дейінгі температурада импульсті ағынмен реакторда жүреді. ОБЗ молекулаларындағы әлсіз байланыстар метанмен әрекеттесетін радикалдар түзіп, ыдырайды.

3 Реттелетін озон қабатын бұзатын заттарды қауіпсіз сақтау тәжірибесі, қайта өңдеу, рециркуляция немесе жою

1) Еуропалық Одақ елдерінде озон қабатын бұзатын заттарды айналымнан тыс шығу тәжірибесі ең прогрессивті болып табылады.

ЕС 1005/2009 ережесі сияқты құжаттарды қабылдау «Озон қабатын бұзатын заттар», Еуропалық Комиссияның 744/2010 ережесі «Озон қабатын бұзатын заттар туралы ЕС 1005/2009 ережелеріне фреондардың маңызды қолданылуына қатысты түзетулер», Еуропалық Комиссияның шешімі 2010/372 / ЕО «Бақыланатын заттарды өнеркәсіптік өндірісте қолдану туралы» озон қабатын бұзатын заттар туралы Монреаль хаттамасына сәйкес Еуропаның ОБЗ-ні жоспардан он жыл бұрын шығаруын қамтамасыз етті.

1005/2009 ЕС ережесінде келесі талаптар қолданылады:

құрамында 3 кг-нан асатын құрамында ГХФК бар жабдықтың герметикалығын жүйелі түрде тексеру;

құрамында 3 кг-нан асатын ГХФК бар жүйелердің есебін жүргізу;

жабдыққа техникалық қызмет көрсету және пайдалану кезінен бастап НС ГХФК жинау;

білікті персоналдың қатысуымен ағып кету сынақтары мен техникалық жұмыстарды жүргізу;

құрамында ГХФК бар екінші реттік салқындатқыштармен зарядталған жүйелерді таңбалау.

2) Жапонияда 2001 ж., 2006 ж. өзгертулерімен заң бар Фторкөміртектерді жинау және жою ХФК, ГХФК және ГФК шығарындыларын шектеу мақсатында ұлттық және жергілікті мемлекеттік органдардан жабдықтың жекелеген түрлерін жоймас бұрын осы заттардың жоюлуын қамтамасыз ету шарасын талап етеді.

Заң сонымен қатар осы заттарды шығару жоспарланып отырған жабдық үшін фторкөміртекті шығаруға тыйым салу туралы ескерту таңбалауды қолдануды көздейді..

2001 жылғы тұрмыстық техниканы қайта өңдеу туралы заңға сәйкес тұрмыстық кондиционерлерді, тоназытқыштар мен мұздатқыштарды бөлшектеу мен тасымалдауды тұрмыстық техниканың дистрибьюторлары жүзеге асырады.

Тұтынушылар фторкөміртекті жинау мен жоюды қоса алғанда, тасымалдау мен өңдеу үшін ақы төлейді және бақылау түбіртегін алады (құрылғыны жою туралы куәліктің көшірмесі). Дистрибьютор жабдықты дұрыс жинап, қирататын жерге жеткізеді және бақылау чектерін береді. Дистрибьютор жабдықты қайта өңдеуге ақша төлейді. Құрылғыны өндіруші немесе қайта өңдеу орталығы құрылғыларды қайта өңдейді және фторкөміртекті шығарады.

2002 жылғы автомобильдерді қайта өңдеу туралы заңға сәйкес, пайдаланылған автокөліктерді кондиционерлеу жүйелерін автокөліктерді қайта өңдеу серіктестігі басқарады, олар ХФК және ГХФК-ні қалпына келтіреді және бұзады (ГХФК -134а). Бұл автомобиль саудасы, салқындатқыш сұйықтықты қалпына келтіру, жүйені бөлшектеу және автокөлікті бұзумен айналысатын бизнесті біріктіреді.

Салқындатқышты қалпына келтіру және автокөлікті жою операциялары орталыққа, ал қалпына келтірілген газдар, қауіпсіздік жастықтары және ұсақталған бөлшектер көлік құралын өндірушіге немесе импорттаушыға беріледі. Соңғылары осы компоненттерді тасымалдауға, өңдеуге және жоюға жауап береді. Қайта өңделетін компоненттер, сондай-ақ металдар тиісті компанияларға беріледі.

Фторкөміртекті жинау және жою туралы 2001 жылғы Заң да осыған ұқсас жұмыс істейді.

Елде фторкөміртекті қалпына келтірудің өндірістік желісі (INFREP) және салқындатқышты қайта өңдеу технологиясы мен ілгерілету орталығы (RRC) бар, олар үкіметпен реттеуді ілгерілету үшін жұмыс істейді.

3) Ресей Федерациясында Біріккен Ұлттар Ұйымының Өндірісті дамыту ұйымы БҰҰӨДҰ жарамдылық мерзімі аяқталған тоңазытқыштар мен салқындатқыштарда қамтылған ОБЗ жоюдың жобалық тұжырымдамасын жасады.

Ресейде ОБЗ шығарындыларына заңмен тыйым салынбағандықтан, стандартты емес ОБЗ ауаға жай шығарылуы мүмкін. Алайда, кейбір кәсіпорындар ерікті түрде осындай ОБЗ-ні қауіпсіз жоюдың ешқандай әдістерінсіз жинады және сақтады. Сонымен бірге оларда ОБЗ-ні жоюға арналған қондырғылар болған жоқ, ал жойылатын ОБЗ-ні басқа елдерге тасымалдау экономикалық жағынан тиімсіз болды. Сонымен бірге, металл сынықтарын өңдейтін шағын кәсіпорындарда ескі тоңазытқыштардың корпустары салқындатқыш контурдан салқындатқышты немесе полиуретанды оқшаулағыштан озонды бұзатын көбіктендіргішті алып тастамай металды кейіннен сату үшін жай кесіледі.

2) Англияда Sims Recycling Solutions екі қайта өңдеу зауытына иелік етеді, олардың біреуі жылына миллион тоңазытқышты қайта өңдейді.

Тоңазытқыштар мен тоңазытқыш жабдықтарын қайта өңдеу процесі тоқтаусыз конвейер болып табылады, мұнда нормалар, технологиялар мен ережелер қатаң сақталады. Қойма және автоматты өңдеу желісі бірнеше гектар аумақта ұйымдастырылған. Жоюға дайындықтың маңызды кезеңі салқындату жүйесін бөлу процедурасы болып табылады. Бұл жағдайда фреонның ағуы толығымен алынып тасталады. Қалғанының бәрі техникке сеніп тапсырылған. Бірнеше үлкен тетіктер қайта өңделетін тоңазытқышты бұзады, ол шығуда қайта өңдеуге жіберілетін әртүрлі металдардың сұрыпталған түйіршіктеріне айналады. Газды экстракциялау жүйесінің

көмегімен орта есеппен фреонның 92% -ын шығаруға болады, содан кейін оны арнайы герметикалық ыдыстарға ультра жоғары температурада жоюға жібереді.

5) Қазақстанда 2019 жылдың қыркүйегінде Нұр-Сұлтан, Алматы, Қарағанды, Павлодар және Ақтөбе қалаларында ескі электр құрылғыларын жаңа энергияны үнемдейтін тоңазытқыш сатып алғанда жеңілдік беретін сертификатқа айырбастау акциясы ұйымдастырылды¹³. Акция шеңберінде аталған қалалардың тұрғындары номиналы 16 500 теңгені құрайтын 2500 сертификатты пайдалана алады, сонымен қатар ірі электронды және электр жабдықтарын өндірушілерден қосымша жеңілдіктер ала алады. Осы науқанның шарттары бойынша сатып алушылардан ескі жабдықты алып тастау тегін жүргізілді. Акция қазақстандықтарға ескі тоңазытқыштарды, электр пештерін, ыдыс жуғыш машиналарды, кір жуғыш машиналарды тапсыруға мүмкіндік берді, және қайта өңдеу зауыттары осы жабдықты нормативтік-техникалық құжаттардың талаптарына сәйкес кәдеге жарата алды.

4 Қазақстанда ОБЗ шығару бағдарламасын табысты іске асыру шарттары

Құрамында хладагенттер мен көбіктендіргіштер бар ескі аспаптарды жауапты экологиялық кәдеге жарату үшін қоршаған ортаны қорғауды ұйымдастырудың озық қағидаттарына сәйкес келетін және хладагентті толық алуды немесе жоюды, көбіктенуді алуды және жоюды, көбіктендіргіш агентті алуды және кәдеге жаратуды, металдарды, пластикті және шыныны қайта

¹³ https://ru.sputnik.kz/press_center/20190904/11435747/kazakhstan-start-aktsiya-obmen-staraya-elektrotehnika.html

өңдеуді, сынап пен пайдаланылған майды алуды және кәдеге жаратуды қамтамасыз ететін жабдық қажет.

Мамандарды оқыту және экологиялық қауіпті хладагенттерді тексерілетін мамандар мен компанияларға сатып алуға және пайдалануға рұқсат беру ОБЗ шығарындыларын азайтуға ықпал етуі мүмкін. Мұндай тәжірибе, әсіресе үлкен көлеңкелі сектор болған кезде, тоңазытқыш жабдығына қызмет көрсетудің қолданыстағы құрылымын (тоңазытқыш жабдығын қайта толтыру) өзгерте алады.

Қазақстанның ұлттық заңнамасы аспаптарды кәдеге Жаратқанға немесе қайта өңдегенге дейін барлық хладагентті алуды, сондай-ақ зиянды қалдықтарды (мысалы, сынап) және пайдаланылған майды мұқият өңдеуді және сақтауды талап етпейді. Заңдар озонды бұзатын заттар мен парниктік шығарындылардың көзі болып табылатын құрылғылардан көбік алуды қажет етпейді. Зерттеулер көрсеткендей, қайта өңделген тоңазытқыштар/мұздатқыштардың 25% - ы қайталама нарықта қайта сатылады, бұл ескі, аз тиімді модельдерді қолдану салдарынан энергияны көп тұтынуға әкеледі.

Тоңазытқыш тізбегінен салқындатқышты және көбіктенетін материалдан жасалған оқшаулағыш панельдерден көбіктенетін затты шығаратын тоңазытқыш жабдықтарын пайдалану жақсы тәжірибе болуы мүмкін. Алынған материалдар мен заттарды ұлттық нарықтарда қайта пайдалану үшін сатуға, сондай-ақ қайта өңдеуге немесе тиісті түрде жоюға болады.

Тұрмыстық және өнеркәсіптік тоңазытқыштар мен мұздатқыштардың ескі үлгілерінде хлорфторкөміртектерге негізделген тоңазытқыштар (ХФК) қолданылады және бұл заттар Жердің озон қабаты үшін ең қауіпті. Сондықтан мұндай модельдер мұқият өңделуі керек, сондықтан оларды алып тастауға болады, содан кейін мүмкіндігінше көп ХФК-ны жоюға болады.

Тоңазытқыш техникасын өңдеудің стандартты жүйелерінде озонды бұзатын заттарды алу екі кезеңнен тұрады. Біріншісінде тоңазытқыш тізбегінен салқындатқыш алынады, ал екіншісінде-көбіктенетін зат құрылғының көбік оқшаулауынан алынады. Құрамында озон бар ескі жабдықты өңдеудің барлық кезеңдерін құрылғылардағы озон қабатын бұзатын заттар немесе пентандар аз шығынмен алынатындай және бақыланатын жоюға бағыттالاتындай етіп жобалау қажет, ал қайта пайдалануға жататын материалдар қайта өңделетін болады.

Әрбір кезеңді іске асыру персоналдың денсаулығы мен қауіпсіздігіне қатысты өнеркәсіптік талаптарды, сондай-ақ топырақты қорғау, өрт сөндіру, суды қорғау және ауаның ластануын бақылау нормаларын ескеруі тиіс.

5. Монреаль хаттамасы тараптарының отыз бірінші жиналысының соңғы шешімдерін талдау

2019 жылы қабылданған Монреаль хаттамасы тараптарының отыз бірінші жиналысының шешімдерінің толық мәтіні осы Есепке 3-қосымшада келтірілген.

Құжат № Шешімнің атауы	Негізгі шешім пункттерінің мазмұны	Қазақстан Республикасының заңнамасы	Қазақстанға қатысты қабылданған шешімдерді бағалау (егер шешім тараптарға қатысты болса)
XXXI / 1 шешімі: Монреаль хаттамасын іске асырудың көпжақты қорын 2021-2023 жж толықтыруға арналған техникалық тапсырма	<p>1. Технологиялар мен экономикалық бағалау тобына Тараптардың отыз екінші кездесуіне ұсыну үшін есеп дайындауды тапсыру ...;</p> <p>2. осы шешімнің 1-тармағында көрсетілген есепті дайындау кезінде, басқалардың арасында Топқа ескеру керек:</p> <p>а. барлық бақылау шаралары ...;</p> <p>б. тұтынуы төмен және өте төмен елдердің ерекше қажеттіліктері;</p> <p>с. Монреаль хаттамасының 5-бабының 1-тармағына сәйкес жұмыс істейтін барлық Тараптарға (5-бапқа сәйкес жұмыс істейтін Тараптар) мүмкіндік беру үшін ресурстарды бөлу қажеттілігі, Тараптар Кеңесінің XIX / 6 шешімін және бекітілген гидрохлорфторкарбонатты (ГХФК) басқаруды тоқтату жоспарына сәйкес 5-бап Тараптары қабылдаған қысқартулар мен кеңейтілген міндеттемелерді ескере отырып, Тараптар Кеңесінің XIX / 6 шешімін ескере отырып, Хаттаманың 2А-2J</p>	Экологиялық кодекстің 192-бабының 11) тармағы 5. Жаңа Экологиялық кодекс жобасының 424-бабы 1-тармағының 1) тармақшасы ¹⁴	Қазақстан Монреаль хаттамасына Кигали түзетуін ратификациялауға құжаттар дайындауда, сондықтан ол ГФК тұтынудың жоғары өсу қарқынын шешу және әлемдік әлеуеті нөлге тең немесе төмен ГФК баламаларын енгізу арқылы Кигали түзетулерін орындау үшін қызмет / соңғы пайдаланушы секторындағы бастапқы іс-шараларға ресурстарды бөлудің пайда алушысы бола алады. қызмет көрсету секторында / соңғы тұтынушыларда жылыну және энергия тиімділігін сақтау

¹⁴ Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің жобасы туралы. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2019 жылғы 30 желтоқсандағы № 1022 қаулысы.

	<p>баптарына сәйкестігін қамтамасыз етеді және / немесе сақтайды; шешімдер XXVIII / 2 және қосымша баяндамада кез-келген Тараптың ресурстарды бөлу туралы сұрауына жауап ретінде кез-келген ақпарат немесе түсініктеме беруі керек екенін ескере отырып;</p> <p>е. 5-бап Тараптарына Монреаль хаттамасына Кигали түзетулерін орындау үшін ресурстарды, оның ішінде гидрофторокарбонатты (ГФК) шығаруды тоқтату жоспарларын дайындау мен жүзеге асыруды қоса алғанда, ресурстарды қамтамасыз ету қажеттілігі ГФК тұтынуының жоғары өсуін ескере отырып, Кигали түзетуін сақтау;</p> <p>f. тұтыну деңгейі төмен елдерге ГФК-ның нөлдік немесе төмен жылыну әлеуетін баламаларын енгізу үшін және Атқару комитетінің кез-келген тиісті шешімдеріне сәйкес қызмет / соңғы пайдаланушы секторында энергия тиімділігін сақтау үшін ресурстарды бөлу қажеттілігі;</p>		
<p>XXXI / 2 шешімі: Ғылыми бағалау тобы, қоршаған ортаға әсерді бағалау тобы және технологиялар мен экономикалық бағалау тобы 2022 жылы төртжылдық бағалау</p>	<p>2. Бағалау топтарына IV / 13 шешіміне сәйкес, олар лайықты деп санайтын кез-келген маңызды оқиғаларды Тараптардың назарына жеткізуді тапсырыңыз;</p> <p>3. Бағалау топтарын қолда бар мүмкіндіктер шегінде есеп беру кезінде гендерлік және аймақтық тепе-теңдікті қамтамасыз ету мақсатында 5-баптың тиісті ғалымдарымен тығыз ынтымақтастықта болуға шақырыңыз;</p>	<p>Экологиялық кодекстің 192-бабының 10) тармағы 5. Жаңа Экологиялық кодекс жобасының 429-бабы 1-тармағының 10) тармақшасы13</p>	<p>Шешімді іске асыру үшін Қазақстан озон қабаты мен ультрафиолет сәулеленуінің өзгеру салдарын және олардың климат жүйесімен өзара әрекеттесуін, сондай-ақ бақыланатын заттардың ыдырау өнімдері мен олардың баламалы ортасының әсерін бағалау үшін тараптардың келесі кездесулері үшін болжамдар мен сценарийлер дайындауы қажет:</p> <p>а. биосфера, биоалуантүрлілік және экожүйенің денсаулығы,</p>

бойынша есептердің ықтимал басым бағыттары			оның ішінде биогеохимиялық процестер мен ғаламдық циклдар; б. адам денсаулығы туралы; с. экожүйелік қызметтер, ауыл шаруашылығы және материалдар, соның ішінде құрылыс, тасымалдау, фотоэлектрлік қосымшалар және микропластика
XXXI / 3 шешімі: Монреаль протоколының тиімді орындалуы мен орындалуын күшейту үшін ХФК-11 кездейсоқ шығарындылар мен институционалдық процестерді жетілдіру	<ol style="list-style-type: none"> 1. Тараптардың ХФК 11 өндірісі немесе тұтыну шегінен асып кеткендігін көрсететін ХФК 11 шығарындылары туралы ақпаратты білетін барлық Тараптардан сұрау салу үшін, Хатшылыққа олар туғызады деп санайтын нақты жағдайлардың сипаттамасын ұсыныңыз. ХФК-11 шығарындыларының күтпеген шығарындылары; 2. Тараптарға жаңа деректер қол жетімді болған жағдайда 7-бапқа сәйкес есептерін жаңартуды ескерту; 3. Тараптарға XXII / 20 шешімінің 1-тармағына сәйкес, өндірістің және тұтынудың Хаттаманың 3-бабына сәйкес есептелуіне мүмкіндік беру үшін бақыланатын заттардың барлық өндірісі туралы, әдейі немесе біліпсіз болсын, есеп беру қажеттілігі туралы ескертіңіз; 4. Тараптарды шикізатты пайдалану үшін өндірілетін бақыланатын заттарды шикізаттық емес мақсаттар үшін бұрмалауды немесе ХФК-11-ді заңсыз өндіру үшін пайдаланбауды қамтамасыз ететін шаралар қабылдауға шақырыңыз; 5. Барлық Тараптарды бақыланатын заттарды заңсыз өндіруді, әкелуді, әкетуді және тұтынуды анықтау және алдын алу бойынша шараларды қабылдауға шақырыңыз: 	<p>Экологиялық кодекстің 192-бабының 10) тармағы 5.</p> <p>Озонды бұзатын заттарды тұтынуды есепке алу ережесін бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 15 сәуірдегі No 285 бұйрығы</p> <p>2016 жылдан 2019 жылға дейінгі кезеңге озон қабатын бұзатын заттарды тұтынудың лимиттерін (квоталарын) бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2016 жылғы 4 ақпандағы № 35 бұйрығы.</p> <p>2020 жылдан 2025 жылға дейінгі кезеңге арналған озонды бұзатын заттарды</p>	Озон қабатын бұзатын заттардың тізімдемесін жүргізуге арналған бағдарламалық жасақтама жасау бойынша жұмысты жалғастыру ОБЗ тұтыну туралы жылдық ақпарат дайындаңыз

	а. Монреаль хаттамасы бойынша бақыланатын заттарды заңсыз өндіруді тиімді анықтайтын және алдын алатын тәсілмен міндеттемелерді орындау;	тұтынудың лимиттерін (квоталарын) бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің 2020 жылғы 18 мамырдағы № 109 бұйрығы.	
XXXI / 4 шешімі: 2020 және 2021 жылдарға арналған маңызды сынақтар	1. барлық Тараптар үшін және осы шешім мен Ех шешімінде көрсетілген шарттарды сақтай отырып, әр Тарап үшін осы шешімге қосымшаның А кестесінде көрсетілген 2020 және 2021 жылдарға арналған маңызды пайдалану санаттары. I / 4, осы шарттар қолданылатын дәрежеде 2020 және 2021 жылдарға арналған өндіріс пен тұтыну деңгейіне мүмкіндік береді, осы шешімге қосымшаның В кестесіндегі сыни мақсаттар үшін, бром метиліне қатысты маңызды босатулар туралы IX / 6 шешіміне сәйкес, Тараптар Кеңесі қосымша өндіріс пен тұтынуды мақұлдауы мүмкін екенін түсіну және сонымен қатар санаттарды қолдану; 2. Тараптар бромды метилді осы шешімге қосымшаның А кестесінде көрсетілгендей лицензиялауға, авторизациялауға, авторизациялауға немесе бөлуге ұмтылатындығын;	Рұқсаттар мен хабарламалар туралы. Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы Заңы № 202-V ҚРЗ	Қазақстан бромды метилді қолданатын елдер қатарына жатпайды Авторизация және хабарлама туралы ұлттық заңнаманы сақтауды жалғастыру
XXXI / 5 шешімі: зертханалық және аналитикалық қосымшалар	Тараптардың болашақ кездесуде босатуды қайта қарау туралы шешіміне нұқсан келтірмей, әлемдік зертханалық және талдамалық пайдаланудан босатуды 2021 жылдан кейін белгісіз мерзімге ұзарту; Сондай-ақ, хатшылықтан Тараптардың ақпараттары үшін	Рұқсаттар мен хабарламалар туралы. Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы Заңы № 202-V ҚРЗ	Қазақстан үшін маңызды, өйткені ұлттық заңнама ОБЗ-ні зерттеу мақсатында пайдалану тәртібін реттейді

	<p>озонды бұзатын заттарды босату қарастырылған зертханалық және талдамалық пайдаланудың жиынтық индикативті тізбесін</p> <p>және тараптар бұдан әрі қолдануға шешім қабылдаған пайдалану тізімін жариялауды сұраңыз;</p> <p>4. Тараптарды Медициналық және химиялық заттардың техникалық нұсқалары жөніндегі комитет 2018 жылы озон қабатын бұзатын заттарды қолданудың алдын алуға болатын пайдалану туралы технологиялар мен экономикалық бағалау тобының бағалау есебі үшін ұсынған ақпаратты қарастыруға шақырыңыз. ;</p> <p>6. Тараптарды озон қабатын бұзатын заттарды зертханалық және талдамалық мақсаттарда өндіру мен тұтынуды одан әрі қысқартуға және мұндай заттарды пайдалануды қажет етпейтін зертханалық стандарттардың орындалуына ықпал етуге шақырыңыз;</p>		
XXXI / 6 шешімі: Технологиялық агенттер	<p>Технологиялық және экономикалық бағалау тобынан өзінің төртжылдық есептеріне технологиялық агенттер ретінде пайдаланылатын бақыланатын заттарды қолдану мен шығарындыларды азайту бойынша Тараптардың қол жеткізген кез-келген прогресін және жаңа өндірістік процестерді қоса, осындай пайдаланудың кез келген жаңа баламаларын енгізуді сұраңыз. және шығарындыларды азайту әдістері, егер жаңа маңызды ақпарат пайда болса, мұндай ақпарат жыл сайынғы жұмыс туралы есепте баяндалуы керек.</p>		Қазақстан бақыланатын заттар технологиялық агенттер ретінде қолданылатын ел емес
XXXI / 7	Технологиялар мен экономикалық бағалау тобынан		Қазақстан үшін өзара іс-қимыл

<p>шешімі: энергияны үнемдейтін және жаһандық жылынудың әлеуетті технологиялары туралы қосымша есеп беру</p>	<p>Монреаль хаттамасына Кигали түзетуін жүзеге асыруға байланысты салқындату, кондиционерлеу және жылу сорғысы салаларындағы энергияны үнемдейтін технологиялардың қол жетімділігі және құны туралы ең жақсы тәжірибедегі кез-келген жаңа әзірлемелер туралы есепті дайындауды сұраңыз. ...</p>		<p>және халықаралық зерттеулердің нәтижелерін зерттеу тұрғысынан маңызды, өйткені озонды бұзатын заттарға қатысты ұлттық зерттеулер 2019 жылы жүргізілмеген</p>
<p>XXXI / 8 шешімі: Технологиялар мен экономикалық бағалау тобының, оның техникалық нұсқалары жөніндегі комитеттер мен уақытша көмекші органдардың техникалық тапсырмасы: ұсыну рәсімдері</p>	<p>3. Тараптардан, сарапшыларды Панельге, оның техникалық нұсқалары жөніндегі комитеттерге немесе оның қосымша көмекші органдарына ұсыну кезінде талап етілетін сараптама және географиялық матрицаны ескере отырып, тиісті номинациялардың ұсынылуын жеңілдету үшін Панельдің ұсыну форматы мен нұсқаулықтарын пайдалануды сұрау. және гендерлік тепе-теңдік, энергия тиімділігі, қауіпсіздік стандарттары және климаттық артықшылықтар сияқты Кигали түзетуімен байланысты туындайтын мәселелерді шешуге қажет;</p>		<p>Тәуелсіз техникалық және ғылыми бағалауды жүргізуге ұлттық сарапшыларды Технологиялық және экономикалық бағалау панелінің, оның техникалық нұсқалары жөніндегі комитеттердің және уақытша көмекші органдардың жұмысына тартуға өтінімдерді дайындау тұрғысынан Қазақстан үшін маңызды</p>
<p>XXXI / 9 шешімі: Монреаль хаттамасының 7-бабына сәйкес</p>	<p>1. Қазіргі уақытта Монреаль хаттамасының 7-бабына сәйкес мәліметтерді ұсынуға міндетті барлық Тараптар осылай жасағанын және осы Тараптардың 169-ы 2018 жылғы деректерді 2019 жылдың 30 қыркүйегіне дейін, 3-баптың талаптарына сәйкес</p>		<p>2020 жылғы 30 маусымға дейін ОБЗ тұтынуы мен өндірісі туралы есепті дайындау бойынша Қазақстан үшін маңызды</p>

Тараптар ұсынған мәліметтер мен ақпарат	ұсынғанын ескеру қажет. Монреаль хаттамасының 7; 3. Тараптарды тұтыну және өндіріс деректері туралы есеп беруді олар қол жетімді болған сайын және жақсырақ жыл сайын 30 маусымға дейін, XV / 15 шешімінде көрсетілгендей етіп жалғастыруға шақырыңыз.		
XXXI / 10 шешім: Монреаль хаттамасының 4В бабы, 2 бис тармағына сәйкес лицензиялау жүйелерін құру	<p>1. Кигали түзетуін ратификациялаған, мақұлдаған немесе қабылдаған және Хаттаманың F қосымшасында келтірілген бақыланатын заттарға арналған лицензиялау жүйелерін қолданып жүрген Монреаль хаттамасының барлық Тараптарын Хаттаманың 4В-бабының 2 бис-тармағына сәйкес осы лицензиялау жүйелеріне ақпарат кіруін қамтамасыз етуге шақыру жаңа, пайдаланылған, қайта өңделген және қалпына келтірілген бақыланатын заттардың импорты мен экспорты туралы және оларды енгізу мен қолдану тиімділігі туралы;</p> <p>2. Кигали түзетуін ратификациялаған, мақұлдаған немесе қабылдаған және әлі де жасамаған Монреаль хаттамасының 4В бабының 2 бис тармағына сәйкес Хаттаманың F қосымшасында келтірілген бақыланатын заттардың импорты мен экспортын лицензиялау жүйелерін құру және енгізу үшін барлық Тараптардың есіне салу;</p> <p>3. Кигали түзетуін ратификациялаған, мақұлдаған немесе қабылдаған Хаттаманың барлық Тараптары Хаттаманың F қосымшасында көрсетілген бақыланатын заттарға импорттық және экспорттық лицензиялау жүйелерін құру және енгізу мәртебесін мезгіл-мезгіл қарап тұру үшін, 4В-баптың 2 бис-тармағында көзделген.</p>	Экологиялық кодекстің 192-бабы 1-тармағының 5) тармақшасы; Экспорты және (немесе) импорты лицензиялауға жататын тауарлардың тізбесін бекіту туралы, лицензиарлар және лицензия беруді үйлестіретін мемлекеттік органдар. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 24 сәуірдегі No 287 қаулысы.	Экспорты және (немесе) импорты Кигали түзетуінің F қосымшасына енгізілген, жаңа, пайдаланылған, қайта өңделген және рекультивацияланған бақыланатын заттарды лицензиялауға жататын тауарлар тізіміне енгізу үшін түзетулерді дайындау бөлігінде Қазақстан үшін маңызды.

<p>XXXI / 11 шешімі: Монреаль хаттамасына Кигали түзетуінің ратификациялау мәртебесі</p>	<p>1. 2019 жылғы 8 қарашадағы жағдай бойынша 88 Тарап Монреаль хаттамасына Кигали түзетуін ратификациялағанын, мақұлдағанын немесе қабылдағанын ескеру; 2. Әлі жасамаған барлық Тараптарды кең қатысуды қамтамасыз ету және түзетулердің мақсаттарына жету үшін Кигали түзетулерін ратификациялау, бекіту немесе қабылдау туралы ойлануға шақыру.</p>	<p>Экологиялық кодекстің 193-бабы 3-тармағының 1) тармақшасы5</p>	<p>Монреаль хаттамасына Кигали түзетуін ратификациялау үшін қажетті құжаттарды дайындаңыз</p>
<p>XXXI / 12 шешімі: Қоршаған ортаға әсерді бағалау және технологиялар мен экономикалық бағалау кеңесінің құрамындағы өзгерістер</p>	<p>10. Тараптарды Технологиялық және экономикалық бағалау жөніндегі комиссияның техникалық тапсырмаларын ұстануға, Панельдің тең төрағаларымен кеңесіп, Панельге ұсынар алдында оның қажетті сараптама матрицасына сүйенуге шақырыңыз.</p>	<p>Экологиялық кодекстің 189-бабының 8) тармағы 5. Жаңа Экологиялық кодекс жобасының 424-бабының 10) тармағы13</p>	<p>Технологиялық және экономикалық бағалау тобымен өзара әрекеттесу мәселелерін дайындау, топқа тағайындалуға үміткерлерді дайындау үшін Қазақстан үшін маңызды.</p>
<p>XXXI / 13 шешімі: Іске асыру комитетінің мүшесі</p>	<p>2. Гвинея Бисауының, Еуропалық Одақтың, Парагвайдың, Сауд Арабиясының және Түркияның Комитеттің құрамына енетіндігін тағы бір жыл растаңыз және Австралия, Қытай, Никарагуа, Польша және Уганданы Комитеттің құрамына 2020 жылдың 1 қаңтарынан бастап екі жылдыққа сайлаңыз; 3. Мэриам Аль Даббаг ханымның (Сауд Арабиясы) және Корнелиус Рейн (Еуропалық Одақ) Комитеттің Төрағасының орынбасары және баяндамашысы ретінде 2020 жылдың 1 қаңтарынан бастап сайланғанына назар аударыңыз.</p>	<p>Экологиялық кодекстің 189-бабының 8) тармағы 5. Жаңа Экологиялық кодекс жобасының 424-бабының 10) тармағы13</p>	<p>Ақпарат және өзара әрекеттесу үшін</p>

<p>XXXI / 14 шешімі: Көпжақты қордың Атқару комитетіне мүшелік</p>	<p>2. Хаттаманың 5-бабының 1-тармағына сәйкес жұмыс жасайтын Тараптар атынан Атқарушы комитет мүшелері ретінде Бангладеш, Бахрейн, Джибути, Үндістан, Руанда, Суринам және Чилиді сайлауды және Австралия, Бельгия, Ұлыбритания және Солтүстік Ирландия Біріккен Корольдігі, Америка Құрама Штаттарын сайлау, Чехия, Швейцария және Жапония, 5-баптың 1-тармағына сәйкес жұмыс жасамайтын Тараптар өкілдерінің мүшелері, 2020 жылдың 1 қаңтарынан бастап бір жыл мерзімге;</p> <p>3. Джулиета Кабера ханымның (Руанда) және Ален Вилмар (Бельгия) Атқарушы кеңес төрағасының орынбасары болып 2020 жылдың 1 қаңтарынан бастап бір жыл мерзімге сайланғанын ескеріңіз.</p>	<p>Экологиялық кодекстің 189-бабының 8) тармағы 5. Жаңа Экологиялық кодекс жобасының 424-бабының 10) тармағы13</p>	<p>Ақпарат және өзара әрекеттесу үшін</p>
<p>XXXI / 15 шешімі: Монреаль хаттамасы тараптарының ашық жұмыс тобының тең төрағалары</p>	<p>Ален Вилмар мырзаны (Бельгия) және Обед Балои мырзаны (Оңтүстік Африка Республикасы) 2020 жылға арналған Монреаль хаттамасы тараптарының ашық жұмыс тобының тең төрағалары етіп сайлауды қуаттаңыз.</p>	<p>Экологиялық кодекстің 189-бабының 8) тармағы 5. Жаңа Экологиялық кодекс жобасының 424-бабының 10) тармағы13</p>	<p>Ақпарат және өзара әрекеттесу үшін</p>
<p>XXXI / 16 шешімі: Монреаль хаттамасы тараптарының отыз екінші кездесуі</p>	<p>Монреаль хаттамасы тараптарының отыз екінші кездесуін Ташкентте 2020 жылғы 23-27 қараша аралығында шақырыңыз.</p>	<p>Экологиялық кодекстің 192-бабы 1-тармағының 10) тармағы 5. Жаңа Экологиялық кодекс жобасының 428-бабы 1-тармағының 10) тармақшасы13</p>	<p>Монреаль хаттамасының міндеттемелерін орындау туралы ұлттық есеп дайындаңыз</p>

<p>XXXI / 17 шешімі: Монреаль хаттамасының қаржылық есептері және бюджеттері</p>	<p>1. 2020 жылдың бюджеті 5 322 308 АҚШ доллары мөлшерінде бекітілсін және осы шешімнің қосымшасының А кестесінде көрсетілген индикативті 2021 бюджеті, одан әрі Тараптардың Отыз екінші жиналысында қаралсын; 3. Тараптар төлейтін жарналар 2020 жылға 5 322 308 АҚШ доллары мөлшерінде бекітілсін және осы шешімнің қосымшасының В кестесінде көрсетілген 2021 жылға арналған жарналар ескерілсін; 4. Жеке Тараптардың 2020 жылғы жарналары және 2021 жылға арналған индикативті жарналары осы шешімге қосымшаның В кестесінде көрсетілген мөлшерге тең;</p>	<p>Экологиялық кодекстің 190-бабының 1) тармағы 5. Жаңа Экологиялық кодекс жобасының 426-бабының 1) тармағы13</p>	<p>Жарналардың XXXI / 17 30 2020 және 2021 шешімдеріне қосымшаның В кестесіне сәйкес төленуін қамтамасыз етіңіз</p> <table border="1" data-bbox="1514 448 2007 821"> <tr> <td data-bbox="1514 448 1619 792"> <p>Максим алды ескере отырып , БҰҰ жарнал арының түзетілген шкаласы. салым мөлшері 22%</p> </td> <td data-bbox="1619 448 1745 792"> <p>Тараптардың 2020 жылға арналған жарналары</p> </td> <td data-bbox="1745 448 1871 792"> <p>2021 жылы Тараптардың жарналары ұсынылған бюджетке тең</p> </td> <td data-bbox="1871 448 2007 792"> <p>Тараптардың салымдары 2021 жылы нөлдік атаулы бюджетке тең</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="1514 792 1619 821"> <p>0,177</p> </td> <td data-bbox="1619 792 1745 821"> <p>9 443,00</p> </td> <td data-bbox="1745 792 1871 821"> <p>9 603,00</p> </td> <td data-bbox="1871 792 2007 821"> <p>9 451,00</p> </td> </tr> </table>	<p>Максим алды ескере отырып , БҰҰ жарнал арының түзетілген шкаласы. салым мөлшері 22%</p>	<p>Тараптардың 2020 жылға арналған жарналары</p>	<p>2021 жылы Тараптардың жарналары ұсынылған бюджетке тең</p>	<p>Тараптардың салымдары 2021 жылы нөлдік атаулы бюджетке тең</p>	<p>0,177</p>	<p>9 443,00</p>	<p>9 603,00</p>	<p>9 451,00</p>
<p>Максим алды ескере отырып , БҰҰ жарнал арының түзетілген шкаласы. салым мөлшері 22%</p>	<p>Тараптардың 2020 жылға арналған жарналары</p>	<p>2021 жылы Тараптардың жарналары ұсынылған бюджетке тең</p>	<p>Тараптардың салымдары 2021 жылы нөлдік атаулы бюджетке тең</p>								
<p>0,177</p>	<p>9 443,00</p>	<p>9 603,00</p>	<p>9 451,00</p>								

6 Монреаль хаттамасына Кигали түзетуін қабылдау жөніндегі іс-шаралар жоспары

ГФК озонды бұзбайтын заттар, алғаш рет 1990 жылдары енгізілген. ГФК және ГХФК-ге балама ретінде. ГФК-ні қолданудың өсуіне ОБЗ-ге үнемді баламалардың жедел қажеттілігі әсер етті. ГФК-ні қолдану ОБЗ-ні тез жою арқылы жеңілдетілді және Жердің осон озон қабатын қорғауға көмектесті. Алайда, ГФК-нің ғаламторлық жылыну потенциалы (ГЖП) маңызды кемшілік болып табылады және аз климаттық әсер ететін озонды бұзбайтын баламаларды қолдануға барлық күш-жігерді жұмсау қажет... Озон қабатын қорғау үшін ХФК-ні тоқтату жүзеге асырылды, бірақ бұл климаттың өзгеруіне әсерін азайту тұрғысынан жағымды әсер етті. Осы жетістікке сүйену үшін Монреаль хаттамасының Тараптары келесі маңызды қадам ретінде ГФК-ні қысқартуға келісті.

Монреаль хаттамасына Кигали түзетуіне сәйкес, Қазақстан үшін ГФК тұтынуын төмендету кестесі келісілді:

Кезең	Базалық деңгейге қатысты квота, %
2020-2024 жылдар	95
2025-2028 жылдар	65
2029-2033 жылдар	30
2034-2035 жылдар	20
2036 жылдан бастап	15

Кигали түзетуінің Қазақстан Республикасының аумағына реттейтін әсерінің алдағы уақытта күшіне енуіне байланысты келесі шаралар қолданылуы керек:

- 1) ГФК-ны қысқарту мақсатына барынша практикалық және экономикалық тұрғыдан тиімді жолмен ұлттық нарық әзірлеу

(нарықтың қай секторлары алдын-ала әрекет етуі керек және қайсысы технологияның дамуын күте алады);

2) бақыланатын заттарды Қазақстан Республикасының салалары бойынша тұтынуы туралы, оның ішінде ескірген жабдықтың болуы, пайдаланылған жабдықтың сақталуы, оны өңдеу, кәдеге жарату, жою, профилактикалық және ағымдағы жөндеу көлемі, жанармай құю қажеттілігі туралы қолда бар ақпаратты шоғырландыруға;

3) Қазақстан Республикасының аумағында ГФК айналымын реттейтін заңнамалық актілерге қажетті өзгерістер енгізу туралы мәселені талқылайды;

4) ГФК іске асыру, есепке алу, айналымын бақылау және оларды бұзған жағдайда жауапкершіліктің туындауы туралы нормативтік құжаттарды әзірлеу бойынша жұмыс тобын ұйымдастырады;

5) ГФК сату, есепке алу, олардың айналымын бақылау және оларды бұзған жағдайда жауапкершіліктің туындауы туралы нормативтік құжаттарды әзірлейді;

6) нормативтік құқықтық құжаттардың жобаларын көпшілікпен талқылау, мүдделі министрліктермен және ведомстволармен келісу;

7) нарық субъектілеріне ГФК-мен жұмыс істеудің жаңа ережелерін түсіндіру бойынша семинар – тренингтер ұйымдастырады, салқындатқыш сұйықтығының ағып кетуін барынша азайту үшін тоңазытқыш жабдықтарына қызмет көрсетудің инновациялық әдістерін енгізуге ықпал етеді, ГФК айналымы туралы есеп пен есептілікке оқытуды ұйымдастырады;

8) ГФК тұтынуын бақылау және есеп беру үшін, ГФК өндірісін, экспорты мен импортын және басқаларын лицензиялау үшін ұлттық деңгейде тиісті басқару жүйесін енгізеді;

9) ГФК қысқартудың техникалық мәселелерін шешу бойынша шараларды талқылау және жоспарлау үшін жұмыс тобын құру: салқындату, мұздату жабдықтары мен кондиционерлерді қоршаған ортаның жоғары температурасында пайдалану; тұтанғыш баламаларды пайдалану (кейбір ГЖП төмен баламалары тез тұтанғыш, және жанғыш емес жоғары ГЖП ГФК ауыстырады); ГЖП төмен ГФК пайдалану үшін ең жақсы технологияларды таңдау;

10) климаттың өзгеруінің ұлттық саясатын іске асыруға жауапты уәкілетті органдармен ГФК-ны қысқарту бойынша мақсатты индикаторларға қол жеткізу жөніндегі шараларды талқылау.

Кигали түзетуінен зардап шеккен жабдықтың энергиямен байланысты шығарындыларын реттелетіндер тізіміне қосыңыз және оларды парниктік газдар шығарындылары туралы есептілікке қосыңыз. Қазақстанның тоңазытқыш саласы қауымдастығымен ГФК-ны азайту және тоңазытқыш пен ауаны кондиционерлеу саласындағы энергия тиімділігін арттыру жөніндегі іс-шаралардың дәйектілігі бойынша іс-шараларды талқылау.

11) обсудить мероприятия с Казахстанской ассоциацией холодильной промышленности по вопросам непротиворечивости мер по достижению целевых показателей сокращения ГФУ и повышению энергоэффективности в холодильной отрасли и кондиционировании воздуха.

Кигали түзетулерінің Қазақстан Республикасы аумағына реттеушілік әсер ету шараларын әзірлеу үшін 5-кестеде келтірілген үшінші елдермен сауда-саттықта Еуразиялық экономикалық қоғамдастық шеңберінде Кеден одағына мүше мемлекеттердің әкелуге немесе әкетуге тыйым салулары

немесе шектеулері қолданылатын озонға бейімді заттар мен олардың қоспаларының тізбесін басшылыққа алу ұсынылады ¹⁵, 5 кестеде келтірілген.

5 кесте

Тізім
озонға қауіпсіз заттар және олардың қоспалары

Тауар аты			Код ТН СЭҚ ЕАЭО	
	Зат	Атауы		
	CF ₄	FC-14	тетрафторметан	2903 39 280 0-ден
	CH ₂ Cl ₂	HCC-30	дихлорметан	2903 12 000 0
	CH ₄	HC-50	метан	2711 11 000 0-ден
	CF ₃ CF ₃	FC-116	перфторэтан	2903 39 280 0-ден
	CHF ₂ -O-CF ₃	HFE-E125	дифторметилтрифторметилді эфир	2909 19 900 0-ден
	CHF ₂ -O-CHF ₂	HFE-E134	бисдифторметилді эфир	2909 19 900 0-ден
	CH ₃ -O-CF ₃	HFE-E143a	метилтрифторметилді эфир	2909 19 900 0-ден
	CH ₃ CH ₂ Cl	HCC-160	хлорэтан	2903 11 000 0-ден
	CH ₃ -CH ₃	HC-170	этан	2901 10 000 1-ден
	CH ₃ -O-CH ₃	HE-E170	диметилді эфир	2909 19 900 0-ден
	CF ₃ CF ₂ CF ₃	FC-218	перфторпропан	2903 39 280 0-ден
	CHF ₂ -O-CH ₂ -CF ₃	HFE-E245fa1	дифторметилтрифтор этилді эфир	2909 19 900 0-ден
	CH ₂ -CH ₂ -CH ₂	HC-C270	циклопропан	2902 19 000 0-ден
	CH ₃ CH ₂ CH ₃	HC-290	пропан	2711 12-ден
	CF ₂ -CF ₂ -CF ₂ -CF ₂	FC-318, FC-318-С	перфторциклобутан	2903 89 800 0-ден
	CF ₃ (CF ₂) ₂ CF ₃	FC-3-1-10	перфторбутан	2903 39 280 0-ден
	CHF ₂ -CF ₂ -O-CF ₂ -CF ₃	HFE-E329mcc2	тетрафторэтилперфторэтилді эфир	2909 19 900 0-ден
	CH ₃ -O-CF ₂ -CF ₂ -CF ₃	HFE-E347mcc3	метилперфторпропилді эфир	2909 19 900 0-ден
	CF ₃ -CF(OCH ₃)-CF ₃₋₂	HFE-E347mmy1	метоксиперфторпропан	2909 19 900 0-ден
	CH ₃ -CH ₂ -CH ₂ -	R-600	бутан	2901 10 000 1-ден

¹⁰ "Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттер өзара сауданы жүзеге асыру кезінде озонды бұзатын заттар мен құрамында осындай заттары бар өнімдерді өткізу және озонды бұзатын заттарды есепке алу туралы келісімді және 2015 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттер өзара сауданы жүзеге асыру кезінде озонды бұзатын заттар мен құрамында осындай заттары бар өнімдерді өткізу және озонды бұзатын заттарды есепке алу туралы келісімге Қырғыз Республикасының қосылуы туралы хаттаманы ратификациялау туралы" Қазақстан Республикасы Заңының жобасы туралы. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2018 жылғы 30 шілдедегі № 471 қаулысы.

CH ₃			
CH(CH ₃) ₂ -CH ₃	R-600a	изобутан	2901 10 000 1-ден
CH ₃ -CH ₂ -O-CH ₂ -CH ₃	R-610	диэтилді (этил) эфир	2909 11 000 0
HCOOCH ₃	R-611	метилформиат	2915 13 000 0-ден
CH ₃ (NH ₂)	R-630	метиламин	2921 11 000 0-ден
CH ₃ -CH ₂ (NH ₂)	R-631	этиламин	2921 19-ден
He	R-704	гелий	2804 29 100 0
NH ₃	R-717	аммиак сусыз	2814 10 000 0
CO ₂	R-744	Көміртек диоксиді	2811 21 000 0
SO ₂	R-764	күкірт диоксиді	2811 29 050 0
CH ₂ =CH ₂	HC-1150	этилен	2901 21 000 0
CH ₃ CH=CH ₂	HC-1270	пропилен	2901 22 000 0
N ₂	R-728	азот	2804 30 000 0

«Рұқсаттар және хабарламалар туралы»¹⁶ Заңға сәйкес реттелуге ұсынылатын өнім түрлерінің және гидрофторкөміртегі бар жабдықты жөндеуге, монтаждауға және қызмет көрсетуге байланысты, лицензиялаумен шектелетін қызмет түрлерінің тізбесі 6-кестеде келтірілген.

Кесте 6

Оларды әкелу және әкету кезінде Еуразиялық экономикалық одақтың кедендік шекарасы арқылы өткізуге тыйым салынған гидрофторкөміртекті пайдалануға негізделген өнім түрлерінің тізімі (*)

Өнімнің атауы	Код ТН СЭҚ КО
Салқындату қоспалары	3824 78-ден
Кондиционерлер және жылу сорғылары	8415 10 8415 81 00 8415 82 000 0 8418 61 00 8418 69 000-ден
Тоңазытқыштар	8418 10 200 8418 10 800 8418 50-ден

¹⁶ Рұқсаттар және хабарламалар туралы. Қазақстан Республикасының Заңы 2014 жылғы 16 мамырдағы № 202-V ҚРЗ.

	8418 69 000-ден
Мұз жасаушылар, сүтті салқындатқыштар	8418-ден 8419-ден
Мұздатқыштар	8418 10 200 8418 10 800 8418 30 200 8418 30 800 8418 40 200 8418 40 800 8418 50-ден 8418 69 000-ден
Блғалдағыштар	8418 69 000-ден 479 89 970 1-ден 8479 89 970 8-ден
Оқшаулағыш тақталар, плиталар, панельдер және үрлейтін агент ретінде қолданылатын кеукті құбыр жабыны, құрамында гидрофторкөміртегі бар үрлеу құралдары	3921 11 000 0-ден - 3921 19 000 0-ден
Полиуретанды көбік өндірісіне арналған полиэфирлерге (полиолдарға) негізделген компоненттер, құрамдар (А компоненті)	3907 20 200 1-ден 3907 20 200 9-ден
Портативті өрт сөндіргіштер	8424 10 000 0-ден

7-кестеде Кигали түзетуінің Қазақстан Республикасының аумағына реттеушілік әсерінің күшіне енуіне байланысты әзірлеуге немесе өңдеуге қажетті нормативтік-техникалық құжаттардың ұсынылған тізімі келтірілген:

Нормативтік құжаттың атауы	Қолданыстағы ережелердегі бөлімдер	Ұсынылған өзгерістер, толықтырулар
Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексінің жобасы ¹³	295-бап. Қазақстан Республикасының климаттың өзгеруіне жаһандық деңгейге қоюға ұлттық үлестері 1. Қазақстан Республикасы 2030 жылдың 31 желтоқсанына дейін Қазақстан Республикасының көміртегі балансының 1990 жылғы көміртегі балансының кем дегенде 15 пайызына төмендеуін қамтамасыз етуге бағытталған.	1-1. Қазақстан Республикасы гидрофторлы көміртектерді тұтынуды 1990 жылғы көміртегі балансынан 2024 жылға қарай кем дегенде 5%, 2024 жылға қарай кем дегенде 5%, 2028 жылға қарай кем дегенде 35%, кем дегенде 70% төмендетуді қамтамасыз етуге бағытталған 2033 жылға қарай, 2035 жылға қарай кем дегенде 80%, 2036 жылдан бастап кем дегенде 85%.
Рұқсаттар мен хабарламалар туралы. Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 16 мамырдағы Заңы № 202-V ҚРЗ.	Қосымша 2. Екінші санаттағы рұқсаттар тізімі 48-бет Озон қабатын бұзатын заттарды қолдана отырып жұмыс істеуге, озон қабатын бұзатын заттарды қамтитын жабдықты жөндеуге, орнатуға, қызмет көрсетуге рұқсат беру	Қосымша 2. Екінші санаттағы рұқсаттар тізімі 48-1. Құрамында гидрофторкөміртегі бар жұмыстарды өндіруге, құрамында гидрофторкөміртегі бар жабдықты жөндеуге, монтаждауға, техникалық қызмет көрсетуге рұқсат беру
Мемлекеттік реттеу объектілері болып табылатын парниктік газдардың тізбесін бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 5 наурыздағы № 177 бұйрығы.	Мемлекеттік реттеуге жататын парниктік газдардың тізімі * 1. Көмірқышқыл газы (CO ₂). 2. Метан (CH ₄). 3. Азот оксиді (N ₂ O). 4. Перфторкөміртегі (ПФК).	Мемлекеттік реттеуге жататын парниктік газдардың тізімі * 1. Көмірқышқыл газы (CO ₂). 2. Метан (CH ₄). 3. Азот оксиді (N ₂ O). 4. Перфторкөміртегі (ПФК). 5. Гидрофторкөміртегі (ГФК).
Парниктік газдардың есебін жүргізу және бақылау ережелерін бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 19 наурыздағы №	4. Қондырғылар деңгейінде парниктік газдардың түгендеуін бақылау және бақылау көмірқышқыл газы, метан, азот оксиді, перфторокарбонат	4. Қондырғылар деңгейінде парниктік газдардың түгендеуін бақылау және бақылау көмірқышқыл газы, метан, азот оксиді, перфторокарбонат,

221 бұйрығы.	шығарындылары бойынша жүзеге асырылады, бұл ретте олардың жалпы көлемі тонна көміртегі диоксидінің эквивалентінде белгіленеді.	гидрофторкөміртегі шығарындылары үшін жүзеге асырылады, бұл ретте олардың жалпы көлемі тонна көміртегі диоксидінің эквивалентімен белгіленеді.
Парниктік газдарды түгендеу туралы есеп нысандарын бекіту туралы. Ақтерлік құрамның тәртібі Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 28 шілдедегі No 502.	7. Стационарлық көздерге немесе қозғалмайтын көздерге стационарлық көздер үшін парниктік газдар шығарындыларының нақты көлемі	7-тармақтың кестесіне гидрофторкөміртекті тұтынумен байланысты атмосфераға шығарылатын парниктік газдардың мөлшерін қосыңыз
Гидрофторкөміртекті және олардың құрамындағы құрал-жабдықтарды тұтыну есебінің ережелері.	-	жаңа құжат
2021 жылдан 2024 жылға дейінгі кезеңге арналған гидрофторкөміртекті тұтынудың шектері (квоталары)	-	жаңа құжат
Гидрофторкөміртекті және олардың құрамындағы жабдықты пайдалану, қалпына келтіру және жою ережелері.	-	жаңа құжат
Экспорты және (немесе) импорты лицензиялауға жататын тауарлардың тізбесін бекіту туралы, лицензиарлар және лицензия беруді үйлестіретін мемлекеттік органдар. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 24 сәуірдегі No 287 қаулысы.	-	18. Гидрофторкөміртегі мен құрамында гидрофторкөміртегі бар өнімдердің экспорты мен импорты
Атмосфераға парниктік газдар шығарындыларын гидрофторкөміртекті мен перфторкөміртекті (ГФК, ПФК) тұтынумен байланысты шығаруды есептеу бойынша нұсқаулық	1-қосымша. 6 кесте	1-қосымша. IPCC соңғы есебіне сәйкес кестелерді есептеулер үшін пайдаланылған коэффициенттермен жаңартыңыз; Кигали түзетуімен реттелетін ГФК тізімін жаңартыңыз

Қорытындылар мен ұсыныстар:

Қазақстан тұтастай алғанда озон қабатын бұзатын заттар бойынша Монреаль хаттамасының талаптарын орындайды. Монреаль хаттамасының ережелерін іске асыру жөніндегі жұмысты жақсарту үшін Монреаль хаттамасына Кигали түзетуін қабылдау үшін материалдар дайындау қажет. Кигали түзетуінің талаптарын орындау үшін нормативтік-техникалық құжаттарды әзірлеу бөлігінде ғана емес, сонымен қатар құрамында ГФК бар өнімдерді тұтыну көлеміне толық ауқымды зерттеу жүргізу бөлігінде бірқатар іс-шаралар жүргізу қажет.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы №212-III Экологиялық кодексі
2. Қазақстан Республикасының Озон қабатын қорғау туралы Вена конвенциясына қосылуы туралы. Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 30 қазандағы № 177-І Заңы
3. Озон қабатын қорғау жөніндегі Вена конвенциясына Қазақстан Республикасының қосылуы туралы. Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 30 қазандағы № 177-І Заңы
4. Озон қабатын бұзатын заттар туралы Монреаль хаттамасына түзетулерге Қазақстан Республикасының қосылуы туралы, Лондон, 1990 жылғы 27-29 маусым. Қазақстан Республикасының 2001 жылғы 7 мамырдағы № 191 Заңы
5. 1992 жылы 23-25 қарашада Копенгагенде қабылданған Озон қабатын бұзатын заттар туралы Монреаль хаттамасына және 1997 жылғы 15-17 қыркүйекте Монреалда қабылданған Озон қабатын бұзатын заттар туралы

Монреаль хаттамасына түзетулерді ратификациялау туралы. Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 6 сәуірдегі № 426-IV Заңы

6. 1999 жылы 3 желтоқсанда Пекинде қабылданған Озон қабатын бұзатын заттар туралы Монреаль хаттамасына түзетуді ратификациялау туралы. Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 23 сәуірдегі Заңы №198-V ҚРЗ

7. Геодезия және картография туралы. Қазақстан Республикасының 2002 жылғы 3 шілдедегі № 332 Заңы

8. «Мемлекеттік статистика туралы» 2010 жылғы 19 наурыздағы № 257-IV

9. Қазақстан Республикасының ұлттық қауіпсіздігі туралы. Қазақстан Республикасының 2012 жылғы 6 қаңтардағы № 527-IV Заңы.

10. «Рұқсаттар және хабарламалар туралы» 2014 жылғы 16 мамырдағы № 202-V

11. «Ақпаратқа қол жетімділік туралы» 2015 жылғы 16 қарашадағы № 401-V

12. Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің өзара саудасын жүзеге асыру кезінде озон қабатын бұзатын заттар мен олардың құрамындағы өнімдердің қозғалысы және озон қабатын бұзатын заттарды есепке алу туралы келісімді және озон қабатын бұзатын заттар мен олардың құрамындағы өнімдердің қозғалысы туралы келісімге Қырғыз Республикасының қосылуы және озон қабатын бұзатын заттарды есепке алу туралы келісімді ратификациялау туралы. 2015 жылғы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің сауда-саттығы. Қазақстан Республикасының 2018 жылғы 25 желтоқсандағы № 201-VI ҚРЗ Заңы.

13. "Қазақстан Республикасында мемлекеттік жоспарлау жүйесінің одан әрі жұмыс істеуінің кейбір мәселелері туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің 2010 жылғы 4 наурыздағы № 931 Жарлығы"

14. Қазақстан Республикасының Президенті - Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы, 2012 жылғы 14 желтоқсан "Қазақстан-2050 "Стратегиясы: қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты"

15. Қазақстан Республикасының "жасыл экономикаға" көшуі жөніндегі тұжырымдама туралы " Қазақстан Республикасы Президентінің 2013 жылғы 30 мамырдағы № 577 Жарлығы"

16. "Қазақстан Республикасының 2020 жылға дейінгі инновациялық даму тұжырымдамасын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің 2013 жылғы 4 маусымдағы № 579 Жарлығы

17. Қазақстан Республикасы Президентінің жанынан "Жасыл экономикаға "көшу жөніндегі кеңес құру туралы" Қазақстан Республикасы Президентінің 2014 жылғы 26 мамырдағы № 823 Жарлығы

18. "Қауіпті өндірістік объектілерді декларацияланатын объектілерге жатқызу өлшемшарттарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 31 шілдедегі № 864 қаулысы

19. Ақпаратқа қол жеткізу мәселелері жөніндегі комиссия қызметінің тәртібі туралы ережені бекіту туралы "Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 31 желтоқсандағы №1175 Қаулысы

20. "Қазақстан Республикасының Денсаулық сақтау саласын дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған "Денсаулық" мемлекеттік бағдарламасын іске асыру жөніндегі іс-шаралар жоспарын бекіту туралы " Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 16 наурыздағы №143 қаулысы

21. "Мемлекеттік экологиялық ақпарат қорын жүргізу қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 13 қазандағы №589 қаулысы

22. "Қазақстан Республикасының қоршаған ортасының жай-күйі туралы және табиғи ресурстарын пайдалану туралы Ұлттық баяндаманы әзірлеу қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2016 жылғы 7 қарашадағы №673 қаулысы

23. "Қоршаған ортаның жай-күйі туралы және Қазақстан Республикасының табиғи ресурстарын пайдалану туралы Ұлттық баяндаманы жасау үшін орталық мемлекеттік органдар мен жергілікті атқарушы органдардың ақпарат беру қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 24 қаңтардағы №13 қаулысы

24. Ғылыми және (немесе) ғылыми-техникалық қызметті базалық, гранттық, бағдарламалық-нысаналы қаржыландыру қағидаларын бекіту туралы "Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2011 жылғы 25 мамырдағы №575 қаулысына өзгеріс енгізу туралы "Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 15 мамырдағы №264 қаулысы

25. Цифрлық Қазақстан "мемлекеттік бағдарламасын бекіту туралы "Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 12 желтоқсандағы №827 Қаулысы

26. Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің жобасы туралы. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2019 жылғы 30 желтоқсандағы № 1022 Қаулысы

27. "Қоршаған ортаға әсерді бағалау жүргізу жөніндегі Нұсқаулықты бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Қоршаған ортаны қорғау министрінің 2007 жылғы 28 маусымдағы №204-п бұйрығы"

28. "Қоршаған ортаға әсерді бағалау рәсіміне және көзделіп отырған шаруашылық және өзге де қызмет бойынша шешімдер қабылдау процесіне

қатысты экологиялық ақпаратқа қол жеткізу қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Қоршаған ортаны қорғау министрінің 2007 жылғы 25 шілдедегі №238-п бұйрығы

29. Геодезия, картография, кадастр және Жерді қашықтықтан зондтау жөніндегі Мемлекетаралық Кеңес туралы ереже. 1992 жылғы 9 қазандағы, 2012 жылғы 30 мамырдағы Достастыққа қатысушы мемлекеттердің Геодезия, картография, кадастр және Жерді қашықтықтан зондтау саласындағы өзара іс-қимылы туралы келісімге өзгерістер енгізу туралы хаттамаға қосымша

30. "Автокөлік құралдарының қауіпсіздігіне қойылатын талаптар" техникалық регламентін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің м. а. 2014 жылғы 26 қарашадағы №197 бұйрығы

31. "Ең озық қолжетімді технологиялар тізбесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2014 жылғы 28 қарашадағы №155 бұйрығы

32. "Қауіпті өндірістік объект қауіптілігінің жалпы деңгейін айқындау қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің м. а. 2014 жылғы 26 желтоқсандағы №300 бұйрығы

33. "Қауіпті өндірістік объектілерді декларацияланатын объектілерге жатқызу өлшемшарттарын айқындайтын қағидаларды және қауіпті өндірістік объектінің өнеркәсіптік қауіпсіздік декларациясын әзірлеу қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2014 жылғы 30 желтоқсандағы № 341 бұйрығы

34. "Қауіпті өндірістік объектілерді сәйкестендіру қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2014 жылғы 30 желтоқсандағы № 353 бұйрығы

35. Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 21 қаңтардағы № 27 бұйрығы "Шаруашылық және өзге де қызметтің экологиялық қауіпті түрлерінің тізбесін бекіту туралы"

36. "Кешенді экологиялық рұқсаттар беру қағидаларын және қоршаған ортаға эмиссияларға рұқсаттардың орнына кешенді экологиялық рұқсаттар алу мүмкін болатын өнеркәсіп объектілері үлгілерінің тізбесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 23 қаңтардағы № 37 бұйрығы

37. "Мемлекеттік экологиялық сараптама жүргізу қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 16 ақпандағы № 100 бұйрығы

38. "Қоршаған орта сапасының нысаналы көрсеткіштерін айқындау қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 26 ақпандағы № 145 бұйрығы.

39. "Адамға әсер ететін физикалық факторлардың гигиеналық нормативтерін бекіту туралы "Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 28 ақпандағы №169 бұйрығы

40. "Аумақтардың экологиялық ахуалын бағалау өлшемшарттарын бекіту туралы "Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 16 наурыздағы №202 бұйрығы

41. "Өнеркәсіп объектілеріне қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар "Санитариялық қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 20 наурыздағы №236 бұйрығы

42. Озонды бұзатын заттарды тұтынуды есепке алу қағидаларын бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 15 сәуірдегі № 285 бұйрығы.

43. "Механикалық көлік құралдары мен олардың тіркемелерін міндетті техникалық қарап-тексеруді ұйымдастыру және жүргізу қағидаларын, механикалық көлік құралдары мен олардың тіркемелерін міндетті техникалық қарап-тексеруден өту кезеңділігін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің м. а. 2015 жылғы 26 наурыздағы №329 бұйрығы

44. Қазақстан Республикасының автомобиль жолдарымен жүруге арналған автокөлік құралдарының рұқсат етілген параметрлерін бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің м. а. 2015 жылғы 26 наурыздағы № 342 бұйрығы.

45. "Қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік көрсетілетін қызметтер регламенттерін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 22 мамырдағы №369 бұйрығы

46. "Қоршаған орта статистикасы көрсеткіштерін қалыптастыру жөніндегі әдістемені бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті Төрағасының м. а. 2015 жылғы 25 желтоқсандағы №223 бұйрығы

47. "Табиғатты қорғау іс-шараларына қатысу бойынша ішкі істер органдарының жұмысын ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ішкі істер министрінің 2015 жылғы 29 желтоқсандағы №1096 бұйрығы

48. "Қоршаған ортаны қорғау, табиғи ресурстарды молықтыру және пайдалану саласындағы тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және тексеру парағын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2015 жылғы 15 желтоқсандағы №721 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің м. а. 2015 жылғы 30 желтоқсандағы №835 бірлескен бұйрығы"

49. "Өнеркәсіптік қауіпсіздік саласындағы тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттары мен тексеру парақтарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрінің 2015 жылғы 15 желтоқсандағы №1206 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2015 жылғы 28 желтоқсандағы №814 бірлескен бұйрығы

50. "Өндірістік бақылауды жүзеге асыруға қойылатын санитариялық-эпидемиологиялық талаптар "Санитариялық қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2016 жылғы 6 маусымдағы №239 бұйрығы

51. "Жобалары қоғамдық тыңдауларға шығарылуға жататын шаруашылық қызмет түрлерінің тізбесін бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің м. а. 2016 жылғы 10 маусымдағы №240 бұйрығы

52. "Халықтың санитариялық-эпидемиологиялық саламаттылығы саласындағы тәуекел дәрежесін бағалау өлшемшарттарын және тексеру парақтарын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2017 жылғы 27 маусымдағы №463 және Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2017 жылғы 20 шілдедегі №285 бірлескен бұйрығы

53. Өнеркәсіп және қоршаған орта статистикасы бойынша жалпы мемлекеттік статистикалық байқаулардың статистикалық нысандары мен оларды толтыру жөніндегі нұсқаулықтарды бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің Статистика комитеті Төрағасының 2017 жылғы 15 қарашадағы № 173 бұйрығы.

54. Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігі Автомобиль жолдары комитеті төрағасының 2017 жылғы 26 желтоқсандағы №177 "Жол-көлік инфрақұрылымын тұрақты дамытудың жасыл қағидаттары" нормативтік-техникалық құжатын бекіту туралы" бұйрығы. ҚР 218-137-2017

55. «Өндірістік экологиялық бақылау кезінде қоршаған ортаға эмиссиялардың автоматтандырылған мониторингін жүргізу қағидаларын және өндірістік экологиялық бақылау нәтижелері бойынша есептілік талаптарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2018 жылғы 7 қыркүйектегі № 356 бұйрығы.

56. Ақпараттық құралдардың тізбесін бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрінің 2018 жылғы 28 желтоқсандағы № 107 бұйрығы

57. Озонды бұзатын заттарды тұтынудың 2016-2019 жылдар аралығындағы лимиттерін (квоталарын) бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2016 жылғы 4 ақпандағы № 35 бұйрығы

58. 2020 жылдан 2025 жылға дейінгі кезеңге арналған озонды бұзатын заттарды тұтынудың лимиттерін (квоталарын) бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрінің 2020 жылғы 18 мамырдағы № 109 бұйрығы.

59. «Доңғалақты көлік құралдарының қауіпсіздігі туралы». Кеден одағы комиссиясының 2011 жылғы 9 желтоқсандағы № 877 Кеден одағының техникалық регламенттерін қабылдау туралы шешімі

60. ҚР СТ ISO 14001-2016 Экологиялық менеджмент жүйелері. Қолдануға қойылатын талаптар мен нұсқаулық

61. МЕМСТ 17.0.0.04-90 Табиғатты қорғау. Өнеркәсіптік кәсіпорынның экологиялық паспорты. Негізгі ережелер

62. ҚР СТ 2677-2015 Экологиялық таза қызметті басқару жүйесі. Қолдану жөніндегі нұсқаулық

63. ҚР СТ 2675-2015 Экологиялық таза қызметті басқару жүйесіне қойылатын талаптар

64. ҚР СТ 1506-2006 экологиялық менеджмент жүйесі Өнім стандарттарындағы экологиялық аспектілер. Негізгі ережелер

65. Қоршаған ортаның жағдайы және табиғи ресурстарды пайдалану туралы 2016 жылға арналған ұлттық есеп. Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігі. Астана 2017 ж.

66. Қоршаған ортаның жағдайы және табиғи ресурстарды пайдалану туралы 2017 жылға арналған ұлттық есеп. Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігі. Астана 2018 ж.

67. Қоршаған ортаның жағдайы және табиғи ресурстарды пайдалану туралы 2018 жылға арналған ұлттық есеп. Қазақстан Республикасының Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігі. Нұр-Сұлтан 2019 ж.

68. 2019 жылға арналған қоршаған орта жағдайы және табиғи ресурстарды пайдалану туралы ұлттық есеп. Қазақстан Республикасының Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігі. 2020 ж.

69. Қоршаған ортаны қорғау және Қазақстанның тұрақты дамуы 2015–2019 жж. Статистикалық жинақ. Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті. Нұр-Сұлтан 2020 ж.

70. 2019 жылға арналған Қазақстан Республикасының қоршаған ортасының жағдайы туралы ақпараттық бюллетень. Қазақстан Республикасының Энергетика министрлігі. «Қазгидромет» РМК. 2020 жыл.

71. Білім берудің бағдарламалық құжаттарында және Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің, Қазақстан Республикасы, Білім және ғылым министрлігінің, Ақпараттық-талдау орталығының Операциялық жоспарында 4 ЦУР-ды енгізу бойынша ұсыныстар әзірлеу туралы талдамалық есеп. Астана, 2017 ж

72. Ауаның ластануы туралы БҰҰ ЕЭК материалдары;

73. Қазақстан Республикасындағы химиялық заттарды басқару жөніндегі ұлттық профиль. «Тұрақты даму орталығы» ҚҚ. Алматы, 2020 жыл

74. Қазақстан. Экологиялық тиімділікке шолу. ЕСЕ / СЕР / 185. ЕНЕСЕ. №50 басылым. 2019 ж.

75. Scientific Assessment of Ozone Depletion: 2018 World Meteorological Organization United Nations Environment Programme National Oceanic and Atmospheric Administration National Aeronautics and Space Administration European Commission. David W. Fahey, Michaela I. Hegglin Laura, A. McBride, Walter R. Tribett, Sarah J. Doherty

76. Scientific Assessment of Ozone Depletion: 2018 Assessment. World Meteorological Organization United Nations Environment Programme National Oceanic and Atmospheric Administration National Aeronautics and Space Administration European Commission. Co-chairs David W. Fahey Paul A. Newman John A. Pyle Bonfils Safari

77. Facts and figures on ozone protection. <https://ozone.unep.org/facts-and-figures-ozone-protection>.

Қазақстан Республикасының Озон қабатын бұзатын заттар жөніндегі Монреаль Хаттамасына қосылуы туралы

Қазақстан Республикасының 1997 жылғы 30 қазандағы N 176-І Заңы

Қазақстан Республикасы 1987 жылғы қыркүйекте қабылданған Озон қабатын бұзатын заттар жөніндегі Монреаль Хаттамасына қосылсын.

Қазақстан Республикасының

Президенті

Н. Назарбаев

РҚАО-ның ескертпесі!

Хаттамаға өзгерістер енгізу көзделген - ҚР 07.05.2001

N 191-ІІ; 06.04.2011 № 426-ІV; 23.04.2014 № 198-V Заңдарымен.

ОЗОН ҚАБАТЫН БҰЗАТЫН ЗАТТАР ЖӨНІНДЕГІ МОНРЕАЛЬ ХАТТАМАСЫ КІРІСПЕ

1. 1985 жылы озон қабатын қорғау жөніндегі Вена конвенциясына, одан кейін 1987 жылы озон қабатын бұзатын заттар жөніндегі Монреаль хаттамасына қол қою стратосферадағы озон қабатын қорғау ісіндегі әлемдік ынтымақтастықтың негізгі нүктесі болды. Вена конвенциясы Жақтары /Хельсинки, 1989 жылғы 26-28 сәуір мен Найроби, 1991 жылғы 17-19-маусым/ мен Монреаль хаттамасы Жақтары /Хельсинки, 1989 жылғы 2-5 мамыр, Лондон, 1990 жылғы 27-29 маусым және Найроби, 1991 жылғы 19-21 маусым/ өткізген Кеңес Конвенция мен Хаттаманың мақсаттарын жүзеге асыруға көмектесуге шақырған маңызды шешімдерді қабылдаумен аяқталды. Монреаль хаттамасының 2-бабының 9-тармағында айтылған процедураға сай Лондондағы Монреаль хаттамасы Жақтарының екінші Кеңесі Хаттаманың А қосымшасында аталған реттелетін заттарды тұтыну мен өндіруді қысқартуды, сондай-ақ Вена конвенциясының 9-бабының 4-тармағында айтылған процедураға сәйкес хаттамаға едәуір түзетулер қабылдады.

2. Жақтар екінші Кеңесте қабылдаған өздерінің 11/7 шешімінде ЮНЕП-тің Орындаушы-директорына Монреаль хаттамасы бойынша Басқарушы дайындауға ұсынды, онда оған енгізілген түзетулер хаттамасы мен Жақтардың түсіндіру жөніндегі шешімі болып, Жақтар Кеңесінің әрқайсысынан соң Басқарушы жаңартылып отырылады. Нұсқау-басшылықтың бірінші басылымы осы шешімге сәйкес дайындалып, 1991 жылдың 19-21 маусымында Найробиде өткен Монреаль хаттамасы Жақтарының үшінші Кеңесіне тапсырылды. Жақтардың үшінші Кеңесі Монреаль хаттамасы бойынша Басқарушылық жасауды аяқтау жөніндегі хатшылықтың күш-жігерін қуаттап, хатшылықтан оның келесі басылуын Монреаль хаттамасы Жақтарының үшінші Кеңесіне (UNEP/OZ. Pzo. 3/Pzer 2/. Дайындаушы кеңес жасаған түсініктерді ескере отырып, редакциялық өңдеуден соң шығаруды өтінді және Конвенция мен Хаттама Жақтарының бәрінің арасында мүмкіндігінше тез, Біріккен Ұлттар Ұйымының ресми тілінде таратуды сұрады. Осы екінші басылым көрсетілген шешімге сәйкес дайындалды.

3. Монреаль хаттамасының 2-бабының 9-тармағына сай барлық Жақтар үшін түзетулер міндетті болып есептеледі және 1991 жылғы 7 наурызда күшіне енді. Басқарушыны олар курсивпен оларға назар аудару үшін бөле көрсетті және 1987 жылғы Хаттама тексінің орнына басылды. Түзетулермен алмастырылған 1987 жылғы Хаттаманың тексі берілген жоқ.

4. Хаттаманың түрлі баптарына түзетулер өзара байланысты болғандықтан кешенді Түзетулер ретінде Лондон кеңесінде қабылданған болатын. Бұл түзетулер хаттаманың

Жақтары болып табылатын мемлекеттер немесе экономикалық интеграцияның аймақтық ұйымдары бекітіп, қабылдаған немесе қолдаған кемінде 20 құжатты сақтауға тапсырған жағдайда 1992 жылғы 1 қаңтарында күшіне енеді. Егер бұл шарт көрсетілген датаға орындалмаса, Түзетулер осы шарт орындалғаннан кейінгі тоқсаныншы күнде күшіне енеді. Басқарушының түзетілген бөліктері 1987 жылғы Монреаль хаттамасымен қатар майлы қара әріптермен басылды. Оны бекіткен мемлекеттер үшін түзетулердің күшке ену сәті күшін жоғалтқан 1987 жылғы хаттаманың сол бөліктері шаршы жақшалардың ішінде жазылған.

5. Хельсинки, Лондон мен Найробиде қабылданған Монреаль хаттамасы Жақтарының шешімдері тиісті баптарына сілтеме ретінде текске қосылды. Бұл шешімдер құқықтық нормалардың маңызды қосымша құралы болып табылады. Тек қана хаттама тиісті ережеге және жұмыс істеп тұрған процедура емлесіне сай қабылданған жағдайда Жақтар үшін бұл шешімдер міндетті болып есептеліп, Жақтардан бекітуін, қолдауын, қабылдауын немесе қосылуын талап ететін Хаттамаға енгізілген түзетулерден басқалары. Монреаль хаттамасы мен Вена Конвенциясының өзара байланысы тығыз болғандықтан Хельсинки мен Найробиде қабылданған Вена конвенциясының Жақтары Конференциясының шешімдері Басқарушыға қосымша ретінде қосылды.

6. Осы Басқарушылық пайдалы болды деуге негіз бар. Ол Жақтардың әрбір Кеңесі өткен сон қажетінше жаңартылып отырады. Басқарушылықтың мазмұны мен түрін жақсарту жөніндегі кез-келген ұсыныстар қошаметпен қарсы алынады.

1990 ЖЫЛЫ 27-29 МАУСЫМДА ЛОНДОНДА ӨТКЕН ЖАҚТАРДЫҢ ЕКІНШІ КЕҢЕСІНДЕ ЕНГІЗІЛГЕН ТҮЗЕТУЛЕРДІ ҚОСА ОЗОН ҚАБАТЫН БҰЗАТЫН ЗАТТАР ЖӨНІНДЕГІ МОНРЕАЛЬ ХАТТАМАСЫ ЖӘНЕ 1991 ЖЫЛҒЫ 19-21 МАУСЫМДА НАЙРОБИДЕ ӨТКЕН ЖАҚТАРДЫҢ ҮШІНШІ КЕҢЕСІНДЕ ЕНГІЗІЛГЕН ҚОСЫМША ӨЗГЕРІСТЕР

Осы Хаттама Жақтары

Вена конвенциясының озон қабатын қорғау жөніндегі Жақтары бола тұра, озон қабатын өзгертетін немесе өзгертуге мүмкін адамның іс әрекетінің нәтижесінде пайда болатын немесе пайда болуы мүмкін жағымсыз салдардан айналадағы қоршаған орта мен адам денсаулығын қорғау үшін өзінің Конвенцияға сай тиісті шараларды қабылдау жөніндегі міндеттемесін есте ұстай отырып,

айналадағы қоршаған орта мен адамның денсаулығы үшін жағымсыз зардабы қауіпті кейбір озон бұзатын заттардың дүние жүзі көлеміндегі шығуы озон қабатын едәуір дәрежеде әлсіретіп немесе басқа түрде әлсірететінін мойындай отырып,

осы заттарды шығарудың климатқа жасайтын әлеуметті есеп туралы есте ұстап,

озон қабатының бұзылуын қорғау мақсатында қабылдап жатқан шаралардың негізі техникалық және экономикалық үйлесімдерді қоса қолданатын ғылыми білімдер екенін есте ұстап,

дамушы елдердің дамуына байланысты мұқтаждарын ескере отырып, техникалық және экономикалық ерекшелігін ескере отырып, және ғылыми білімдердің негізінде олардың жойылуына қол жеткізу мақсатында

оның заттарын бұзатын барлық әлемдік шығарылуын тиісінше реттеу жөніндегі ұластыру шараларын қабылдау жолымен озон қабатын қорғауды қамтамасыз етуге өздерінің бел шешіп, дайын екендіктерін білдіріп,

дамушы елдердің /осы заттарға/ мұқтаждығын қанағаттандыруда, қосымша қаржы ресурстарын берумен тиісті технологияны пайдалануға рұқсат берілуін қоса және қажетті құралдардың көлемін айта алатын және осы құралдар дүние жүзі қауымының озонның ғылыми негізде бұзылу проблемасы мен ондай бұзылудың зиянды салдарын шешу үшін едәуір өзгерістер беретін құралдарды пайдалануда ерекше орын алатын қажеттігін мойындай отырып,

ұлттық және аймақтық деңгейде қабылданған және қабылданып жатқан

хлорфторкөміртегінің кейбір шығуларын реттеу шараларын ескере отырып,

Халықаралық ынтымақтастық үшін озон қабатын бұзатын заттарды шығаруды қысқартып, реттеуге қатысты балама технологияны беру және зерттеулер /ғылыми-техникалық зерттеулер мен талдаулар/ мен талдаулардың жәрдемдік маңызын ескере отырып,

МЫНА КЕЛІСІМГЕ КЕЛДІ:

1-БАП: АЙҚЫНДАУ

Осы хаттаманың мақсаттары үшін:

1. "Конвенция" 1985 жылғы 22 наурызда қабылданған озон қабатын қорғау туралы Вена конвенциясын білдіреді.

2. "Жақтар", егер контекст басқаны қарастырмаса, ол осы Хаттаманың Жақтарын білдіреді.

3. "Хатшылық" Конвенцияның хатшылығын білдіреді.

4. "Реттелуші зат" осы Хаттаманың А қосымшасындағы немесе В қосымшасындағы /көрсетілген/ өз алдына немесе аралас тұратын әрбір затты білдіреді. Бұл түсінікке тиісті қосымшаларда көрсетілген, бірақ әрбір /ондай/ заттар мен қоспаларға қатысты емес, дайын өнімінің негізгі бөлігі болып табылатын, аталған заттарды тасымалдау немесе сақтау үшін қолданылатын ыдыстан басқа түрі бар заттардың изомерлері қосылады. 1/

1/ Жақтардың бірінші Кеңесі Монреаль хаттамасы 1/12 А шешімінде 1-бабының 4-тармағындағы реттелетін заттарды /заттар қоспасы бойынша/ анықтаудың мына түсініктерімен келісуге қаулы алды:

а) Монреаль хаттамасының 1-бабы "Реттелуші заттар" қатарында өз алдына немесе қоспа ретінде қолданылатын және оның тасымалдануы мен сақталуында пайдаланылатын ыдысы дайын өнімнен басқа түрі бар кез келген аталған заттың қаралуын есептемейді.

б) Хаттаманың мақсаттары үшін реттелуші заттың немесе реттелуші заттар қоспасының кез келген саны, осы затты пайдалану жүйесінің бөлігі болып табылмақ, реттелуші зат /яғни химиялық шикізат/ болып есептеледі.

с) Егер де қандай болмасын зат немесе қоспа ең алдымен жүк контейнерінен басқа контейнерге, ыдысқа немесе одан әрі мақсатты түрде пайдалану үшін жабдыққа тиеледі; ал бірінші контейнер, іс жүзінде, сақтаумен немесе тасымалдауға қолданылады, оның ішіндегі зат немесе қоспа Хаттаманың 1-бабындағы 4-тармақтың ықпалына жатады.

д) Егер де, басқа жағынан, контейнерден өнімді өз алдына босату осы затты мақсатты түрде пайдалануды көздесе.

е) 1-баптағы 4-тармақтың мақсаттары үшін өнім ретінде қаралатын пайдалану жүйелеріне, соның ішінде, мыналар жатады:

I/ аэрозоль балоны;

II/ тоңазытқыш немесе тоңазытқыш қондырғысы, желдеткіш немесе желдеткіш қондырғы, жылусорғыш және т.б.

III/ Полиуретандық форполимер немесе пенопласт, оның реттелуші заты бар немесе оның негізінде жасалған;

IV/ Өртсөндіргіш /деңгелекті немесе қолдағы/ немесе /автоматты немесе қолдағы/ шашқыш жүйесі бар тұрақты контейнер;

V/ Реттелетін заттар бар тұтынушыларға реттелуші заттар мен қоспаларды жөнелту үшін қажет жүк контейнерлері, оның ішінде /сыйымдылығы мысал үшін көрсетілді/ мыналар енеді:

I/ Кемелердегі цистерналар;

II/ Темір жол цистерналары /10-40 метрлік тонна/;

III/ Автомобиль цистерналары /20 метрлік тоннаға дейін/;

IV/ Сыйымдылығы 0,4 кг-дан бір метрлік тоннаға дейінгі канистрлер;

V/ Бөшкелер /5-300 кг/.

О) Барлық өлшемдегі контейнерлер шикізатпен дайын өнімді тасуда

пайдаланылғандықтан олардың өлшем принциптерін айыру-шектеу Хаттамада анықтауға жатпайды. Онымен қатар шикізат немесе дайын өнім үшін контейнерлер көп рет немесе бір-ақ рет пайдаланылатын мүмкіндігі болса, олардың көп рет қолданылған мүмкіндік нышаны айқындалған қоным үшін жеткілікті емес.

h) Егер де Хаттамада көрсетілгендей контейнерді қолдану мақсаты айқындау негізі есебіне алынса, оның ішінде ХФУ немесе галондары бар, ол алып жүретін немесе қолдағы бар болсын бәрі бір, аэрозоль балондары мен өртсөндіргіштер айқындауға енбейді, өйткені мұндай контейнерлерден заттың өз алдына шығуы пайдаланудың мақсатты түрде екенін көрсетеді.

Жақтардың екінші Кеңесі II/4 шешімінде Хаттаманың 1-бабындағы 4-тармағының "реттелуші зат" деген түсінікке тиісті қосымшаларды көрсетілгендерден басқа осындай заттардың изомерлерін екі айтпай тиянақты түсіндіруге қаулы алды.

Жақтардың үшінші Кеңесі III/8 шешімінде қаулы етеді:

a) технологиялық және экономикалық бағалар жөніндегі тан/Монреаль хаттамасы Жақтарының екінші Кеңесінің 11/13 шешіміне сәйкес жұмыс істейтін /Монреаль хаттамасымен реттелетін заттардың кез келген цифрлық белгілерін сауда атауларының толық және ақырғы тізбесін жасауды сұрайды, оған Монреаль хаттамасы енгізген реттелетін заттар бар қоспалардың түзетулері қосылады, және 1991 жылғы қараша айының аяғына дейін осы тізбе хатшылыққа тапсырылады;

b) 1992 жылғы наурыз айының аяғына дейін жоғарыдағы a/ тармақшасында көрсетілген Түзбені Монреаль хаттамасы Жақтарының бәріне таратуды сұрайды.

5. "Өндіріс" Жақтардың бекіткен технологияны қолданумен жасалған заттардың санын қоспай реттелген заттардың өндірілген саны болып белгіленеді, сол секілді басқа химиялық заттарды өндіру үшін тек шикізат ретінде қолданылатын заттардың санын білдіреді. Қалпына келтірілген және қайтадан пайдаланылған заттар саны "өндіріс" ретінде қаралмайды. 2/

2/ Жақтардың бірінші Кеңесі 1/12 шешімінде қаулы етеді:

a) 1-баптың 5-тармағының "өндірілген реттелуші заттар" терминінің мағынасына мына түсінікті беру келісілді:

1-баптың 5-тармағында пайдаланылған "өндірілген реттелуші заттар" деген ұғым осы Жақ өндірген басқа химиялық заттарды өндіру кезінде негізгі материал ретінде толық пайдаланылған реттелген заттардың есеп деңгейін қоспаған реттелуші заттардың есепті деңгейі деген ұғымды білдіреді.

b) Әрбір Жақ осы түсінікті байыптау үшін есеп беру процедурасын жасауы тиіс.

Жақтардың бірінші Кеңесі 1/12 F шешімінде, сол сияқты "бұзу" түсінігін анықтау жөнінде қаулы етті:

a) Хаттаманың 1-бабының 5-тармағындағы бұл ұғымды былай түсіндіру келісілді:

"Бұзылу процесі деп оны реттелуші заттарға қолданғанда сол заттардың түгел немесе едәуір бөлегінің ыдырауына, немесе тұрақты өзгеруіне әкелетін процесті айтады";

b) Техникалық баға беру жөніндегі Топтан Жақтар ыдырау мен күйреу әдістерін бекіту үшін оларды қайтадан және ұсынатын тұрақты техникалық комитетті құру қажеттігін білу мақсатында Жақтар өзінің екінші және одан кейінгі Кеңестерінде осы мәселелерге қайта оралып, қарауға кірісуі сұралсын. Сондай-ақ әрбір әдісті қолданудан ыдыраумен кірісуге ұшыраған реттелуші заттардың санын анықтап білсін.

Жақтардың екінші Кеңесі 11/11 шешімінде жою технологиясына қатысты қаулы етеді:

Жою технологиясы жөнінде арнайы техникалық ақыл беретін консультанттық комитет құрылсын және оның төрағасы тағайындалсын. Ол Хатшылықпен ақылдаса отырып, Жақтар ұсынған кандидатуралардың негізінде өзінен басқа тоғыз мүше тағайындайды.

Ол мүшелер күйреу технологиясында сарапшы болулары тиіс және олар әділетті түрде географиялық өкілдігі ескеріліп тандап алынады. Комитет күйреу технологиясын талдайды

және олардың тиімділігі мен экологиялық қолданылуының бағасын береді және оларды қолдау мен өлшеу тәсілдері үшін критерий жасайды. Комитет өз баяндамаларын жүйелі түрде Жақтар кеңесіне беріп тұрады.

Жақтардың үшінші Кеңесі өзінің 111/10 шешімінде Жақтардың екінші Кеңесі құрған Жою технологиясы жөніндегі арнайы техникалық Кеңес беретін Консультанттық комитеттің құрылған фактісін атап өтті және жоспарланып басталуына кемінде төрт ай қалған мерзім ішінде 1992 жылы өтетін Жақтардың төртінші Кеңесіне тапсыру үшін Комитеттен баяндаманы хатшылыққа беруін сұрайды.

6. "Тұтыну" ұғымы реттелуші заттардың өндірісі плюс импорт минус экспортты білдіреді.

7. "Есепті деңгей" 3-бапқа сәйкес айқындалған өндіру, импорт, экспорт және тұтыну деңгейлерін білдіреді.

8. "Өндірісті рационализациялау" деген ұғым кәсіпорынның жабылу нәтижесінде қанағаттандырылмаған алдағы сұранымды жабу және бірінші Жақтың басқа Жаққа экономикалық тиімділікті қамтамасыз ету мақсатында өндірістің есепті деңгейінің бір бөлігін немесе түгел беруді білдіреді. 4/

9. "Ауыспалы зат" деген ұғым осы хаттаманың С қосымшасында көрсетілген өз алдына жеке немесе қоспа ретіндегі затты білдіреді. Бұл С қосымшасында аталған заттардан басқа кез-келген осындай заттың изомерлеріне жатады, бірақ аталып кеткен заттарды тасымалдау мен сақтау үшін пайдаланатын ыдыстан басқа нысаны бар дайын өнімнің құрама бөлігі болып табылатын кез-келген осындай заттарға немесе қоспаларға жатпайды. 5/

3/ Реттелуші заттардың экспорты мен импорты жайында Жақтардың бірінші Кеңесі 1/12 шешімінде былай қаулы етеді:

Реттелуші заттарға қолданылатын шикізаттың импорты мен экспортына осындай тәртіп тарауы тиіс және олар осындай таза реттелуші заттар секілді есептеліп, Жақтардың тұтыну деңгейінің есептеріне қосылады.

4/ Жақтардың бірінші Кеңесі 1/12 Д шешімінде Хаттаманың 2-бабының 1-5 тармақтары мен 1-баптың 8-тармағындағы "Өндірісті рационализациялау" ұғымын былай деп түсіндіруге келісті:

"Өндірісті рационализациялау" ұғымын түсіндіру кезінде осы ел өзінің өндірісін басқа елде тиісті қысқарту болмайынша өз өндірісін ұлғайта алмайды.

5/ Жақтардың үшінші Кеңесі 111/12 шешімінде қаулы етеді:

в/ Ауыспалы заттар туралы Лондон қарарын назарға ала отырып /Монреаль Хаттамасы Жақтарының екінші Кеңесінің баяндамасына YII қосымша/ /осы Басқарушылықтың III қосымшасына қара/ экономикалық тұрғыдан басқа қолданатын балама болмаса реттелуші заттардың экологиялық технологиялық және экономикалық факторларын ескере отырып, ауыспалы заттарды өндіруді тез қысқартуға ықпал жасау үшін кезекті бір жақты салалар айқындалады. Осындай салалармен қатар ауыспалы заттар қазір қолданылатын салалар үшін де қажетті қанша мол көлемін бағалау керек.

с/ Баға беру жөніндегі Топтан осындай салаларға қажет озон бұзушылық мүмкіндігі өте төмен ауыспалы заттарды анықтауды сұрайды және мүмкіндігінше тиісті шығыны көрсетілген ауыспалы заттарды құртатын техникалық және экономикалық жағынан жүзеге асыра алатын кесте ұсынылады.

а/ Баға беру жөніндегі Топтан Жақтардың төртінші Кеңесі - не қарауға беру үшін өз баяндамаларын ашық құрамының жұмысшы топтары қарау үшін дер кезінде беру сұралады:

е/ Вена Конвенциясы Жақтарының Конференциясы екінші Кеңесінің 11/2 шешімінің 2-тармағы мақұлданын.

2-БАП: РЕТТЕУ ШАРАЛАРЫ

1. /1990 жылы Лондонда болған Жақтардың екінші Кеңесінде жасалған түзетулерге сәйкес 2 А топқа қосылады/.

2. В 2 бабымен алмастырылады.

3. пен 4 А 2 бабымен алмастырылады.

5. /1986 жылы А қосымшасында 1 топтағы реттелуші заттар өндірудің есепті деңгейі жылына кем дегенде жиырма бес килотонн болған кез келген Жақ осы баппен бекітілген өндірісті шектеу шеңберінен тыс шықпайтын осы жақтардың өндірісінің жалпы суммарлық есеп деңгейі 1, 3 пен 4 б/ тармақтарында, көрсетілген шектен асса, ол кез келген жаққа сол өндірістің рационализациялау мақсатында береді және алады. Осындай кез келген өндірісті бергендігі туралы хабар Хатшылыққа берілген мерзімінен кешіктірілмей беріледі.

5. Кез келген Жақ реттеудің кез келген дара немесе бірнеше кезеңі шеңберінде 2А - 2Б баптарында көрсетілген өз өндірісінің есепті деңгейіндегі үлестің кез келген бөлігін кез келген басқа Жаққа бере алады, бірақ ол осы жақтар үшін осы баптар бойынша осы заттардың кез келген тобы бойынша өндірісті шектеу шеңберінен шықпайтын жағдайда болады. Осы процеске қатысушы әрбір Жақ осы туралы Хатшылыққа хабарлап, оның қай кезде жұмыс істейтінін және жағдайын білдіреді.

6. Жоғарыдағы 5-баптың шеңберінде жұмыс істемейтін, бірақ А қосымшасы немесе В қосымшасындағы реттелетін заттарды өндіру үшін қуаты бар, олардың құрылысы жүріп жатса, немесе 1987 жылдың 16 қыркүйегіне дейін олар бойынша контракт міндеттемелері қабылданса және олар 1987 жылдың 1 қаңтарына дейін Ұлттық Заңмен қарастырылса, онда өзінің 1986 жылғы өндірістік есептеулі деңгейін анықтау мақсатында өзінің 1986 жылғы негізгі өндіріс деңгейіне осындай қуаттар өнімін қоса алады, бірақ ол мұндай қуаттардың құрылысы 1990 жылдың 31 желтоқсанына дейін аяқталған кезде және осы өндіріс осы Жақтардың реттелуші заттардың жыл сайынғы тұтынуын жан басына шыққанда 0.5 килограмнан асырмай көбейтуге әкеп соқпаған жағдайда болады.

7. 5-тармаққа сәйкес өндірістің кез келген беру жайында немесе 6-тармаққа сәйкес өндірісті барынша ұлғайту хабар осындай берілген кезеңнен кешіктірілмей хатшылыққа хабар жолданады.

8. а/ Конвенциясының 1-бабының 6-тармағындағы айқындауға сәйкес экономикалық интеграция жөніндегі аймақтық ұйымның мүше мемлекеттері болып табылатын кез келген Жақтар осы баппен және 3А - 2Б баптарында көрсетілгендей олардың жалпы суммарлық тұтыну деңгейінен аспаған жағдайда олар осы баптың 8/ және 2А - 2Б баптарының шеңберінде тұтыну жөніндегі өздерінің міндеттемелерін бірігіп орындап жатқандықтарын атай алады.

в/ Осы келісімді жақтаған кез келген Жақтар осы келісімнің шарттары туралы келісім тақырыбы жайында тұтынуды қысқарту датасына дейін хатшылыққа хабарлайды.

с/ Мұндай келісім барлық мемлекеттер осы экономикалық интеграция жөніндегі аймақтық ұйымның мүшелері болса және аймақтық ұйымның өзі Хаттаманың Жақтары болса және олар оның қалай орындалатынын хатшылыққа хабарлаған кезде ғана күшіне енеді.

7/ Жақтардың бірінші Кеңесі 1/12 С шешімінде Хаттаманың 2-бабындағы 6-тармағы туралы былай деп түсінік беруге қаулы етеді:

а/ Хаттаманың 2-бабындағы 1-4-тармақтары тұрақтандырылып, кейіннен өндірісті жыл сайын жақсартуды көздейді, сөйтіп, 2-баптың 6-тармағының шеңберінде осындай өндірістің қалайда кеңітілуіне жол бермейді.

в/ Хаттаманың мақсаты мен міндеті ХФУ мен галондардың өндіру мен пайдаланылуын едәуір қысқарту болып табылатындықтан 2-баптың 6-тармағы немесе Хаттаманың мақсаттарына сәйкес Жақтарға жатпайтын елдер мен ұйымдарға экспортқа жіберу үшін әлемдік тұтынуды азайтуға қарсы тұра алатын өндірістің ұлғайтылу мүмкіндігін көздемейтін әлде бір басқа жағдайды қарастырмайды.

с/ 1987 жылдың 16 қыркүйегіне дейін олардың кәсіпорындары салынып жатса немесе олар бойынша контракты міндеттемелер қабылданған болса және олардың құрылыс ұлттық

заң бойынша 1987 жылдың 1 қаңтарына дейін және 1990 жылдың 31 желтоқсанына дейін оның құрылысы бітетін болса, сол елдерге ғана 2-баптың 6-тармағының шеңберінде ғана жұмыс істеуге рұқсат беріліп, олар ол жайында хатшылыққа хабар береді.

8/ 1990 жылғы 29 маусымда Лондонда өткен Жақтардың екінші Кезеңінде қабылданған 11/1 шешімінің 2, 2А мен 2Б баптарының түзетулеріне сәйкес жүргізіледі:

9. а/ Жақтар 6-бапқа сәйкес жүргізіліп отырған бағалардың негізінде мынадай шешімдер қабылдай алады:

I/ А қосымшасында немесе Б қосымшасында көрсетілген озон бұзылатындай қабілеті бар коэффициент есептерін түзетуді қамтамасыз етеді және егерде қолдаса, онда қандайын және

II/ Одан әрі түзету жүргізу мен өндірісті қысқарту немесе реттеуші заттарды тұтыну /1986 жылғы деңгеймен салыстырғанда/ қажет пе, егер де қолдамаса, онда оның қандай келісімде және қай мерзімде екені көрсетіледі; 9/

в/ Мұндай түзетулер туралы ұсыныстар Хатшылық Жақтарға Жақтардың кеңесі басталғанға дейін кемінде 6 ай қалғанда хабарлайды, олар бекітулерге тапсырылады;

с/ Мұндай шешімдерді қабылдай отырып, Жақтар консенсус жолымен келісімге жету үшін барлық жігерлерін жұмылдырады. Егер де консенсуске жету мақсатында қолданған барлық жігерге қарамай келісімге қол жетпесе, мұндай шешімдер Жақтардың ең соңғы шарасы ретінде келгендер мен дауыс беруге қатысушылардың үштен екісінің көпшілігімен /реттеуші заттардың тұтынушы жақтардың кем дегенде елу проценті/ 5-баптың 1-тармағының шеңберінде жұмыс істеуші Жақтардың келушілері мен дауысқа қатысушыларының көпшілігі және осы тармақтың шеңберінде жұмыс істемейтін дауыс беруге келгендер мен қатысушылардың көпшілігі қабылдайды.

д/ Барлық Жақтарға міндетті болып табылатын шешімдер туралы Депозитарий Жақтарға дереу хабарлайды. Егер де шешімдерде басқа нәрселер қарастырылмаса, Депозитарий таратқан күннен бастап алты ай өткен соң шешімдер күшіне енеді.

10. /а/ I Осы Хаттаманың 6-бабына сәйкес жүргізілген баға беру негізінде және Конвенцияның 9-бабында айтылған процедураға сәйкес Жақтар шешімдер қабылдай алады:

I/ Осы Хаттаманың кез келген қосымшасында кез келген заттарды енгізуге бола ма, егер де болса, олар қандай заттар және қандайларды алып тастайды, және

II/ Көрсетілген заттарға бейімделген шараларды қабылдаудың мерзімі мен көлемі, механизмі туралы;

9. Жақтардың үшінші Кеңесі III/I /а/ шешімінде Монреаль Хаттамасы Жақтарының көңілін Жақтардың екінші Кеңесінде қабылдаған хаттамаға түзету енгізу 1991 жылғы 7 наурыз күні күшіне енгеніне аударады және реттеулерді түзету шараларының сәйкес болуын қамтамасыз ету үшін қажетті шаралар қабылдануын өте сұрайды.

в/ Жақтардың дауыс беруге келген және қатысулардың үштен екі бөлігінен астамы қабылданған жағдайда кез келген осындай шешім күшіне енеді.

II. Осы 10/ баптың және 2А - 2Е баптарының мазмұнды жағдайларына қарамай, Жақтар осы бап пен 2А - 2Е баптары талап ететін шаралармен салыстырғанда одан қатаң шаралар қабылдай алады; 11/

10/ 1990 жылдың 29 маусымында Лондонда өткен жақтардың екінші кезеңінің II/I шешімінде қабылданған түзетулерге сәйкес 2, 2А мен 2В баптары;

II/ Вена Конвенциясы мен Монреаль хаттамасы Жақтарының бірінші Кеңесінде ұсынылған Европа қоғамдастығының үкіметтері қабылдаған озон қабатын қорғау туралы Хельсинки Декларациясының осы Басқарушылық жайлы I қосымшадағы толықтыруды қараңыз.

Сол сияқты Австралияның, Австрияның, Бельгияның, Данияның, Канаданың, Лихтенштейннің, Нидерландының, Жаңа Зеландияның, Норвегияның, Германия Федеративті Республикасының, Финляндияның, Швейцарияның және Швецияның Монреаль хаттамасы

Жақтарының екінші Кеңесінде жасалған Лондон Мәлімдемесінің осы Басқарушылық туралы қосымшасындағы толықтыруға қараңыз.

Бұдан әрі Монреаль хаттамасының Жақтарының екінші Кеңесінде ұсынылған Европалық қауымдастық пен үкіметтердің осы басқарушылықтың III қосымшасындағы толықтыруды қара, сол секілді Швеция, Финляндия, Норвегия, Швейцария, Австрия, Германия мен Дания үкіметтерінің өкілдері болған делегация басшылары Мәлімдемесінің IV қосымшасына қараңыз.

ТҮЗЕТУЛЕРГЕ КІРІСПЕ

Озон қабатын бұзатын заттар жөніндегі Монреаль хаттамасы Жақтарының екінші Кеңесі Хаттама мен 6-бапты орындауда жүргізілген бағалар негізінде Хаттаманың А қосымшасында көрсетілген реттелуші заттарды өндіру мен тұтынуын қысқарту және түзеу туралы қаулы етеді және мына жайларды ескеріп түсінеді:

а/ 2-баптағы "осы бапқа" және Хаттаманың барлық тексі бойынша "2-бапқа" сілтемелер 2, 2А және 2В баптарына сілтемелер ретінде түсінеді.

в/ Хаттаманың барлық тексі бойынша "2-баптың 1-4 тармақтарына" Сілтемелер 2А мен 2В баптарына Сілтеме ретінде түсінеді және

с/ 2-баптың 5-тармағындағы "1, 3 пен 4-тармақтарына" сілтеме 2А бапқа сілтеме ретінде түсіндіріледі.

2А-БАП: ХФУ

1. Осы Хаттама күшіне енгеннен кейінгі жетінші айдың алғашқы басталған күні, он екі ай мерзім ішінде және одан кейінгі он екі айдың әрбір мерзімінде А қосымшасындағы I-топтың реттелуші заттардың тұтыну деңгейі оның 1986 жылғы тұтынудың есепті деңгейінен аспауын әрбір Жақ қамтамасыз етеді. Осы заттың бір немесе бірнешеуін өндіретін әрбір Жақ осы мерзімнің аяғына дейін, ол жатқан осы заттардың есепті деңгейі оның 1986 жылы өндірілген деңгейінен аспауын қамтамасыз етеді, бірақта бұл деңгей 1986 жылғы деңгеймен салыстырғандағыдан он проценттен аспай өсе алады. Мұндай өсім 5-баптың шеңберінде жұмыс істейтін Жақтардың 12/ негізгі ішкі тұтынуын қанағаттандыру үшін және Жақтардың арасында өнеркәсіптік өндірісті тиімді болу мақсаты үшін қажет болған жағдайда ғана бола алады.

2. 1991 жылғы 1 шілдеден 1992 жылдың желтоқсанына дейінгі мерзімде әрбір Жақ А қосымшасының I-тобына қосылған өзінің реттелуші заттарының өндіру мен тұтынудың есепті деңгейі 1986 жылы осы заттарды және тұтынудың есепті деңгейінен 150 процент аспауын қамтамасыз етеді. 1993 жылдың 1 қаңтарынан бастап бұл реттелуші заттар үшін 12 айлық реттелу мерзімі әрбір жылдың 1 қаңтары мен 31 желтоқсан аралығын болып белгіленеді.

3. Әрбір Жақ 1995 жылдың 1 қаңтарында басталатын 12 айлық мерзім ішінде және одан кейінгі 12 айлық мерзім үшін А қосымшасының I тобында көрсетілген реттеуші заттарды тұтынудың жыл сайынғы есепті деңгейі оларды тұтынудың /1986 жылғы есепті деңгейінен елу процент аспауы тиіс. Осы заттардың біреуін немесе бірнешеуін шығаратын әрбір Жақ осы мерзімдердің ішінде осы заттарды өндірудің жыл сайынғы есепті деңгейі оны өндірудің 1986 жылғы деңгейінен аспауы керек. 5-баптың 1-тармағының деңгейінде жұмыс істейтін Жақтардың негізгі ішкі тұтынуын қанағаттандыру үшін оны өндірудің есепті деңгейі, бұл шектен аспауы мүмкін, бірақ оның өндірісті 1986 жылғы есепті деңгейден 10 проценттен артық аспауы керек.

12/ Жақтардың бірінші Кеңесі I/12 С шешімінде хаттаманың 2 және 5-баптарындағы "негізгі ішкі қажеттік" терминін былайша түсіндіруге келісіп, қаулы етеді:

Хаттаманың 2 және 5-баптарындағы қолданылған "Негізгі ішкі қажеттік" / термині басқа елдерді жабдықтау мақсатында реттелуші заттар бар өнімдер өндіруді ұлғайтуға болмайды, тоқтату ретінде ұғылады.

4. Әрбір Жақ 1997 жылғы 1 қаңтарда басталатын он екі айлық мерзім ішінде және одан

кейінгі әрбір он екі айлық мерзім үшін А қосымшасының I тобына қосылған реттеуші заттарды тұтынудың есепті деңгейі оны тұтынудың 1986 жылғы есепті деңгейінен бір жылда 15 процент аспауын қамтамасыз етеді. Осы заттардың біреуін немесе бірнешеуін шығаратын әрбір Жақ осы мерзімдердің ішінде осы заттарды өндірудің есепті деңгейін 1986 жылғы өндірістің есепті деңгейінен бір жылда он бес процент аспауын қамтамасыз етеді. Бірақ та 5-баптың 1 тармағының шеңберінде жұмыс істейтін Жақтардың негізгі ішкі тұтынуларын қанағаттандыру үшін оның есепті деңгейі бұл есептен аса алады, бірақ онда 1986 жылғы оның өндірісінің есепті деңгейінен, бұл шектен он проценттен артық аспауы мүмкін.

5. Әрбір Жақтардың 2000 жылдың 1 қаңтарында басталатын он екі айлық мерзімі ішінде және одан кейінгі әрбір он екі айлық мерзімде А қосымшасының I тобына қосылған оның реттеуші заттарын тұтынатын есепті деңгейі нольдік деңгейден аспауын қамтамасыз етеді. Осы заттардың біреуін немесе бірнешеуін өндіретін әрбір Жақ осы мерзімдердің ішінде осы заттарды өндірудің есепті деңгейі нольдік деңгейден аспауын қамтамасыз етеді. Бірақ та 5-баптың 1-тармағының шеңберінде жұмыс істеп жатқан Жақтардың негізгі ішкі қажеттілігін қанағаттандыру үшін оны өндірудің есепті деңгейі, бұл шектен асуы мүмкін, бірақ 1986 жылғы оны өндірудің есепті деңгейінен он бес проценттен артық емес.

6. 1992 жылы Жақтар қысқарту кестесін тездету мүмкіндігін қарайды.

2В-БАП: ГОЛОНДАР 13/

1. Әрбір Жақ 1992 жылдың 1 қаңтарында басталған он екі айлық мерзім ішінде және одан кейінгі он екі айлық мерзімнің әрқайсысы үшін А қосымшасының II тобына қосылған реттелген заттардың жыл сайынғы оның тұтынудың есепті деңгейі 1986 жылғы оны тұтынудың есепті деңгейінен аспауын қамтамасыз етеді. Осы заттардың біреуін немесе бірнешеуін өндіретін әрбір Жақ осы мерзімдердің ішінде осы заттарды өндірудің есепті деңгейі нольдік деңгейден аспауын қамтамасыз етеді. Бірақта 5-баптың 1-тармағының шеңберінде жұмыс істеп жатқан Жақтардың негізгі ішкі қажеттілігін қанағаттандыру үшін оны өндірудің есепті деңгейі бұл шектен асуы мүмкін, бірақ 1986 жылғы оны өндірудің есепті деңгейінен он проценттен аспауы керек.

2. 1995 жылдың 1 қаңтарында басталатын он екі ай мерзімнің ішінде және одан кейінгі он екі айлық мерзімнің әр қайсысы үшін А қосымшасының II тобына қосылған реттелуші заттардың жыл сайынғы оны тұтынудың есепті деңгейі 1986 жылғы оны тұтынған есепті деңгейден елу проценттен артық болмауын қамтамасыз етеді. Осы заттардан біреуін немесе бірнешеуін әрбір Жақ осы мерзімнің ішінде осы заттарды өндірудің жыл сайынғы есепті деңгейі 1986 жылғы оны өндірудің жыл сайынғы есепті деңгейінен елу проценттен аспауын қамтамасыз етеді. Бірақта 5-баптың 1-тармағының шеңберінде істейтін Жақтардың негізгі ішкі қажеттілігін қанағаттандыру үшін оны өндірудің есепті деңгейі бұл шектен аспауы мүмкін, бірақ ол 1986 жылғы өндірілген оның есепті деңгейінен он проценттен артық болмауы тиіс. Бұл тармақ өздеріне біртекті балама болмайтын қолданудың маңызды түрлерін қамтуға қажетті өндіру немесе тұтыну деңгейіне рұқсат берген шешімді Жақтар қабылдаған негіздегіден басқа кезде қолданылмайтын болады.

3. Әрбір Жақ 2000 жылдың 1-қаңтарында басталатын он екі ай мерзім ішінде және одан кейінгі он екі айдың әрбір мерзімі үшін А қосымшасының II-тобына қосылған реттелуші заттарды тұтынудың есепті деңгейі нольдік деңгейден аспауын қамтамасыз етеді. Әрбір Жақ осы заттардың біреуін немесе бірнешеуін шығарса, осы мерзімнің ішінде осы заттарды өндірудің есепті деңгейі нольдік шектен аспауын қамтамасыз етеді. Бірақта 5-баптың I-тармағында жұмыс істейтін жақтардың негізгі ішкі қажеттілігін қанағаттандыру үшін оның есепті деңгейі бұл шектен аса алады, бірақ 1986 жылғы өндірудің есепті деңгейінен 185 проценттен аспауы керек. Бұл тармақ өздерінің біртекті баламасы жоқ қолданудың маңызды түрлерін қамтуға қажетті өндіру немесе тұтыну деңгейіне рұқсат беру жөнінде Жақтар шешім қабылдаған кезде ғана қолданылады.

13/ Жақтардың екінші Кеңесі 11/3 шешімінде галондар жөнінде 1992 жылы өтетін Жақтардың төртінші Кеңесінде галондарды айырбастау мүмкіндігіне қатысты, галондарды пайдаланудың маңызды түрлерінің барлығын айқындау керек, кезінде осы түрлерді анықтап, зерттейтін сарапшылардың арнайы жұмыс тобын құруға қаулы етті:

4. 1993 жылдың 1-қаңтарына дейін "Қолданудың маңызды түрлері" ұғымын айқындау жөнінде, егер де осы баптың 2 және 3-тармақтарының мақсаттары үшін мұндайлар болса тиісті шешім қабылдайды.

2С-БАБЫ: БАСҚАЛАРЫ ТҮГЕЛ ГАЛОГДИРЛЕНГЕН ХФУ

1. Әрбір Жақ 1993 жылы басталған он екі айдың мерзімі ішінде онан кейінгі он екі айлық мерзімнің ішінде В қосымшасының I-тобына қосылған реттелуші заттардың жыл сайынғы есепті деңгейі оны тұтынудың 1989 жылғы есепті деңгейінен сексен проценттен аспауын қамтамасыз етеді. Осы заттардың біреуін немесе бірнешеуін өндіретін әрбір Жақ осы заттарды өндірудің жыл сайынғы есепті деңгейі оны өндірудің 1989 жылғы есепті деңгейінен 80 проценттен аспауын қамтамасыз етеді. Бірақта 5-баптың 1-тармағының шеңберінде істейтін Жақтардың негізгі ішкі қажеттілігін қанағаттандыру үшін оны өндірудің есепті деңгейі 1986 жылғы өндірілген есепті деңгейден 10 проценттен аспауы керек.

2. Әрбір Жақ 1997 жылы 1-қаңтарда басталатын он екі ай мерзімнің ішінде және одан кейінгі әрбір он екі айлық мерзімнің ішінде В қосымшасының 1-тобына қосылған реттелуші заттардың жыл сайынғы тұтынудың есепті деңгейі 1989 жылғы тұтынудың есепті деңгейіне 15 проценттен аспауын қамтамасыз етеді. Осы заттардың біреуін немесе бірнешеуін өндіретін әрбір Жақ осы заттардың өндірудің жыл сайынғы есепті деңгейі 1989 жылғы өндірудің жыл сайынғы есепті деңгейінен он бес проценттен аспауын қамтамасыз етеді. Бірақта 5-інші баптың 1-тармағының шеңберінде жұмыс істейтін Жақтардың негізгі ішкі қажетін қанағаттандыру үшін оны өндірудің есепті деңгейі 1989 жылы өндірілген есепті деңгейден он процент болып, бұл шектен асып кетуі ықтимал.

3. Әрбір Жақ 2000 жылдың 1 қаңтарынан басталатын он екі айлық мерзімі ішінде және одан кейінгі он екі айлық мерзімі ішінде В қосымшасының 1-тобына қосылған реттелуші заттарды тұтынудың есепті деңгейі нольдік деңгейден аспауын қамтамасыз етеді. Әрбір Жақ осы заттардың біреуін немесе бірнешеуін шығаратын болса, осы мерзімнің ішінде нольдік деңгейден аспауын қамтамасыз етеді. Бірақта 5-баптың 1-тармағының шеңберінде істейтін Жақтардың негізгі ішкі қажетін қанағаттандыру үшін оны өндірудің есепті деңгейі 1989 жылғы өндірілген есепті деңгейдегі бұл шектен он бес проценттен артық аспауы мүмкін.

2-БАП: I/ТЕТРАХЛОРЕТАН

1. Әрбір Жақ 1995 жылдың 1-қаңтарында басталатын он екі айдың ішінде және содан кейінгі әрбір он екі айдың ішінде В қосымшасының II-тобына қосылған реттелуші заттардың жыл сайынғы өндірудің есепті деңгейі 1989 жылғы өндірілген тұтынудың есепті деңгейінен он бес процент аспауын қамтамасыз етеді. Осы затты шығаратын әрбір Жақ сол мерзімдердің ішінде осы заттарды өндірудің жыл сайынғы өндіруінің есепті деңгейі оны өндірудің 1989 жылғы есепті деңгейінен 15 процент аспауын қамтамасыз етеді. Бірақта 5-баптың I-тармағының шеңберінде істейтін Жақтардың негізгі ішкі қажетін қанағаттандыру үшін оның есепті деңгейі бұл шекті оның 1989 жылғы өндірілген есепті деңгейінен он процент артуы ықтимал.

2. Әрбір Жақ 2000 жылдың 1-қаңтарында басталатын он екі айлық мерзімі ішінде және одан кейінгі әрбір он екі ай мерзімі ішінде В қосымшасының I-тобына қосылған реттелуші заттардың тұтынылуының есепті деңгейі нольдік деңгейден аспауын қамтамасыз етеді. Осы заттарды өндіретін әрбір Жақ осы мерзімдердің ішінде осы заттарды шығарудың есепті деңгейінің нольдік деңгейден аспауын қамтамасыз етеді. Бірақта 5-баптың I-тармағында істейтін Жақтардың негізгі ішкі қажетін қанағаттандыру үшін оны өндірудің есепті деңгейі 1989 жылғы өндірістің есепті деңгейінен он бес проценттен артпай, бұл шекті асуы мүмкін.

2Е-БАП: I,1,1-ТРИЛОРЭТАН /МЕТИЛХЛОРОФОРМ /

1. Әрбір Жақ 1993 жылдың 1-қаңтарында басталатын он екі айлық мерзім ішінде және одан кейінгі әрбір он екі ай мерзім ішінде В қосымшасының III-тобына қосылған реттелуші заттардың жыл сайынғы тұтынуының есепті деңгейі 1989 жылғы оны тұтынудың есепті деңгейінен аспауын қамтамасыз етеді. Осы заттарды шығаратын әрбір Жақтар осы мерзімдердің ішінде осы заттарды өндірудің жыл сайынғы есепті деңгейі оны өндірудің 1989 жылғы есепті деңгейінен аспауын қамтамасыз етеді. Бірақта 5-баптың 1-тармағы шеңберінде істейтін Жақтардың негізгі ішкі қажетін қанағаттандыру үшін осы өндірістің есепті деңгейі 1989 жылғы оны өндірудің есепті деңгейінен он проценттен аспай, бұл шектен асуы мүмкін.

2. Әрбір Жақ 1995 жылдың 1-қаңтарында басталатын он екі ай мерзім ішінде және одан кейінгі әрбір он екі айлық мерзім ішінде В қосымшасының III-тобына қосылған реттелуші заттардың жыл сайынғы тұтынуының есепті деңгейі 1989 жылғы оны тұтынудың есепті деңгейінен 70 проценттен аспауын қамтамасыз етеді. Осы затты шығаратын әрбір Жақ осы мерзімдердің ішінде оны өндіретін жыл сайынғы есепті деңгейі 1989 жылғы оны шығаратын есепті деңгейінен 70 проценттен аспауын қамтамасыз етеді. Бірақта, 5-баптың 1-тармағының шеңберінде істейтін Жақтардың негізгі ішкі қажетін қанағаттандыру мақсатында оны өндірудің есепті деңгейі 1989 жылғы оны өндірудің есепті деңгейінен он проценттен аспай асып кетуі мүмкін.

3. Әрбір Жақ 2000 жылдың 1-қаңтарынан басталатын он екі айлық мерзім ішінде және одан кейінгі әрбір он екі айлық мерзім ішінде В қосымшасының III-тобына қосылған реттелуші заттардың жыл сайынғы тұтынуының есепті деңгейі оны тұтынудың 1989 жылғы есепті деңгейінен отыз процент аспауын қамтамасыз етеді. Әрбір Жақ осы заттарды шығара отырып, осы мерзімдердің ішінде осы заттың 1989 жылғы өндіруінің есепті деңгейінен отыз процент аспауын қамтамасыз етеді. Бірақта 5-баптың 1-тармағының шеңберінде істейтін Жақтардың негізгі ішкі қажетін қанағаттандыру үшін оны өндірудің есепті деңгейі 1989 жылдың оның өндірілген есепті деңгейінен он проценттен аспай, бұл шектен артық болуы мүмкін.

4. Әрбір Жақ 2005 жылдың 1-қаңтарында басталатын он екі ай мерзім ішінде және одан кейінгі әрбір он екі ай мерзім ішінде В қосымшасының III-тобына қосылған реттелуші заттардың жыл сайынғы есепті деңгейі нольдік деңгейінен аспауын қамтамасыз етеді. Осы заттарды шығаратын әрбір Жақ осы мерзімдердің ішінде осы затты өндірудің есепті деңгейі нольдік деңгейден аспауын қамтамасыз етеді. Бірақта, 5-баптың 1-тармағының шеңберінде істейтін Жақтарының негізгі ішкі қажеттерін қанағаттандыру үшін оны өндірудің есепті деңгейі 1989 жылғы оны өндірудің есепті деңгейінен он бес проценттен артпай, бұл шектен асуы мүмкін.

5. 1992 жылы Жақтар осы бапта көрсетілгендермен салыстырғанда қысқарту кестесін тездету мүмкіндігін қарайды.

3-БАП: РЕТТЕЛУШІ ДЕҢГЕЙЛЕРДІҢ ЕСЕБІ

Әрбір Жақ 2 14 2А - 2Б және 5-баптарының мақсаттары үшін қосымшасының немесе В қосымшасындағы заттардың әрбір тобы үшін өзінің есепті деңгейлерін анықтайды:

а/ Өндіріс жолымен:

I/ Әрбір реттелуші заттың өзінің жылдық өндіріс көрсеткіші А қосымшасының немесе В қосымшасында озон бұзатын қабілетін көбейту;

II/ Әрбір топ бойынша алынған көрсеткіштерін соммалап жинақтау;

в/ импорт пен экспортқа сәйкес а/ тармақшасында көрсетілген *mutalis mutandis* процедурасын қолдана отырып және

с/ Реттелуші заттарды өндіріс пен импорттың өзіндік есепті деңгейлерін сомдау жолдарымен тұтыну және а/ мен в/ тармақшаларына сәйкес айқындалған экспорттың өзіндік есеп деңгейінен шығарып тастау. Бірақта 1993 жылдың 1-қаңтарынан бастап Жақтарға жатпайтын елдерге реттелуші заттардың экспортынан экспортқа жіберетін Жақтың тұтыну деңгейін шығарып тастауға болмайды.

4-БАП: ЖАҚТАРҒА ЖАТПАЙТЫН МЕМЛЕКЕТТЕРМЕН САУДАНЫ РЕТТЕУ

1. Осы Хаттама күшіне енгеннен кейінгі бір жылдық ішінде әрбір Жақ осы Хаттаманы Жақтарға жатпайтын кез келген мемлекеттен реттелуші заттардың импортына тыйым салады.
2. 1993 жылдың 1-қаңтарынан бастап 5-баптың 1-тармақшасының шеңберінде істейтін Жақтардың бірде-бірі осы Хаттаманы жақтамайтын кез келген мемлекетке бірде реттелуші затты экспортқа жібере алмайды.
3. Осы Хаттама күшіне енген күннен кейінгі үш жылдың ішінде Жақтар конвенцияның 10-бабында көрсетілген ережеге сәйкес реттелуші заттар бар өнімінің тізімін қосымша ретінде дайындайды. Қосымшаға қарсы пікір айтпаған Жақтар көрсетілген процедураларға сәйкес қосымша күшіне енген бір жылдың ішінде осы Хаттаманың Жақтаушысы болмаған кез келген мемлекетпен мұндай өнімдердің импортына тыйым салады.
4. Осы Хаттама күшке енгеннен кейінгі бес жылдың ішінде Жақтар осы Хаттаманы негізінде жүргізілген өнімдердің импортына тыйым салу немесе шектеудің практикалық мүмкіндігін анықтайды. Жақтар егер де бұл мүмкін деп санаса, конвенцияның 10-бабында көрсетілген процедураларға сәйкес осындай өнімдердің тізімін қосымша ретінде дайындайды. Ол жөнінде қарсы пікір білдірмеген Жақтар айтылған процедураларға сәйкес осы Хаттаманың Жақтарға жатпайтын кез келген мемлекетпен осындай заттардың импортына қосымша күшіне енген бір жылдың ішінде тыйым салады немесе шектейді.

14/ 2, 2А және 2В-баптары 1990 жылғы 29 маусымда Лондонда өткен Жақтардың екінші Кеңесі қабылдаған II/I шешімінің түзетулеріне сай

5. Әрбір Жақ осы Хаттаманы Жақтарға жатпайтын кез келген мемлекетке реттелуші заттарды өндіруге немесе пайдалануға қажетті технологияны беру экспортын қостамайды.

1. 1990 жылдың 1-қаңтарынан бастап әрбір Жақ осы Жақтарға жатпайтын кез келген мемлекеттен А қосымшасында көрсетілген реттелуші заттардың импортына тыйым салады.

1-бис. Осы тармақша күшіне енгеннен кейінгі бір жылдың ішінде әрбір Жақ Жақтарға жатпайтын кез келген мемлекеттің Б қосымшасында көрсетілген реттелуші заттардың импортына тыйым салады.

2. 1993 жылдың 1-қаңтарынан бастап әрбір Жақ Жақтарға жатпайтын кез келген мемлекетке А қосымшасында аталған кез келген реттелуші заттардың экспортына тыйым салады.

2-бис. Осы тармақша күшіне енген күннен бір жыл өткен соң әрбір Жақ Жақтарға жатпайтын кез келген мемлекетке Б қосымшасында көрсетілген кез келген реттелуші заттың экспортына тыйым салады.

3. 1992 жылдың 1-қаңтарына дейін Жақтар конвенцияның 10-бабындағы процедураларға сәйкес А қосымшасында көрсетілген реттелуші заттары бар өнімдердің тізімі қосымша ретінде дайындайды. Бұл қосымшаға қарсы келмеген Жақтар көрсетілген процедураларға сәйкес осы қосымшаның күшіне енген бір жылдың ішінде Жақтарға жатпайтын кез келген мемлекетке осындай заттардың импортына тыйым салады.

3-бис. Осы тармақша күшіне енгеннен кейінгі үш жылдың ішінде Жақтар конвенцияның 10-бабында айтылған процедураларға сәйкес В қосымшасына қосылған реттелуші заттары бар өнімдердің тізімі қосымша ретінде жасайды. Бұл қосымшаға қарсылық білдірмеген Жақтар осы процедураларға сәйкес осы қосымша күшіне енген Жақтарға жатпайтын кез келген мемлекетке осы өнімдердің импортына тыйым салады.

4. 1994 жылдың 1-қаңтарына Жақтар А қосымшасында көрсетілген реттелуші заттардың негізінде шығарылатын, бірақ Жақтарға жатпайтын мемлекеттерден басқалардың өнімдерінің импортын шектеу немесе тыйым салудың практикалық мүмкіндігін айқындайды. Жақтар егер де мұны мүмкін деп санаса, конвенцияның 10-бабында қарастырылған процедураларға сәйкес осындай өнімдердің тізімін қосымша ретінде дайындайды. Жақтар бұл ұсыныстарға қарсы болмаса, аталған процедураларға сәйкес қосымша күшіне енген бір жылдың ішінде осы

Жақтарға жатпайтын кез келген мемлекеттерден осындай өнімдердің импортына тыйым салады.

4-бис. Осы тармақтың күшіне енген күннен кейінгі бес жылдың ішінде Жақтар Жақтарға жатпайтын мемлекеттерден В қосымшасында көрсетілген реттелуші заттардың негізінде өндірілетін өнімдердің импортын шектеу немесе тыйым салудың практикалық мүмкіндігін анықтайды. Жақтар егер де мұны мүмкін деп санаса, конвенцияның 10-бабында көрсетілген оларға сәйкес осындай өнімдердің тізімін қосымша ретінде дайындайды. Бұл қосымшаға қарсы пікір білдірмеген Жақтар көрсетілген процедураларға сәйкес Жақтарға жатпайтын кез келген мемлекеттен осындай өнімдердің импортын қосымша күшіне енгеннен кейінгі бір жылдың ішінде шектейді немесе тыйым салады.

1 5/ Жақтардың үшінші Кеңесі Хаттаманың 4-бабын жүзеге асыру жөніндегі ақпарды хатшылыққа беру туралы Жақтардың ұсынысын мақұлдап, қаулы етті.

5. Әрбір Жақ осы хаттаманы жақтамаған кез келген мемлекетке реттелуші заттарды өндіру мен пайдаланудың технологиясын экспортқа жіберуді мүмкіндігіне қарап қостамайды.

6. Әрбір Жақ Жақтарға жатпайтын мемлекеттерге реттелуші заттарды өндіруге көмек беретін технология немесе қондырғы, жабдықтар мен өнімдерді экспортқа жіберу үшін жаңа жәрдемақша, көмек, несие, кепілдеме немесе қауіпсіздендіру бағдарламасын беруге өзін өзі тоқтатады.

16/ 2, 2А және 2В-баптары 1996 жылдың 29 маусымында Лондонда өткен Жақтардың екінші Кеңесінде қабылданған II/I шешімдерінің түзетулеріне сай.

17/ Жақтардың екінші Кеңесі II/15 шешімінде Жақтардың ашық құрамының жұмыстары тобының жұмысын одан әрі жалғастыруға, қажет болғанда және бірінші кезекте мына мәселелерді қарау үшін оның мандаты ұзартылсын:

с/ Жақтармен қатар Жақтарға жатпайтын мемлекеттермен және ұйымдармен сауда жасау туралы осы Хаттаманың ережелеріне байланысты, оның ішінде еркін сауда жасаған қатысты және Жақтардың үшінші Кеңесі жасалған ұсыныстар проблемаларын шешу.

7. 5 және 6 тармақтар реттелуші заттарды қауіпсіз сақтауға, пайдаға асыруға, рециркуляцияға немесе жоюға көмек беретін өнімдерге, жабдықтарға қондырғыларға немесе технологияға қолданылмайды.

8. Осы баптың жағдайына қарамай, 1, 1-бис, 3, 3-бис, /және/ 4 және 4-бис тармақтарында айтылған импорт және 2, 2-бис тармақтарында айтылған экспорт Жақтарға жатпайтын кез-келген мемлекетпен немесе егер де Жақтар Кеңесі бұл мемлекет және 2, 16 2А - 2Е баптарының ерекшеліктерін толық орындап келеді және ол 7-17 бабында көрсетілгендей, ол туралы тиісті мәліметтер берілген кезде рұқсат беріледі.

9. Осы баптың мақсаттары үшін "осы Хаттаманы жақтамайтын Жақтың мемлекеті" деген ұғымға кез-келген нақты реттелуші затқа қатысты жұмыс істейтін осы затқа байланысты реттеу шараларымен келіспеген мемлекет немесе экономикалық интеграция жөніндегі аймақтық ұйым жатады.

5-БАП: ДАМУШЫ ЕЛДЕРДІҢ ЕРЕКШЕ ЖАҒДАЙЫ 18/

1. Кез келген дамушы ел болып табылатын Жақ оның А қосымшасында көрсетілген реттелуші заттарды тұтынудың жыл сайынғы есепті деңгейі Хаттаманың күшіне енген күнінен жан басына шаққанда 0.3 килограммнан кем болмаса, немесе кез келген онан кейінгі мерзімге /Хаттаманың күшіне енген он жылдың ішінде/ 1999 жылдың 1-қаңтарына дейін болса, онда өзінің негізгі ішкі қажетін қанағаттандыру мақсатында 2А - 2Е баптарында /2 19 / бабының 1-, 4-тармақшалары бойынша осы тармақтарда айтылған мерзімінен кейін он жылға/ көрсетілген реттеу шараларының бұзылуын он жылға кейінге қалдырады. /Бірақта мұндай Жақ тұтынудың жыл сайынғы есепті деңгейін жан басына шаққанда 0.3 килограмм мөлшерінен асырмайды. Осындай әрбір Жаққа 1995 және 1997 жылдардағы мерзім ішінде

оны тұтынудың есепті орта жылдық деңгейін немесе жан басына шаққанда 0.3 килограмм көлемінде тұтынудың есепті деңгейінің ол реттеуші шараларын сақтау үшін база ретінде қолданудан төмен емес жағдайда пайдалану құқы беріледі/.

18 "Дамушы елдер" ұғымын түсіндіру жөнінде Жақтардың бірінші Кеңесі 1/12 шешімінде Хаттаманың мақсаттары үшін мына елдерді дамушылар ретінде қарауға қаулы етеді: Албания, Аджир, Ангола, Антигуа мен Барбуда, Аргентина, Ауғанстан, Багамараладры, Бангладеш, Барбадос, Бахрейн, Белиз, Бенин, Бирма, Боливия, Ботсвена, Бразилия, Бруни-Даруссалам, Буркина-Фасо, Бурунди, Вануату, Венесуэла, Вьетнам, Габон, Гаифи, Гайана, Гамбия, Гана, Гватемала, Гвинея, Гвинея-Бисау, Гондурас, Гренада, Демократиялық Кампучия, Демократиялық Йемен, Джибути, Доминика Республикасы, Египет, Заир, Гамбия, Зимбабве, Индия, Индонезия, Иордания, Ирак, Иран, /Ислам Республикасы/, Йемен, Кабо-Берде, Камерун, Катар, Кения, Кипр, Қытай, Колумбия, Комор аралдары, Конго, Корей Халық Демократиялық Республикасы, Коста Рика, Кот-д, Ивуар, Куба, Кувейт, Лаос Халық-Демократиялық Республикасы, Лесото, Либерия, Ливан, Ливия Араб Жамахириясы, Маврикий, Мавритания, Мадагаскар, Малави, Малайзия, Мали, Мальдив аралдары, Мальта, Марокко, Мексика, Мозамбик, Монголия, Намибия, Непал, Нигер, Нигерия, Никарагуа, Біріккен Танзания Республикасы, Біріккен Араб Эмираты, Оман, Пакистан, Панама, Папуа-Жаңа Гвинея, Парагвай, Перу, Корей Республикасы, Руанда, Румыния, Сальвадор, Самоа, Сан-Томе мен Принсипи, Сауд Аравиясы, Свазиленд; Сейшель аралы, Сенегал, Сент-Винсент пен Гренадина, Сент-Кристофер және Невис, Сент-Люсия, Сингапур, Сирия Араб Республикасы, Соломонов аралдары, Сомали, Судан, Суринам, Сьерра-Леоне, Тайланд, Того, Тонга, Тринидад және Тобаго, Тунис, Уганда, Уругвай, Фиджи, Филиппин, Орталық Африка Республикасы, Чад, Чили, Шри-Ланка, Эквадор, Экваторлық Гвинея, Эфиопия, Югославия және Ямайка.

Осы аталған дамушы елдер жайында жақтардың екінші Кеңесі 11/10 шешімінде қаулы етеді:

5-баптың бірінші тармағының шеңберінде істейтін Дамушы елдерге қажетті реттелуші заттардың дәл санын өздерінде бар деректердің негізінде анықтау және Хаттаманың 2А - 2Е баптары мен 2-бабы бойынша рұқсат етілген проценттер көлемінде дамушы елдерге өздерінің компанияларына қосымша қажетті сандарында өндіруге көмек көрсету үшін жеткізу көздерін анықтау Хатшылықтан сұралсын.

Хатшылықтан өзінің жыл сайынғы деректер туралы баяндамасында 5-баптың 1-тармағының шеңберінде істейді деп есептелетін толық мәліметтердің негізінде дамушы елдердің жаңартылған тізімін жариялау сұралсын. Хаттаманың санымен бірге 5-бабының 1-тармағының шеңберінде істейтін Жақтар болып есептелуге тиіс толық емес немесе бағалай алатын дамушы елдердің тізімін жариялайды. Хаттаманың 5-бабындағы Ережелерге сәйкес 5-баптың 1-тармағында көрсетілген тәртіп ол хатшылыққа мұның жыл сайынғы тұтынудың есепті деңгейі жан басына шаққанда 0.3 килограмнан төмен екенін растайтын толық мәліметті бермейінше ешбір Жаққа таратылмайды. Жақтардың үшінші Кеңесі III/3 с/ шешімінде 5-баптың 1-тармағына сәйкес дамушы елдердің мамандықтары туралы ұсынысты мақұлдауға қаулы етеді:

"Мәліметтер туралы баяндамада бар" (UNEP/OZ. (Pzo) VI 3/113 gty Add 1) деректерге сай және мәліметтер беру мәселелері жөніндегі арнайы сарапшылар тобының баяндамасының / (UNEP/OZ (Pzo/WC Z/114) /с/ 14 тармағындағы ұсыныстарға орай Комитет мына Дамушы елдер 5-баптың 1-тармағының шеңберінде жұмыс істейтін уақытша мамандықта деп қаулы етті: Бахрейн, Мальта, Біріккен Араб Эмираттары мен Сингапур. Басқа дамушы елдердің бәрі 5-баптың 1-тармағының шеңберінде қимыл жасайтындар болып қаралады.

Жақтардың Үшінші Кеңесі бойынша сонымен қатар III/5 шешімінде қаулы етеді:

а/ Дамушы елдің статусын беру туралы мемлекеттердің өтініштері жеке негізде және түсуіне қарай қаралсын;

в/ Монреал Хаттамасының мақсаттары үшін Түркияға дамушы елдің статусын беру мойындалсын, онда Дүниежүзілі банк пен ОЭСР және ПРООН Түркияны дамушы ел ретінде танытыны атап өтілсін;

с/ Жақтардың ашық құрамының жұмысшы тобынан Монреаль Хаттамасының мақсаттары үшін дамушы елдердің статусын беруді сұраған кезде қолданылатын критерийді анықтап, зерттеу сұралсын және Жақтардың төртінші немесе бесінші Кеңесінде қарауға баяндама берілсін. Жақтардың үшінші Кеңесі осымен бірге III/6 шешімінде Дамушы елдер өкілдерінің Баға жөніндегі топ, жою технологиясы жөніндегі Комитет, Бюро және Жұмысшы топтарының, сондай-ақ Монреаль Хаттамасы шеңберінде шақырылатын кез-келген басқа Кеңестердің жұмысына қатысулары мақұлданысын және осындай қатысушыларды мүмкіндігіне қарай қаржымен қолдау қамтамасыз етілсін. Монреаль Хаттамасына қосымша түзетулер енгізу жөнінде Жақтардың үшінші Кеңесі одан әрі III/13 шешімінде қаулы етеді:

в/ Хаттаманың 5-бабының 1-тармағының шеңберінде жұмыс істеп, осы бапта көрсетілген жан басына шаққанда тұтыну 0.3 килограмм көлемінен асқанда ел үшін оның салдарының мүмкінділігі қандай болатынын талқылау үшін Монреаль Хаттамасының барлық тиісті баптарын қарау керек.

с/ осындай Жақтың екінші бапта қарастырылған реттеу шараларына орай жағдайына айқындап білу үшін Хаттамаға енгізілуі мүмкін түзетулерді қосу шараларын талқылау қажет, оның ішінде анықталатыны

осындай Жаққа өндіруді қысқарту кестесі үшін қолданатын негізгі жыл;

өндіруді қысқарту кестесінде кезең, ол оған сай болуы керек;

реттеу жөніндегі шараларды неғұрлым толық жүзеге асыру үшін Жаққа қандай мерзімді /егер ондай болса/ беру қажет.

/5/1/ бап бойынша өзінің статусын Жақтар үшін жоятын салдардың мүмкіндігін қарайды, егер де ол осы уақытта Уақытша көп жақты қордың атқару Комитетінің мүшесі болып табылса.

2. Жақтардың дамушы елдер болып саналатын Жақтарға экологиялық қауіпсіз балама химиялық заттар мен технологияларға қол жеткізуге көмектеседі және соларға осындай балама заттар мен технологияны пайдалануға тез көшу мақсатында көмек көрсетеді.

3. Жақтар екі жақты немесе көп жақты каналдар бойынша дамушы елдер болып табылатын жақтарға балама технологиямен айырбасталатын өнімдерді пайдалану мақсатында ақшалай жәрдем, көмек несие кепілдеме немесе қауіпсіздендіру бағдардамаларын беруді жеңілдетуге міндеттенеді.

2. Бірақ та кез-келген Жақ осы баптың 1-тармағының шеңберінде жұмыс істеп, А қосымшасында көрсетілген реттелуші Жақтардан жыл сайынғы тұтынуының есепті деңгейінен, жан басына шаққанда 0.3 килограмнан аспауы, В қосымшасында аталған реттеуші заттардың жыл сайынғы есепті деңгейінен, жан басына шаққанда 0.2 килограмнан аспауы керек.

3. Осы баптың 1-тармағының шеңберінде істейтін әрбір кез-келген Жақ 2А - 2Е баптарына сәйкес реттеу шараларын қолданған кезде мыналарды пайдалануға құқы бар:

19/ 2А және 2В баптары 1990 жылы 29 маусымда Лондонда өткен Жақтардың екінші Кеңесінің II/I шешімінде қабылданған зерттеулерге сәйкес.

а/ А қосымшасында көрсетілген реттелуші заттар үшін 1995 жылдан 1997 жылға дейінгі мерзім ішіндегі өзінің тұтынуының есепті орта жылдық деңгейі немесе реттеу шараларын сақтаудың критерийін анықтауға негіз ретінде қандай деңгейдің күші /аз/ екенін жан басына шаққанда 0.3 килограмм көлемінде тұтынудың есепті деңгейіне байланысты;

в/ В қосымшасында көрсетілген реттелуші заттар үшін 1998 жылдан 2000 жылға дейінгі мерзім ішінде өзінің тұтынуының есепті орта жылдық деңгейі немесе реттеу шараларын

сақтаудың критерийін анықтауға негіз ретінде қандай деңгейдің аз екенін жан басына шаққанда 0.2 килограмм көлемінде тұтынудың есепті деңгейіне байланысты.

4. Егер де осы баптың 1-тармағы шеңберінде жұмыс істейтін Жақ 2А және 2Е баптарында көрсетілген реттеу шаралары жөніндегі міндеттемелер күшіне енген кезіне дейінгі кез-келген сәтте реттелуші заттардың жеткілікті санын алуға мүмкіндік жоғын білсе онда ол туралы ол Хатшылыққа хабар береді. Хатшылық мұндай хабардың бір данасын осы мәселені келесі Кеңесте қарайтын Жақтарға жібереді және олар тиісті шаралар қабылдайды.

5. 2А - 2Е баптарында айтылған зеттеу шараларын сақтау жөніндегі осы баптың 1-тармағының шеңберінде істейтін Жақтардың міндеттемелерді орындауға мүмкіндігін қамтамасыз ету және оларды осы Жақтар бойынша жүзеге асыру 10-бапта көрсетілген қаржылық ынтымақтастықты тиімді түрде жүзеге асыруға және 10А бабында айтылғандай технологияны беруге тәуелді.

6. Осы баптың 1-тармағы шеңберінде істейтін кез келген Жақ кез-келген сәтте іс жүзінде барлық мүмкіндікті қолдағанына қарамай 10 және 10 А баптарын қатаң түрде орындауы себебінен 2А - 2Е баптарында көрсетілген зерттеу шаралары жөніндегі кез-келген немесе барлық міндеттемелерді орындауға өзінің күші жоқ екені жайында Хатшылыққа жазбаша түрде хабарлайды. Хатшылық бұл мәселені осы баптың 5-тармағын ескере отырып, алдағы Кеңесте қарайтын Жақтарға осы хабардың бір данасын дереу жібереді, олар қажетті шаралар қабылдайды.

7. Жоғарыдағы 6-тармақта айтылған қажетті шараларды қабылдауға тиісті хабарды алған және Жақтардың Кеңесін өткізу аралығындағы мерзімде немесе кез келген онан кейінгі кезеңде Жақтар Кеңесінің шешімі бойынша хабар берген Жаққа 8-бапта айтылған ережені сақтамауға байланысты процедуралар қолданылмайды.

8. Жақтардың Кеңесі 1995 жылдан кешікпей осы баптың 1-тармағының шеңберінде істейтін, оның ішінде технологияны беру мен қаржылық ынтымақтастықты тиімді түрде жүзеге асырып отырған Жақтардың жағдайына шолу жасайды және осы Жақтарға қолдануға жарайтын реттеу шаралары кестесіне қатысты қажет деген кез келген қайта қарауды өткізеді.

9. Осы баптың 4, 6 және 7-тармақтарында айтылған Жақтардың шешімі 10-баптың шеңберінде қолданған шешімдерге қарайтын сол процедураға сәйкес қабылданады.

6-БАП: РЕТТЕУ ШАРАЛАРЫН БАҒАЛАУ ЖӘНЕ ШОЛУ

1990 жылдан бастап және төрт жылда кем дегенде бір рет Жақтар 2, 20/ мен 2А - 2Е-баптарында көрсетілген реттеу шараларын, сол сияқты ғылыми, экологиялық, техникалық және экономикалық ақпараттардың негізінде С қосымшасындағы 1-топтың ауыспалы заттарын өндіру, импорт пен экспорт саласындағы жағдайды бағалайды. 21/

20/ 2, 2А және 2В баптары Лондондағы 1990 жылдың 29 маусымында II/I шешімінде қабылданған түзетушілерге сай.

21/ Жақтардың бірінші Кеңесі Монреаль Хаттамасының 6-бабына сай мына төрт топтың құрылуын бекітуге қаулы етті:

- а/ ғылыми баға беру жөніндегі топ
- в/ экологиялық баға беру жөніндегі топ
- с/ техникалық баға беру жөніндегі топ
- с1/ экономикалық баға беру жөніндегі топ

Жақтардың бірінші Кеңесі, сондай-ақ 1/10 шешімінде ғылыми баға беру жөніндегі топтан булыжай тиімділігінің ықпалына жылудың қабілеті, ОРС көрсеткіштері туралы және реттелуші және реттелмеуші түрлі атмосфералық құрылымдардың өмір сүру мерзімдері туралы мәселені жан-жақты қарап, Жақтарға барлық тиісті атмосфералық құралдардың қазіргі жайы мен болашақ өндіру мен шығарудың болжамдарының экологиялық сипаттамасы жайында өзінің пікірін білдіруді сұрайды. Бұл орайда қазіргі кезде реттелетін заттардың айырбастау қабілетіне, әсіресе ГХФУ - 22-ге ерекше көңіл бөлу қажет. Сонымен бірге

атмосфералық озонды реттеудегі метилхлорформ және тетрахлорметанның маңызы жайында сандық бағасын беру қажет.

Жақтардың бірінші Кеңесі одан әрі 1,5 шешімінде ашық құрамының жұмысшы тобын құруға қаулы етті, ол:

а/ Жоғарғыдағы 3 шешімде айтылған төрт жұмысшы тобының баяндамаларын қарап, ол баяндамаларды бір құрама баяндамаға біріктіреді;

в/ Жоғарыдағы а/ тармақшасының негізінде Монреаль Хаттамасы Жақтардың бірінші Кеңесінде айтылған пікірлерді ескере отырып сұраған кезде қажет Хаттамаға деген кез келген түзетулердің ұсыныстарының жобаларын дайындайды. Мұндай ұсыныстар-озон қабатын қорғау жөніндегі Вена конвенциясының 9-бабына сәйкес Жақтарға жіберіледі;

Жақтардың екінші Кеңесі II/5 шешімінде Жақтардың ашық құрама жұмысшы тобының қайраткерлігін одан әрі жалғастыруға және оның мандатын қажет кезінде және бірінші кезекте мына мәселелерді қарау үшін ұзартуға қаулы етті:

а/ Қаржыландыру механизмінің шешілмеген түрлі құрастыру тетіктерін одан әрі жасау;

в/ Озон қабатын қорғауға арналған технологияны тапсырудың ең ыңғайлы түрлерін анықтау;

с/ Дамушы елдер болып табылатын Жақтар мен Хаттаманы жүзеге асыруда ынтымақтасу; және

с1/ Еркін сауда аймағына қатысты мәселелерді қосып, Хаттаманың Жақтаушысы немесе жақтамаушысы емес Жақтармен және мемлекеттермен және ұйымдармен саудаға қатысты пайда болған проблемаларды шешу;

Жақтардың екінші Кеңесі, сондай-ақ II/13 шешімінде баға беру тобы жөнінде қаулы етті:

Техникалық шолу жөніндегі Топтан 6-бапқа сәйкес I,I,I-трихлорэтанлы /метилхлорформды/ өндіру мен тұтынуды кезеңмен қысқартудың немесе толық тоқтатудың ең қысқа техникалық жүзеге асыру мерзімі мен осыған байланысты шағымдарды анықтау және өзінің қорытындысы туралы Жақтардың төртінші Кеңесін дайындаушы Кеңесте қарау мақсатында уақытында ұсыну және оны сол Кеңесте қарау сұралсын;

Жақтардың бірінші Кеңесі құрған баға беру жөніндегі төрт топтың әрбір мүшесін жаңа ақпаратты қарау үшін және Жақтардың үшінші Кеңесінің 2-бабының 1-тармағындағы мағынаға сай оның мандатын қараған жағдайда бұл мәселені талқылау үшін Жақтардың төртінші Кеңесінің уақытында қарау үшін қосымша баяндамаларға қосу Хатшылықтан сұралсын;

Технологияны бағалау жөніндегі Топтан өз жұмысына мыналарды қосу сұралсын:

а/ ауыспалы заттарды арнайы қолдану түрлеріне қажеттілікті қабылдау;

в/ 5-баптың 1-тармағының шеңберінде жұмыс істеп жатқан Жақтар үшін олардың қазіргі және болашақтағы ішкі қажеттері үшін реттелуші заттардың санын есептеп талдау және осындай заттарды жөнелту мүмкіндігі; мен

с/ химиялық заттардың токсикалық, жалындап жану ауыстырушылардың энергиялық қабілетінің, сонымен қатар оларға байланысты қоршаған ортаға қарасты басқа да пайымдаудың сипаттамасын салыстыру және қауіпсіздігі, сонымен бірге медициналық мақсаттарда ауыстырушыларды алу мүмкіндігін талдау;

Ғылыми баға беру жөніндегі Топтың өз жұмысына мыналарды қосу сұралсын:

а/ реттелуші заттардың /мысалы ГХФУ мен ХФУ/ ауыстырушылардың әлемдік жылу қабілеті мен озон бұзушылық күшіне, басқа да озон қабатын жасайтын мүмкіндігін бағалау;

в/ едәуір мөлшерде өндіре алатын "басқа галондардың" озон бұзарлық қабілетінің мүмкіндігін бағалау;

с/ Хаттамаға қазіргі әлемдік қатысудың деңгейін ескере отырып, Жақтардың екінші Кеңесінде қабылданған өзгерістерді білдіретін қайта қаралған реттеу шараларын жүзеге асыруға байланысты озон қабаты үшін болатын салдардың талдауы;

ғылыми баға беру жөніндегі Топқа жоғарыда ұшатын ұшақтар, ауыр зымырандар мен көп

рет пайдаланатын ғарыш кемелерін қозғалтқыштары шығаратын газдардың ықпалы туралы баға беру мәліметтерін дайындау тапсырылсын;

Барлық баға беру Топтарына дамушы елдерден сарапшыларды кеңінен қатыстыруға барлық күш жұмылдырылсын.

Жақтардың үшінші Кеңесі ІІ/ІІ шешімінде қаулы етеді:

а/ Жақтардың екінші Кеңесінде ІІ/2 шешімінде қабылданған Монреаль хаттамасының түзетулеріндегі 5-баптың 5 және 6-тармақтағыларын еске түсіріп, ІІ/15 шешімге сәйкес Жақтардың ашық құрамы жұмысшы тобының өкілеттілігі мақұлдансын және бұл жұмыстарды белсенді түрде жүргізу сұралсын;

в/ егер де баға беру жөніндегі Топтардың жұмыс нәтижелерінде хаттаманы Үйлестіру қажеттілігі пайда болса, немесе оған түзетулер енгізу керек болса, Жақтардың келесі Кеңесінде қарау үшін Жұмысшы тобы ұсыныстарды дер кезінде беруі керек.

с/ ашық құрама Жұмысшы тобының қосалқы төрағалары ретінде Мексика мен Бірлескен Корольдіктердің сайлануы мақұлдансын.

7-бап: Мәліметтер беру

1. Әрбір Жақ болған соңғы үш айдың ішінде Хатшылыққа 1986 жылғы А қосымшасындағы реттелуші заттардың әрқайсысының өзінің өндіруі импорт пен экспорт туралы немесе егер де фактілі деректер жоқ болса, онда ең сенімді бағалау мәліметтерінің сипаттамасын береді.

1.2 Әрбір Жақ Хатшылыққа өзінің жыл сайынғы өндірісі, Жақтар бекітуге жататын технологияны қолдану мен жыл сайын жойылатын заттардың саны туралы деректерді арнайы көрсетіп, импорты мен экспорты, Жақтар болып табылатын елдердің немесе олай саналмайтын елдердің, немесе ол Жақтаушы болған бір жылдың ішінде және одан кейінгі әрбір жыл үшін осындай мәліметтер беруі тиіс. Ол мұндай мәліметтерді деректер қарайтын жыл өткен соң тоғыз айдан қалдырмай береді.

2. Әрбір Жақ Хатшылыққа В қосымшасындағы әрбір реттелуші заттан өзінің өндіруі мен экспорты, сондай-ақ С қосымшасындағы бірінші Топтың ауыспалы заттарының 1989 жылы немесе егер де фактілі деректер болмаса В қосымшасындағы заттарға қатысты Хаттама ережесі осы Жақ үшін күшіне енгеннен кейін үш айдан кеш қалмай ең сенімді баға берудің сипаттамасы туралы санақ мәліметін тапсырады.

3. Әрбір Жақ Хатшылыққа өзінің жыл сайынғы өндірісі (бұл 1-баптың 1-тармағында айтылғандай) және жеке мына санақ мәліметтерін береді.

Жақтар бекіткен технологияны қолданумен жойылған заттардың саны туралы;

Жақтардың және Жақтарға жатпайтын елдер мен Ұйымдардың импорты мен экспорты туралы, тиісінше А мен В қосымшаларында аталған әрбір реттелуші заттың, сол сияқты осы Жақ үшін күшіне енген қосымшасындағы заттарға қатысты ережелер бар С қосымшасының 1-тобының ауыспалы заттары және одан кейінгі мәліметтер береді. Осындай мәліметтер жататын жыл аяқталған соң айдан кешікпей мәліметтер беріледі.

4. 2-баптың 8 а/ тармағындағы ереженің шеңберінде жұмыс істейтін Жақтар 1, 2 және 3 тармақтарындағы импорт пен экспорт туралы санақ мәліметтерін беру жөніндегі талаптар егер де тиісті экономикалық интеграция жөніндегі аймақтық ұйым осы ұйымның мүшелері болып табылмайтын ұйымдар мен мемлекеттер аралығындағы импорт пен экспорт туралы мәлімет бергенде ғана орындалады.

22) Жақтардың бірінші Кеңес: мәліметтерді беру мен құпиялылығын сақтау жөнінде І/ІІ шешімінде қаулы етті, онда:

а) әрбір Жақ өзінің жыл сайынғы реттелуші заттың әрқайсының жеке өндірісі, импорты мен экспорты туралы мәлімет беруі тиіс.

в) реттелуші заттар туралы мәлімет беруші Жақтар, оларды құпия деп санаушылар мұндай деректерді Хатшылыққа бергенде бұл мәліметтер кәсіптік құпия ретінде пайдаланып, олар құпия, сыр болып сақталғандығы туралы кепілдемені талап етеді.

с) реттелуші бойынша мәліметтер туралы баяндамалар дайындағанда Хатшылық Жақтардан келіп түскен құпия деп саналатын мәліметтердің жарияланбауын қамтамасыз ететін шаралар қабылдайды. Хатшылық, сонымен қатар барлық Жақтың реттелуші заттардың әрқайсысының жеке қасиеті туралы жалпы деректерді жариялайды.

д) Хаттаманың 12-бабының в/ тармақшасына сәйкес өзінің құқығын жүзеге асырғысы келген Жақтар мәліметтерді кәсіптік құпия ретінде сақтап, оларды ешбір жағдайда жарияламайтын және баспайтын жағдайда оған жазбаша кепілдеме берген кезде ғана Хатшылықтан басқа Жақтардың құпия мәліметтеріне рұқсат алады.

с) 7-бапқа сәйкес берілетін мәліметтер конвенциясын 11-бабына сәйкес дауларды құпиялық негізде реттеуге қажет болған кезде беріледі.

Жақтардың екінші Кеңесі 11/9 шешімінде қаулы етті:

Хаттаманың 7-бабында айтылған мәліметтерді беруге байланысты кейбір елде пайда болған қиыншылықтардың себептерін қарау үшін мүдделі Жақтардың мүмкін болған шешімдерін ұсыну үшін Сарапшылардың арнайы тобы тағайындалсын және оның жұмысының барысы туралы Жақтардың үшінші Кеңесіне хабарлансын; және Хаттаманың 7 бабына сәйкес Хатшылыққа берілетін реттелуші заттарды тұтыну туралы кез келген деректердің құпиялық маңызы жоқ екені қуатталсын. Жақтардың екінші Кеңесі сол сияқты 11/12 шешімінде Кедендік ынтымақтастық Кеңесі қабылдаған барлық мүшелердің үкіметаралық өздерінің ұлттық санаттық тізімінде бекітілген тақырыпшаларды неғұрлым тез жариялауға бағытталған шаралары бойынша ұсыныстармен келісуі туралы қаулы қабылдап, Хатшылыққа Монреаль хаттамасы реттейтін жеке химиялық заттар үшін қосымша тақырыпшалар пайдалы деген пікірге келген, озон қабатын қорғау жөніндегі олардың жігерлерін көрсеткен Жақтар туралы Кеңеске хабарлап, бұл жөнінде Кеңестен көмек сұрайды.

Жақтардың үшінші Кеңесі III/3 шешімінде қаулы етеді:

а) Орындау жөніндегі Комитеттің жұмысында прогреске қол жеткенін атап, бұл істі істемеген Жақтар Монреаль хаттамасына сәйкес талап етілген мәліметтерді дереу берулерін қатты сұрайды;

в) Экономикалық интеграция жөніндегі аймақтық ұйымға кірмеген және бұрын деректерді берген мемлекеттер келешекте мәліметтерін жеке бөліп берсін деп ұсынылады және қажетіне қарай III/7 а) шешіміне сай жасайды;

с) мәліметтерді беру мерізімі 1 қаңтардан 31 желтоқсанға дейінгі (7 бап 2 тармақша) уақыт мөлшерін қамтиды және бақылау мерізімі 1 шілдеден 30 маусымға дейінгі /2 бап 1 тармақша/ уақытты қамтиды және Жақтардан екі мерзім үшін мәлімет беру сұралады;

е) Орындау жөніндегі комитет мүшелері ретінде Венгрияның, Норвегияның, Тринидад пен Тобагоның, Уганды мен Жапонияны ұстаған бағыты тағы да бір жылдың ішінде мақұлдандын және Камерун, Тайланд, АҚШ, КСРО мен Чили екі жылдық мерзімге сайлансын.

Одан әрі Жақтардың үшінші Кеңесі III/7 шешімінде ескертеді:

а) арнайы сарапшылар Тобының мәліметтерді беру мәселелері жөнінде баяндамасы және ондағы ұсыныстар әсіресе дамушы елдер мәліметтерді беру кезінде кездескен кез-келген қиындықтар туралы Хатшылыққа ақпарат беру жөніндегі ұсыныстар және мұндай қиындықты бастарынан өткізіп отырып Жақтар жағдайды түзетуге қажетті тиісті шаралар қабылдау үшін Хатшылыққа хабар беру ұсынылады;

в) Хатшылықты бағалау бойынша тұтыну деңгейі: жан басына шаққанда 0,3 килограмнан аспаған дамушы елдерде елдерінің 1986 жылы мәлімет беру жөніндегі міндеттемелерін орындау үшін мүмкіндіктер болып, өздерінің оның бағалауымен келісетіндіктері туралы (Uner/02/P20/Wc2/144.14 тармақшасы) Хатшылыққа хабар берулері тиіс.

Хатшылықтың өзгеруіне сәйкес мәліметтерді беруге қажет үлгілер туралы Жақтардың үшінші Кеңесі III/9 шешімінде Жақтардың үшінші Кеңесінің баяндамасына Y қосымшада бар мәліметтерді беру үшін қайта қараған үлгілерді қабылдауға қаулы етті.

Монреаль хаттамасына қатысты қосымша үйлестіру мен түзетулер туралы Жақтардың

үшінші Кеңесі, сондай-ақ өзінің III/13 шешімінде Жақтардың ашық құрама тобынан Монреаль хаттамасына енгізуге мүмкін түзетулері бар ұсыныстарды қарауын сұрады және ұсыныстар бойынша Жақтардың Төртінші Кеңесіне баяндама жасайды:

а) 7 баптың 5 тармағы (Хаттаманың оған енгізілген түзетулермен): реттелуші заттарды үшінші ел арқылы тікелей тасығанда (импорттан және одан кейінгі реэкспорттан бөлек) реттелуші заттарды шығарған ел экспортшы ретінде, ал соңғы тоқтайтын ел - импортшы ретінде қаралады. Мұндай жағдайларда мәліметтерді беру үшін жауапкершілік заттар шыққан елге экспортшы ретінде және алған елге импортшы ретінде жүктеледі. Импорт пен реэкспорт жағдайы екі бөлек жасалған келісім қаралады, оны шығарушы ел орта аралық елге одан кейін ол шығарған елден алған импорт туралы және соңғы тоқтайтын елдің экспорты туралы, соңғы алған ел "импорт жөнінде мәлімет бергенде мәлімет береді".

Жақтардың үшінші Кеңесі, сондай-ақ III/12 шешімінде қаулы етті:

а) баға беретін Тораптардан, оның ішінде технология мен экономикалық баға беретін топтан Монреаль хаттамасының 5 бабы үшін зардабын тигізбей реттелуші заттарды өндіруді ерте тоқтатудың бірінші кезекте дамушы елдер үшін, оның ішінде 1990 жылға дейін тоқтатудың салдарын бағалау сұралсын.

Өздерінің бірінші кезекті Кеңесінде Жақтар осы хаттаманың ережелерін сақтау фактілерін анықтаудың процедураларымен ұйымдастыру механизмін және хаттаманы сақтамайтын Жақтарға қалай қарау керек мәселесін қарап бекітеді.

23 Жақтардың бірінші Кеңесі 1/8 шешімінде қаулы етті:

а) Жақтардың екінші Кеңесінде қаралып, бекітілетін тиісті ұсыныстарды және Монреаль хаттамасының ережелерін сақтамау фактілерін анықтайтын процедуралар мен ұйымдастыру механизмін қатысты және Хаттаманың ережесін сақтамайтын Жақтарға қалай қарау керек тиісті ұсыныстарды 1989 жылдың 1 қарашасына дейін жасап, Хатшылыққа ұсынатын ашық құрамның құқылық мәселелері жөніндегі арнайы жұмысшы тобы құрылсын;

в) Хаттаманы жақтаушылар мен Хаттамаға қол қойғандар 1989 жылдың 22 мамырынан кешіктірмей арнайы жұмысшы тобының құжаттарына өздерінің кез келген ескертпелері мен ұсыныстарын енгізулері жайында Хатшылыққа хабарласын;

с) Хаттама Жақтарын келесі үш айдың ішінде және ерікті негізде осы арнайы жұмысшы тобының Кеңесін өткізуге қажетті құралдарды тауып берулері қатаң сұралсын.

Жақтардың екінші Кеңесі II/5 шешімінде қаулы етеді:

Хаттама ережелерін сақтамау фактілерін анықтау мен маны сақтамайтын Жаққа қалай қарау керек мәселесін шешу үшін Уақытша негізде процедуралар мен ұйымдастыру механизмдері қабылдансын.

ХАТТАМАНЫ САҚТАМАУҒА ҚАТЫСТЫ ПРОЦЕДУРА

1. Егер де Жақтардың біреуі немесе бірнешеуі басқа Жақтың Хаттама бойынша өз міндеттемелерін сақтауына қатысты ескертуі, бұл ескертпелер Хатшылыққа жазба түрде жеткізіледі. Мұндай хабар осы ақпаратты растайтын құжатпен бірге жіберіледі.

2. Хабарлама сол сияқты жауап үшін парасатты мүмкіндік өзінің міндеттемесін орындауға күдіктенген Жаққа тапсырылады. Мұндай жауап және оны растайтын ақпарат Хатшылықпен оған мүдделі Жақтарға беріледі. Бұдан кейін Хатшылық осы хабарлама мен жауапты және Жақтардың ақпаратын 3 тармақта айтылған Хаттаманы орындау жөніндегі Комитетке жіберді, ол бұл мәселені мүмкіндігінше ең қысқа мерзімнің ішінде қарайды.

3. Осымен Хаттаманы орындау жөніндегі комитет тағайындалады. Комитет әділетті жағрапиялық орналасуының негізінде Жақтар Кеңесі екі жылға сайлаған бес Жақтан тұрады. Өкілеттігі біткен Жақтар онан кейінгі тек бір мерзімге қайта сайланады. Алғашқы сайлау кезінде екі Жақ бір жылдық мерзімге сайлануы керек.

4. Комитет өзінің орындауға сәйкес Кеңеске жиналады.

5. Комитеттің міндеті мыналарға қатысты баяндамаларды, қарау және жеткізу:

а) 1 және 2 тармақтарға сәйкес бір немесе бірнеше Жақтардың кез келген хабарламасы;

в) Хаттаманың 12 бабының с) тармақшасында айтылған баяндаманы дайындауға орай жіберген кез келген ақпарат немесе ескертпелер;

6. Комитет Хаттаманың ережелерін сақтау негізінде мәселені өзара келісім жолымен реттеу мақсатында 5 тармақта айтылған ақпараттан ескертпелер мен хабарламаны қарайды.

7. Комитет баяндаманы Жақтардың Кеңесіне дайындайды. Комитеттің баяндамасын алған соң Жақтар істің жағдайын ескере отырып, Хаттаманы Жақтардың сақтауын көмектесу жөніндегі және оның мақсаттарына жету туралы шараларды қосып, Хаттаманың толық сақталуын қамтамасыз ету жөніндегі талаптар мен шешімдер қабылдай алады.

8. 5 баптағы айтылған талқылауға қатысушы Жақтар Хатшылық арқылы Конвенцияның II бабына сәйкес Хаттаманы сақтамаудың мүмкіндігіне қатысты 7 тармақты орындауға Жақтардың қабылдаған кез келген шешімін орындау мен нәтижесінің нақты жағдайы туралы талқылау қорытындысы жайында Жақтар Кеңесіне хабарлайды.

9. Жақтар Кеңесі Конвенцияның II бабына сәйкес өткізіліп жатқан талқылау аяқталғанша алдын-ала талап және/немесе ұсыныс қабылдай алады.

10. Жақтар Кеңесі Хаттаманы сақтамау мүмкіндігі болған жағдайды қарауға Кеңеске көмектесуге кепілдеме сұрап Комитетке барады.

11. Комитет мүшелері және Комитетте талқылауға қатысушы кез келген Жақ құпия жолмен алынған ақпараттардың құпиялық сипаттамасын қамтамасыз етеді.

Жақтардың екінші Кеңесі, сол сияқты II/5 шешімінде ашық құрамының құқылық мәселелері жөніндегі Арнайы жұмысшы тобының Мандатын Хаттаманы орындау жөніндегі Комитеттің айналымдағы және сақтамау процедураларын одан әрі жасауға және дайындау Кеңесі жұмысының нәтижелерін оларды қарау үшін Жақтардың төртінші Кеңесіне бергенше ұзартуға қаулы етті.

Жақтардың үшінші Кеңесі III/2 шешімінде қаулы етеді:

а) құқық мәселелері жөніндегі арнайы Сарапшылар тобынан Монреаль хаттамасын сақтамау процедурасына қатысты, одан әрі сақтамауға қатысты процедураларды әзірлеуді сұрайды:

I) хаттаманы сақтамауға орай тууы мүмкін жағдайларды білу;

II) толық сақтауға көмектесу жөніндегі консультативті және келісімді шаралардың үлгі тізбесін жасау;

III) Орындау жөніндегі комитеттің консультативтік және келісімдік органы ретінде рөлін белгілеп сақталмау процедураларына қатысты ұсыныстарын ескере отырып, олар ақырғы шешім қабылдау үшін әрдайым Жақтар Кеңесіне берілуі тиіс;

IV) Хаттама Ережелерін Заң жүзінде түсіндіру қажеттігінің мүмкіндігін білу;

V) Жақтар Кеңесінде Хаттаманы сақтамайтын Жақтарға қатысты, әсіресе дамушы елдерге Хаттаманы сақтау үшін көмектің барлық түрінің көрсетілуін қамтитын мүмкіндікті ескеріп, Жақтар Кеңесі қабылдай алатындай шаралардың үлгілік тізбесін жасау;

VI) құқылық мәселер жөніндегі Сарапшылардың Арнайы жұмыс тобының Вена Конвенциясының II бабына сәйкес дауды Заң жүзінде және арбитраждық реттеу және Монреаль хаттамасының 8 бабына сәйкес сақтамау процедураларын екі жеке және бір-бірінен айырмашылығы бар процедуралар болып табылады деген қорытындысы мақұлданысын.

в) Хаттаманың төртінші Кеңесінде қарау үшін сақтамауға қатысты процедуралардың жұмысын аяқтаудың мына күнтізбелік кестесі қабылдасын:

1996 жылдың Жақтардың мақұлдауына берілетін процедуралар
қазан айлары жобасын аяқтау үшін құқылық мәселелер
жөніндегі Сарапшылардың Арнайы жұмысшы
тобының Кеңесі;

1991 жылдың Сақтамауға қатысты озон жөніндегі процедура
қараша айы жобасын Хатшылыққа тапсыру;

1991 жылдың Сақтамауға қатысты процедуралар жобасын

желтоқсан айы Жақтарға жіберу;

Вена конвенциясы процедурасының ережесіндегі түзетулерге орай Жақтардың үшінші Кеңесі III/7 шешімінде сол секілді Монреаль хаттамасын сақтамаудың құқылық мәселелері жөніндегі Сарапшылардың Арнайы жұмысшы тобынан Вена конвенциясының 9 бабына сәйкес түзетулер енгізу процесін жеделдету үшін процедураларды қарауды сұрауға қаулы етті.

9-БАП: ЖҰРТШЫЛЫҚҚА ХАБАРЛАУ, ЖЕТКІЗУ, ЗЕРТТЕУ ЖӘНЕ АҚПАРАТТАРМЕН АЛМАСУ

1. Жақтар өзінің ұлттық Заңдарына, ережелеріне және практикасына сәйкес дамушы елдердің қажетін, оның ішінде оларға зерттеулерді дамыту, ақпараттарды жетілдіру мен алмасуды тікелей немесе жетік білетін халықаралық органдар арқылы көмектесу мақсатында ынтымақтастық жасайды. Ондағы хабарлар:

а) реттелуші және ауыспалы заттарды қауіпсіз сақтау, өтеу, айналымын жақсарту немесе жою үшін немесе басқа жолмен газдардың шығуын қысқартудың ең жетілген технологиясы туралы;

в) реттеудің тиісті стратегиясын қолдануға байланысты шығындар мен пайда туралы;

2. Жақтар реттелуші заттардың немесе басқа озон қабатын бұзатын заттардың шығуларының экологиялық зардаптарын жұртшылықтың терең түсінуіне қамтамасыз ету ісінде жеке, бірігіп немесе жетік білетін халықаралық органдар арқылы ынтымақтастық жасайды.

3. Осы Хаттама күшіне енгеннен кейін екі жылдың ішінде және екі жылда бір рет екі Жақ Хатшылыққа осы бапқа сәйкес өзінің өткізген шаралары туралы қысқаша есеп береді.

10-БАП: ТЕХНИКАЛЫҚ КӨМЕК

1. Дамушы елдердің қажетін ерекше ескере отырып және Конвенцияның 4 бабының ережесі туралы есте сақтап Жақтар Хаттамаға қатысуды және оны орындауды жеңілдету үшін техникалық көмекті кеңейтуде ынтымақтастық жасайды.

2. Кез келген Жақ немесе осы Хаттамаға қол қойған Жақ техникалық көмек көрсетуді сұрап Хатшылыққа сауал жасайды.

3. Жақтар өздерінің бірінші Кеңесінде осы баптың 1 және 2 тармақтарында және 9 бапта айқындалған міндеттемелерді, оның ішінде жұмыс жоспарын дайындау жөнінде орындаудың жолдары туралы келіссөздерді бастайды. Мұндай жұмыс жоспарларында дамушы елдердің қажеті мен міндеттемелерін ерекше көңіл бөлінуі тиіс. Хаттаманың Жақтарға жатпайтын мемлекеттер мен экономикалық интеграция жөніндегі аймақтық ұйымдардың осындай жұмыс жоспарларында көрсетілген шараларға қатысуын ынталандыру көзделсін.

10-БАП: ҚАРЖЫЛАНДЫРУ МЕХАНИЗМІ

1. Монреаль Хаттамасының Жақтары осы Хаттаманың 5 бабының 1 тармақшасының шеңберінде істейтін Жақтардың Хаттаманың 2А - 2Е баптарында көрсетілген реттеу шараларын олардың сақтауын көмектесу мақсатында Жақтарға технологияларды беруді қоса қаржы және техникалық қамтамасыз ету үшін механизм дайындайды. Осы тармаққа сәйкес істейтін Жақтар берген басқа қаржы құралдарына төленген механизм осы Жақтардың барлық келісілген қосымша шығынын Хаттамада көрсетілген шараларды орындауға мүмкіндік беру үшін жабады. Қосымша шығынның үлгі тізбесін Жақтардың Кеңесі белгілейді. 24/

24/ Жақтардың бірінші Кеңесі 1/4 шешімінде Хаттаманың 9 және 10 баптарында көрсетілген жұмыс жоспарына қосу үшін мына элементтерді бірінші компоненттері ретінде қарауға қаулы етті:

а) ғылыми, экологиялық, техникалық және экономикалық баға беру жөніндегі топтардың баяндамаларын, сол сияқты құрама баяндаманы тарату және одан кейін шаралар қабылдау;

в) Сарапшылардың баяндамасын жүйелі түрде жаңартып отыру, оның ішінде экологиялық сенімді айырбастаушыларды өндіру саласындағы өзгерістер немесе ХФУ немесе галондарды

пайдалануға балама технологиялық шешімдерді анықтау;

с) Коллоквиумдарды, көрсеткіш жобаларды, оқу курстарын сарапшылар мен айырбасты және Жақтардың өздерінің екінші Кеңесінде қарау үшін дамушы елдердің ерекше қажетін ескеріп, реттеудің түрлі шаралары бойынша консультанттар жіберуді қамтитын бағдарламалар жасау;

д) Реттеуші заттарды өндіруде жұмыс істейтін кәсіп орындарының пайдаланылуы мүмкін модифицирленген технологиялар бойынша зерттеулер дайындау немесе дайындау кезінде осындай заттар пайдаланған өнімдер немесе оларда осындай заттар бар өнімдер тізімдерін Жақтардың екінші Кеңесінде қарауға беру үшін;

с) Жұртшылыққа хабарлау үшін материалдарды дайындау мен оларды кеңінен таратуға көмектесу;

і) Экологиялық сенімді ауыстырғыштар мен балама технологияларды беру мен айырбастауға көмектесудің нақтылы жолдарын іздеу;

о) Хаттаманың ережелерін жүзеге асыруға көмектесетін қаржыландыру мекемелері мен халықаралық ұйымдар бағдарламасының шеңберіндегі шараларды қолдау және Хатшылық олардың көмегімен осы мақсат үшін қаржы тауып беретін тиісті халықаралық, бағдарламалар мен қаржыландырушы мекемелермен нақтылы байланыс жасай алатын қолдау жөніндегі бастамалар;

Дамушы елдерге көмекке қатысты Жақтардың бірінші Кеңесі, сондай-ақ I/13 шешімінде қаулы етті:

а) Монреаль Хаттамасының 9 және 10 баптарымен қатар 5 баптың 2 және 3 тармақшаларын жүзеге асыру үшін қажеттілікті және дамушы елдерге озонды бұзу проблемалары және онымен байланысты мәселелерді шешуге көмектесетін қазіргі және келешек күшейтілген Хаттаманың талаптарын орындауға мүмкіндік беретін халықаралық қаржы және басқа механизмді белгілеудің қажеттілігі мойындалсын;

в) Ашық құрама Жақтардың Халықаралық қор құру мүмкіндігін есептейтін халықаралық қаржыландыру механизмдерінің түрлерін анықтау үшін және олардың жұмыстары мен нәтижелері туралы баяндаманы 1990 жылғы Жақтар Конференциясының екінші Кеңесіне дайындау үшін Келісушілердің жұмыс тобы тағайындалсын.

Жақтардың екінші Кеңесі II/8 шешімінде 1991 жылдың 1 қаңтарынан 1993 жылдың 31 желтоқсанына дейінгі үш жылдық мерзімде қаржыландыру механизмі құрылғанға дейінгі уақыт ішінде ережелерге қаржыландырудың уақытша механизмін тағайындауға қаулы етті:

1. Қаржыландырудың Уақытша механизмі Монреаль Хаттамасының 5 бабының 1 тармағындағы жұмыс істейтін Жақтарға олардың Хаттаманың 2А - 2Е баптарында көрсетілген реттеу шараларын сақтау үшін технологияларын қоса қаржы және техникалық ынтымақтастарын қамтамасыз ету үшін тағайындалды. Осы тармақшаның шеңберінде істейтін Жақтардың басқа қаржы тасқындарына қосымша жарна төленетін қаржыландыру механизмі осындай Жақтардың Хаттамада бар реттеу шараларын сақтауға мүмкіндік беретін келісілген қосымша шығындарының бәрін жабады.

2. I-тармақшаға сәйкес құрылған механизм көпжақты қорды қосады. Ол сол сияқты басқа көпжақты ынтымақтастықты да қосады.

3. Көпжақты қор:

а) Жақтар белгіленген критерийге сәйкес және тиісті жәрдемақша немесе жеңілдіктер беру негізінде келісілген қосымша шығындарды жабады;

в) делдалдық механизм қызметін мына мақсаттарда қаржыландырады:

I) 5 баптың 1 тармағының шеңберінде істейтін жақтарға олардың елдер бойынша зерттеулер жүргізуінің есебінен ынтымақтастық саласындағы қажетін анықтау үшін және басқа техникалық ынтымақтастықты жүзеге асыру үшін көмектесу;

II) осы белгілі болған қажеттілікті қанағаттандыру үшін техникалық ынтымақтастыққа көмектесу; да көрсетілгендей хабарламаларды және тиісті материалдарды тарату және

семинарлар мен оқу сабақтарын өткізу, сондай-ақ басқа тиімді шараларды өткізуге көмектесу; және

IV) дамушы елдер болып табылатын Жақтарға басқа көпжақты, аймақтық және екінші жақты ынтымақтастықта көмектесу және бақылау; және

с) Көпжақты қорға Хатшылық қызмет көрсету жөніндегі шығындарды және басқа онымен байланысты қосалқы шығындарды қаржыландыруды жүзеге асырады.

4. Көпжақты Қор оның саясатының жалпы бағытын анықтайтын Жақтардың басшылығымен жұмыс істейді.

5. Жақтардың екінші Кеңесінің төрағасы Атқару Комитеті 1991 жылдың 1 қаңтарынан бастап "Монреаль хаттамасын жүзеге асыру үшін Уақытша Көпжақты қор" тағайындап, қордың ережесі мен қаржы нормаларын жасауды қамтамасыз етеді.

6. Сөйтіп, Жақтар Көпжақты қордан мақсаттарына жету үшін бөлінген ресурстарды қоса нақтылы функционалдық саясатты жүзеге асыруды бақылау және жасау үшін атқару комитетін тағайындайды. Ол үш жылғы мерзімге тағайындалады. Осы үш жылғы мерзімінің аяғына дейін Атқару комитетінің қызметін жүргізуі Жақтар Кеңесінде қайта қаралады. Атқару Комитеті өзінің міндеттері мен қызметін Жақтар бекіткен қызмет төңірегіндегі Халықаралық қайта құру мен даму банкінің (Бүкілдүниежүзілік банк), Біріккен Ұлттар Ұйымының қоршаған орта жөніндегі бағдарламасының, Біріккен Ұлттар Ұйымының даму бағдарламасының және басқа олардың жетік саладағы мекемелерінің көмегімен және ынтымақтастығымен орындайды.

5 баптың 1 тармағының шеңберінде жұмыс істейтін Жақтардың тең өкілдігі негізінде және олардың шеңберінде істейтін Жақтар іріктеген Атқару Комитетінің мүшелерін Жақтар бекітеді. Атқару Комитетінің қызмет жүргізуі осы шешімнің II қосымшасы ретінде беріліп отыр.

7. Көпжақты қор 5 баптың 1 тармағының шеңберінде жұмыс істейтін Жақтардың жарна есебінен конверттелген валютамен немесе Біріккен Ұлттар Ұйымы жарналарының деңгейшесі негізінде белгіленген ұлттық валюта немесе басқа қызметтерден қаржыландырады. Екіжақты, ал нақтылы жағдайда Жақтардың шешімі негізінде 20 процентке дейінгі көлемдегі келісілген және Жақтардың ынтымақтастық Көпжақты қордың жарнасы ретінде қаралады; ондай ынтымақтастық ең кемінде мың жағдайды көздейді:

а) Хаттаманың ережелерінің қатаң сақталуына байланысты;

в) келісілген қосымша шығындарды жабады.

8. Жақтар Көпжақты қорды әрбір қаржы мерзімі және жеке Жақтардың осы мақсаттар үшін қосатын жарна үлесі бағдарламаларын орындау жөніндегі шығындар сметасын анықтайды.

9. Көпжақты қордың шеңберіндегі қаржылар бенефициары болып табылатын Жақтық ризашылығымен бөлінеді.

10. Жақтардың шешімі осы шешімнің шеңберінде консенсус мүмкін болғанда қабылданады. Егер де барлық жігер жұмсалып, барлық келісімге қол жетпесе, Жақтардың дауысы дауыс беруге қатынасқандар мен келгендердің үштен екі бөлігі 5 баптың 1 тармағының шеңберінде жұмыс істейтін Жақтардың өкілдік еткен көпшілік даусымен шешім қабылданады және оның шеңберінде жұмыс істейтін Жақтардың дауыс беруге келген және қатысқан адамдардың көпшілігі болған жағдайда шешім қабылданды.

11. Осы шешімде тағайындалған қаржыландыру механизмі қоршаған ортаның басқа проблемаларына орай жасалатын кез келген келесі шараларға ешқандай зиян келтірмейді.

12. Осы шешімдегі долларға сілтеу Америка Құрама Штаттарының долларларын білдіреді.

Жақтардың екінші Кеңесі II/8а шешімінде, сондай-ақ Хатшылық қоры үшін Уақытша бюджетті Жақтардың екінші Кеңесінің жұмысы тұрады баяндаманың V қосымшасында көрсетілген түріне қаулы етті және Жақтардың Атқару Комитетінде Жақтардың үшінші

Кеңесіне бюджеттің оны орындауда жинақталған тәжірибені ескере отырып, қайта қаралған түрін ұсыну тапсырылады.

Жақтардың екінші Кеңесі одан әрі II/8в шешімінде Канаданың мына ұсыныстарын қабылдауға қаулы етті:

а) егер де аралық мерзімде қажет болса осы елде Атқару Комитетінің Кеңесі өткізіліп тұрады;

в) дамушы елдердің осы Кеңеске қатысуын қолдау;

с) осы бастамаларға орай әкімшілік шығындарды өзіне алады.

Қаржыландыру механизмі жайында Жақтардың үшінші Кеңесі III/9 шешімінде Жақтардың II/8 шешімінде қабылданған қосымша шығындар санаттарының үлгі тізбесін қарау және Атқару Комитеті жинақтаған тәжірибені ескеріп, Монреаль Хаттамасының 10 бабының 1 тармағына сәйкес оған Жақтардың екінші Кеңесінде енгізілген түзетулермен бірге қосымша шығындар санаттарының үлгі тізбесін жасау сұралсын. Сөйтіп осылай жасалған Тізбе Жақтардың төртінші Кеңесінде қарауға ұсынылуы тиіс.

2. 1 тармаққа сәйкес құрылған Көпжақты қорды қосады. Ол сонымен қатар Көпжақты, аймақтық және екіжақты ынтымақтастықтың да түрлерін қамтиды.

3. Көпжақты қор:

а) Жақтар белгіленген критерийге сәйкес және берілген тиісті жәрдемақша немесе жеңілдіктердің негізінде келісілген қосымша шығындарды жабады;

в) делдалдық механизмінің мына мақсаттарындағы қызметтік қаржыландырады:

I) 5 баптың 1 тармағы шеңберінде жұмыс істейтін елдерге олардың елдер бойынша зерттеулер өткізіп, және басқа техникалық ынтымақтастық есебінен ынтымақтастық саласындағы мұқтажын анықтауға көмектеседі;

II) осы белгілі болған қажеттілікті қанағаттандыру үшін техникалық ынтымақтастыққа көмектесу;

III) 9 бапта көрсетілгендей ақпараттар мен тиісті материалдарды тарату және семинарлар, оқу сабақтарын, сол сияқты дамушы елдер болып табылады Жақтарға көмек көрсету үшін басқа тиісті шараларды өткізу; және

IV) Дамушы елдер болып табылатын Жақтар мен басқа Көпжақты, аймақтық және екіжақты ынтымақтастыққа көмектесу және бақылау;

с) Көпжақты қорға хатшылық қызмет көрсету жөніндегі шығындарды және оған байланысты басқа қосалқы шығындарды қаржыландыруды жүргізеді.

4. Көпжақты қор оның саясатының жалпы бағытын белгілейтін басшылығымен жұмыс істейді.

5. Жақтар Көпжақты қордың мақсаттарына жету үшін нақтылы оперативті саясатты, басшылық принциптері мен әкімшілік шараларды, ресурстарды бөлуді қоса, жасап, жүзеге асыру үшін Атқару Комитетін тағайындайды. Атқару Комитеті өзінің міндеттері мен қызметін Жақтар келіскен қызмет төңірегіне сәйкес Халықаралық қайта құру мен даму банкінің (Бүкілдүниежүзілік банк) Біріккен Ұлттар Ұйымының қоршаған орта жөніндегі бағдарламасының, Біріккен Ұлттар Ұйымының даму бағдарламасының және басқа олардың жетік білетін саласына сай мекемелер мен ынтымақтастық көмегімен сұрайды. Атқару Комитетінің мүшелер: 5 баптың 1 тармағының шеңберінде істейтін немесе істемейтін Жақтардың тек өкілдігі негізінде сайланады және Жақтармен мақұлданады.

6. Көпжақты қор 5 баптың 1 тармағының шеңберінде жұмыс істейтін Жақтардың жарнасы есебінен конверттелген валюта немесе белгілі жағдайларда Біріккен арнайы Ұлттар Ұйымының жарна деңгейшесінің негізіндегі қызметтер немесе ұлттық валюта есебінен қаржыландырады. Басқа Жақтар жарналары да мақұлданады. Екіжақты және ерекше жағдайда Жақтар шешімдерінің негізінде келісілген аймақтық ынтымақтастық Жақтар белгілейтін кез келген критерийлерге сәйкес және белгілі проценттік үлеске дейін Көпжақты қорға қосқан жарна ретінде қаралуы мүмкін, тек мұндай ынтымақтастық кем дегенде:

- а) осы Хаттаманың қатаң сақталуына байланысты;
- в) қосымша ресурстарының түсуін қамтиды; және
- с) келісілген қосымша шығындарды жабады;

7. Жақтар Көпжақты қордың әрбір қаржы мерзіміне бағдарлама бюджетін бекітеді және жеке Жақтардың жарнамасының проценттік көлемін анықтайды.

8. Көпжақты қордың шеңберіндегі қаржылар бенефициары болып табылатын Жақтың келісімімен бөлінеді.

9. Осы бапқа Жақтар шешімі мүмкіндігінше консенсус бойынша бөлінеді. Егер де барлық жігер жұмылып, бірақ келісімге қол жетпесе, дауыс беруге келгендер мен қатысушылардың 5 баптың 1 тармағының шеңберінде істейтін Жақтардың үштен екі көпшілігі және осы тармақтың шеңберінде істемейтін Жақтардың дауыс беруге келген және қатысқан көпшілігімен шешім қабылданады.

10. Осы бапта белгіленген қаржыландыру механизмі басқа экологиялық проблемаларды шешу үшін жасалуға мүмкін басқа бір келісімдерге зиян келтірмейді.

25. Көпжақты қордың Атқару Комитетіне қатысты Жақтардың Кеңесі III/22 шешімінде қаулы етті:

- а) Қор хатшылығының қайта құрылған 1991 жылғы бюджеті бекітілсін;
- в) Жақтардың үшінші Кеңесінің баяндамасына деген қосымшадағы процедуралар Ережесі мақұлданын. (осы нұсқау Басшылықтың XII қосымшасына қара);
- с) қор хатшылығының үш жылдық бюджетіне қосылған 1992 жылдың бюджетін қабылданын;
- д) Уақытша Көпжақты қордың үш жылдық 1991-1993 жылдар мерзімі ішіндегі жалпы көлемін АҚШ-тың 40 млн. долларынан 200 млн. долларға дейін көбейту жөніндегі ұсыныс мақұлданын;
- е) Жақтардың үшінші Кеңесінің баяндамасына X қосымшада айтылған жарналардың қайта қаралған деңгейшесі қабылданын;
- 1) Атқару Комитетінің екінші жыл жұмысына Мексиканың төраға ретінде, ал Америка Құрама Штаттарының төраға орынбасары ретінде сайлануы мақұлданын.

10А-БАП: ТЕХНОЛОГИЯНЫ БЕРУ

Әрбір Жақ қаржыландыру механизімінен қостайтын бағдарламаларға сиятын кез келген, мыналарды қамтамасыз ететін шараларды қабылдайды:

3. Жақтардың өзінің бірінші Кеңесінде:

- а) өздерінің Кеңестерінің процедуралары ережесін консенсуспен бекітеді;
- в) 13 баптың 2 тармағында көрсетілген қаржы ережесін консенсуспен бекітеді;
- с) 6 бапқа сәйкес топтар құрып, олардың атқаратын қызмет төңірегін айқындайды;
- д) 8 бапта айтылған процедуралар мен ұйымдастыру механизімін қарайды және бекітеді;

және

- е) 10 баптың 3 тармағына сәйкес жұмыс жоспарларын дайындай бастайды.

4. Жақтар Кеңесінің қызметі мынадан тұрады:

- а) осы Хаттаманы орындауға шолу;
- в) 2 баптың 9 тармағында көрсетілген кез келген түзетулер мен қысқартулар жөнінде

шешім қабылдау;

с) Қосымшаларға заттардың санын қосу, кеңейту немесе қысқарту, сол сияқты 2 баптың 10 тармағына сәйкес тиісті реттеу шараларын қабылдау жөнінде шешімдер қабылдау.

26) сілтеменің жалғасы. Жақтардың үшінші Кеңесі III/18 шешімінде Монреаль Хаттамасын Жақтардың төртінші Кеңесін Данияда 1992 жылдың қыркүйек немесе қазан айында өткізу туралы қаулы етті:

27) Жақтардың бірінші Кеңесі 1/1 шешімінде Монреаль Хаттамасын Жақтар Кеңестерінің процедуралар ережесін қабылдауға қаулы етті (осы нұсқау - Басшылықтың XII қосымшасына қараңыз)

д) қажет болған кезде Басшылық немесе 7 бап пен 9 баптың 3 тармағында көрсетілген ақпараттарды беру процедураларын қабылдау;

е) 10 баптың 2 тармағына сәйкес көрсетілген техникалық көмекке қатысты сұратуларды қарау;

І) 12 баптың с) тармақшасына сәйкес Хатшылық дайындаған баяндамаларды қарау;

г) 6 бапқа сәйкес (2 бапта көрсетілгендей) ауыспалы заттардың жағдайы мен реттеу шараларын қарау.

28. 2, 2А және 2В баптары 1990 жылы 29 маусымда Лонданда өткен Жақтардың екінші Кеңесінде ІІ/Ң шешімінде қабылданған түзетулерге сай.

29. 2, 2А және 2В баптары 1990 жылы 29 маусымда Лонданда өткен Жақтардың екінші Кеңесінде ІІ/І шешімінде қабылданған түзетулерге сай.

Жақтардың екінші Кеңесі ІІ/І шешімінде Монреаль Хаттамасының 2 бабының 4 және 9 тармақтарында айтылған процедураларға сәйкес Хаттаманың А қосымшасында көрсетілген реттелуші заттарды өндіру мен қолдануды қысқарту мен түзетулерді Жақтардың екінші Кеңесінің жұмысы туралы баяндаманың І қосымшасында көрсетілген түрінде қабылдауға қаулы етті.

* Хатшылық ескертпесі: 10 бап сол түрінде 1987 жылы қабылданған Монреаль Хаттамасының алғашқы түрінде сақталады (жоғарыда 30 бетті қараңыз)

Һ) осы Хаттамаға түзетулер енгізу туралы ұсыныстарды немесе кез келген қазіргі бар немесе жаңа ұсыныстарды белгілі тәртіппен қарау және қабылдау; 30

і) осы Хаттаманы жүзеге асыру үшін бюджетті қарайды және бекітеді; 31 және

і) осы Хаттаманың мақсаттарына жету үшін қажетті болған кез келген қосымша шаралары қарайды және қабылдайды.

5. Біріккен Арнайы Ұйымы, оның мамандандырылған мекемелерімен атом қуаты жөніндегі Халықаралық агенттік. Сол сияқты осы Хаттаманың Жақтары болып табылмайтын кез келген мемлекеттер Жақтардың Кеңесіне бақылаушы ретінде қатыса алады: Кез келген ұлттық және Халықаралық, үкіметтік немесе үкіметтік емес органдар мен мекемелер озон қабатын қорғауға қатысты салаларды жетік біліп, Жақтардың Кеңесіне бақылаушы ретінде келетіні жайында хатшылыққа хабарласа, егер бұған қатысуы Жақтардың кемінде үштен бірінің қарсылығы, онда Кеңеске жіберіледі.

30. Жақтардың бірінші Кеңесі 1/5 шешімінде Монреаль Хаттамасы Жақтардың құрамының қажет болғанда кез келген түзетулер туралы ұсыныстар жобасын дайындау үшін жұмыс тобын құруға қаулы етті. Мұндай ұсыныстар Вена Конвенциясының озон қабатын қорғау жөніндегі Вена Конвенциясының 9 бабының 4 тармағында көрсетілген процедураларға сәйкес қабылдауға қаулы етті.

12-БАП: ХАТШЫЛЫҚ

Осы Хаттаманың мақсаттары үшін Хатшылық:

а) ІІ бапта көрсетілген Жақтар Кеңесін ұйымдастырады және оған қызмет етеді;

в) Жақтардың сұраулары бойынша 7 бапқа сәйкес берілетін мәліметтерді алып, таратады;

с) 7 және 9 бапқа сәйкес осы алынған ақпараттар негізінде баяндамалар дайындап, жүйелі түрде оларды жіберіп отырады;

д) 10 бапқа сәйкес алынған техникалық көмекке қатысты сол көмектің берілуіне көмектесу мақсатында кез келген сұраныс жөнінде Жақтарға хабарлайды.

і) Жақтарға жатпайтын мемлекеттер мен ұйымдардың Жақтар Кеңесіне бақылаушылар ретінде қатысуын және олардың Хаттама ережелеріне сәйкес іс қимылдарын қостайды;

І) с) пен с1) тармақшаларында айтылған сұраныстар мен ақпараттарды Жақтарға жатпайтын мемлекеттер мен ұйымдардың бақылаушыларына жібереді; және

о) Жақтар оған жүктеген Хаттаманың мақсаттарына жету үшін кез келген басқа қызметті орындайды.

13-БАП: ҚАРЖЫ ЖАҒДАЙЫ

1. Осы Хаттаманы жүзеге асыру үшін қажетті, осы Хаттамаға байланысты Хатшылық жұмысына қажеттігіне де қосқан қаржы тек Жақтар жарналарының есебінен құралады.

Жақтардың үшінші Кеңесі III/9 шешімінде Жақтардың үшінші Кеңесінің баяндамасының XI қосымшасындағы Монреаль Хаттамасының өзгеруіне сай мәліметтерді беру үшін қайта қаралған үлгілерді қабылдауға қаулы етті. (осы нұсқау - Басшылықтың II қосымшасында) 31/13 бап бойынша қабылданған шешімдерді қараңыз.

2. Жақтар өздерінің бірінші Кеңесінде осы Хаттаманы орындау үшін қаржы ережесін консенсуспен бекітеді.³²

32. Қаржы шараларына қатысты Жақтардың бірінші Кеңесі I/14 шешімінде былай деп қаулы етті:

A. а) Біріккен Ұлттар Ұйымының Мақсатты қоры және Біріккен Ұлттар Ұйымының қоршаған орта жөніндегі бағдарламалар қорының жұмысын реттейтін жалпы процедуралар қоры тағайындалсын;

в) Хаттаманың Мақсатты қоры Жақтар бекіткен шығындарды жабады, Хаттаманың осы Жақтарының жарнасын алады және оны ЮНЕП-тің Орындаушы директоры басқарады;

с) осы мақсатта Кеңес Орындаушы-директордан Біріккен Ұлттар Ұйымының Бас хатшысы мен ЮНЕП басқарушылары Кеңесінің қажетті ризашылығын сұрап алады;

д) Жақтардың бірінші Кеңесінің баяндамасындағы II қосымшада келтірілген Мақсатты қордың атқаратын қызмет төңірегі бекітілсін;

е) Жақтар жарнасының түрі ерікті және Жақтардың бірінші Кеңесінің баяндамасындағы III қосымшада келтірілген түріне сәйкес есептеседі;

Г) Кеңес барлық Жақтарды оларды өз жарнасын олар жататын мерзім басталғанша Мақсатты қорға төлеуге шақырады;

г) жалпы бюджет екі жылдық 1990-1991 жылдар мерзіміне 1 580 000 АҚШ доллары көлемінде бекітілсін.

В. Жақтарға жатпайтын мемлекеттер және Мақсатты қорға жарна төлеуші Жақтарға Мақсатты қорға ерікті түрде жарна төлеуі ұсынылады.

Бюджетке қатысты Жақтардың екінші Кеңесі II/17 шешіміндегі екі жылдық қайталанатын бюджеттер жүйесін қабылдауға және 1990 жылғы жалпы қайта қаралған бюджетті 3.400.000 АҚШ доллары көлемінде, 1991 жылға қайта қаралған бюджетті 2.423.000 АҚШ доллары көлемінде және 1992 жылғы жалпы бюджетті 2.225.000 АҚШ доллары көлемінде бекітуге қаулы етті.

Бюджеттік және қаржылық сұраныстар жөнінде Жақтардың үшінші Кеңесі III/21 шешімінде қаулы етеді:

а) барлық Жақтарға қордың 1990 қаржы жылғы шеңберінде жұмсалған шығындар жайында Монреаль Хаттамасы Мақсатты қорының тексерілген және бекітілген есептерін мүмкіндігінше қысқа мерзім ішінде тапсыру хатшылықтан сұралсын;

в) Уақытша хатшылықтың озон жөніндегі 1989 жылғы тексерілген және бекітілген есептерін Жақтарға тапсыру хатшылықтан сұралсын;

с) Жақтардың келесі Кеңесі басталғанға дейін өткен жылдардың тексерілген және бекітілген есептерін Жақтарға беру хатшылықтан сұралсын;

д) Бюроның ұсыныстарын орындауға орай жұмсалған шығындарды Жақтардың осы жылға бекіткен бюджетінің шеңберінде немесе осы шығындарды жабуға төлеу үшін бөлінген басқа қосымша жарна есебінен жабылуы тиіс екені атап өтілсін;

е) бекітілген бюджеттердің белгіленген мерзімге жататын мөлшерден артық есептеуінің маңызы атап көрсетілген;

Г) Жақтардың үшінші Кеңесінің баяндамасындағы баяндаманың II қосымшасы ретінде келтірілген жарна формуласы мен қызмет төңірегіне сәйкес барлық Жақтардың өздерінің төленбеген және барлық жарналарды толық көлемде тоқтаусыз төлеуі талапты түрде

сұралсын.

14-БАП: ОСЫ ХАТТАМАНЫҢ КОНВЕНЦИЯМЕН БАЙЛАНЫСЫ

Осы Хаттамада, осы хаттама жайында басқа ереже болмағанда, Конвенцияның хаттамаларына қатысты ережелері қолданылады.

15-БАП: ҚОЛ ҚОЮ

Осы Хаттама мемлекеттер мен экономикалық интеграция жөніндегі аймақтық ұйымдардың қол қоюы үшін Монреальды 1987 жылдың қыркүйегінен, Оттовада 1987 жылдың 17 қыркүйегінен, 1988 жылдың 16 қаңтарына дейін және Біріккен Ұлттар Ұйымының Орталық мекемелерінде Нью-Йоркте 1988 жылдың 17 қаңтарынан 1988 жылдың 15 қыркүйегіне дейін ашық. 33

16-БАП: КҮШІНЕ ЕНУІ

1. Осы Хаттама 1986 жылы реттелуші заттардың жалпы әлемдік тұтынуының бағасы үштен екі бөліктен кем болмаған мемлекеттер немесе экономикалық интеграция жөніндегі аймақтық ұйымдар Хаттаманы бекіту, қабылдау, мақұлдау немесе қосылуы жөнінде кем дегенде он бір құжат тапсырылуға берілген кезде және Конвенцияның 17-бабының 1-тармағының ережелерін орындағанда 1989 жылдың 1-қаңтарында күшіне енеді.

32-сілтеменің аяғы:

о) 1992 жылғы ақырға бюджет 2.278.645 АҚШ доллары және 1993 жылғы 2.398.990 АҚШ доллары көлемінде бекітілсін.

33) Хаттамаға қол қойып, бекіткен немесе оған 1991 жылдың қыркүйегіне дейін қосылған (осы нұсқау - басшылықтың Ү қосымшасын қараңыз) мемлекеттердің және экономикалық интеграция жөніндегі аймақтық ұйымдардың тізімі бекітілсін.

Егер де осы күнге көрсетілген шарттар сақталмаса, онда бұл Хаттама шарттар орындалған күннен кейінгі тоқсаныншы күні күшіне енеді. 34

2. I-тармақтың мақсаттар үшін кез келген экономикалық интеграция жөніндегі ұйым сақтауға тапсырған кез келген құжат осы ұйымның мүшелері - мемлекеттер сақтауға тапсырған құжаттарға қосымша болып есептелмейді.

3. Осы Хаттама күшіне енгеннен соң кез келген мемлекет немесе экономикалық интеграция жөніндегі аймақтық ұйым оның бекіту, қабылдау, мақұлдау немесе қосылу жөніндегі құжаттарды сақтауға тапсырған сәттен бастап тоқсан күннен соң осы Хаттаманың Жақтары болып табылады.

17-БАП: ХАТТАМА КҮШІНЕ ЕНГЕННЕН KEЙІН ОҒАН ҚОСЫЛҒАН ЖАҚТАР

5 баптың ережесі ескіріп, кез келген мемлекет немесе экономикалық интеграция жөніндегі аймақтық ұйым осы Хаттама күшіне енген күннен бастап оның Жақтары болып табылатын 2 бап бойынша 35/ міндеттемелердің барлық кешенін дереу сақтайды, сол сияқты 2А - 2Е баптарымен 4 бап бойынша осы күнге сай хаттаманың күшіне енген күнге дейін Жақтарға қатысты жұмыс істейтін мемлекеттер мен экономикалық интеграция жөніндегі аймақтық ұйымдарды міндеттемелерін бұлжытпай сақтайды.

34/ Жақтардың ішінде Кеңесі III в) шешімінде қазіргі кезде Хаттама Жақтарының екінші Кеңесінде қабылданған Түзетулерді тек екі мемлекет бекіткенін атап өтіп, Түзетулердің 1992 жылғы 1-қаңтарда күшіне ену үшін оны бекіткен, мақұлдаған және қабылдаған жиырма құжат керек екенін ескертіп осы Түзетулерді бекітуге шақырып, барлық мемлекеттерге үндеу салғанын атап өтті.

35/ 2, 2А және 2В баптары 1990 жылдың 29 маусымында Лонданда өткен Жақтардың екінші Кеңесінде қабылданған III шешіміндегі түзетулерге сай.

18-БАП: ЖАҢЫЛЫС АЙТУ

Осы Хаттамаға жаңылыс айту мен түсініктер енгізуге тыйым салынады, рұқсат етілмейді.

19-БАП: ШЫҒУ

Осы Хаттаманың мақсаттары үшін Конвенцияның 19 бабының шығуға қатысты ережесі 5-баптың 1-тармағында көрсетілгендерден басқа Жақтарға қатысты қолданылады. Кез келген осындай Жақ осы Хаттамадан 2 баптың 1-4 тармақтарында көрсетілген міндеттемелер қабылданған төрт жыл өткеннен соң кез келген уақытта Депозитарийге жазбаша хабар беріп шыға алады. 36 Мұндай кез келген шығу депозитарий туралы хабар алған күннен кейін бір жыл өткен соң немесе шығу туралы хабарда көрсетілген осындай мерзімнен соң күшіне енеді.

19-БАП: ШЫҒУ

Кез келген Жақ 2А баптың I-тармағында көрсетілген міндеттемелер қабылдаған соң төрт жыл өткеннен кейін кез келген уақытта Депозитарийге жазбаша хабар беріп шыға алады: Мұндай кез келген Шығу Депозитарий шығу туралы хабар алған күннен кейінгі бір жылдық ішінде немесе шығу туралы хабарда көрсетілген сондай өткен мерзім ішінде күшіне енеді.

20-БАП: ТҮП НҰСҚАЛЫҚ ТЕКСТЕР

Осы хаттаманың түп нұсқасы ағылшын, араб, испан, қытай және орыс, француз тілдеріндегі текст нұсқаларымен бірдей болып табылады, ол Біріккен Ұлттар Ұйымының Бас хатшысына сақтауға өткізіледі.

ОСЫЛАРДЫ КУӨЛАНДЫРЫП, ОЛ ҮШІН ТИІСТІ ӨКІЛДІГІ БАР ҚОЛ ҚОЮШЫЛАР, ОСЫ ХАТТАМАҒА ТӨМЕНДЕ ҚОЛ ҚОЯДЫ.

МОНРЕАЛЬДА БІР МЫҢ ТОҒЫЗ ЖҮЗ СЕКСЕН ЖЕТІНШІ ЖЫЛЫ ҚЫРКҮЙЕКТІҢ ОН АЛТЫНШЫ КҮНІ ЖАСАЛДЫ

37 Жақтардың екінші Кеңесі II/6 шешімінде 19 баптағы "міндеттемелер қабылданған соң төрт жыл өткеннен кейінгі кез келген уақытта" деген сөзді Жақтардың сақтауға қатысты міндеттемесі төрт жыл өткеннен соң кез келген уақытта күшіне енеді деп түсіну керек.

А Қосымшасы РЕТТЕЛУШІ ЗАТТАР

Топтар	Зат	Озон бұзушылық қабілеті
I-топ	/ХФУ-11/	1,0
	/ХФУ-12/	1,0
	/ХФУ-113/	1,8
	/ХФУ-114/	1,0
	/ХФУ-115/	1,6
II-топ	/галон-1211/	3,0
	/галон-1301/	10,0
	/галон-2402/	38/ 6,0

* Озон бұзушылық қабілетін көрсететін бұл өлшемдер бағалы сипаттамада алынған, бүгінгі күнгі қолда бар ғылыми ақпараттармен негізделген және мерзім сайын қайта қаралып, шолу жасалып отырылады.

38/ Жақтардың бірінші Кеңесі I/9 шешімінде галон-2402 үшін озон бұзу қабілетін (ОБК) 6,0 көлеміндегі көрсеткішті қабылдауға, хатшылықтан Жақтар өздерінің бірінші Кеңесінде Консенсус негізінде осы көрсеткішті қабылдауға Депозитарийге хабар беріп, тиісінше Депозитарийден осы көрсеткішті Монреаль Хаттамасының А қосымшасындағы "әлі анықталмады" деген сөзді айырбастап ұсыныс сұрауға келісті.

В Қосымшасы РЕТТЕЛУШІ ЗАТТАР

Топтар	Зат	Озон бұзу * қабілеті
I-топ	/ХФУ-13/	1,0
	/ХФУ-111/	1,0
	/ХФУ-211/	1,0
	/ХФУ-212/	1,0
	/ХФУ-213/	1,0
	/ХФУ-215/	1,0
	/ХФУ-214/	1,0
	/ХФУ-216/	1,0
	/ХФУ-217/	1,0
II-топ	тетрахлорметан	1,1
III-топ	1,1,1-трихлорэтан	
	митилхлороформ	0,1

* Бұл формула 1,1,2-трихлорэтанға қатысты емес.

С Қосымшасы Ауыспалы заттар

Топтар	Зат
I-топ	/ГХФУ-21/
	/ГХФУ-22/
	/ГХФУ-31/
	/ГХФУ-121/
	/ГХФУ-122/
	/ГХФУ-123/
	/ГХФУ-124/
	/ГХФУ-131/
	/ГХФУ-132/
	/ГХФУ-133/
	/ГХФУ-141/
	/ГХФУ-142/
	/ГХФУ-151/
	/ГХФУ-221/
	/ГХФУ-222/
	/ГХФУ-223/
	/ГХФУ-224/
	/ГХФУ-225/
	/ГХФУ-226/
	/ГХФУ-231/
	/ГХФУ-232/
	/ГХФУ-233/
	/ГХФУ-234/
	/ГХФУ-235/
	/ГХФУ-241/
	/ГХФУ-242/
	/ГХФУ-243/

/ГХФУ-244/
/ГХФУ-251/
/ГХФУ-252/
/ГХФУ-253/
/ГХФУ-261/
/ГХФУ-262/
/ГХФУ-271/

Д ҚОСЫМШАСЫ* А ҚОСЫМШАСЫНДА КӨРСЕТІЛГЕН РЕТТЕЛУШІ ЗАТТАР БАР

ӨНІМДЕРДІҢ ТІЗІМІ**

/4-БАПТЫҢ 3-ТАРМАҒЫНА СӘЙКЕС ДАЙЫНДАЛДЫ/

АЗЫҚТАР

КЕДЕН ИНДЕКСІ

ШАРТТЫ БЕЛГІЛЕР

1. Жеңіл және жүк автомашиналарындағы кондиционерлер (олар автомобильде монтаждалған ба, әлде жоқ па, оған қарамастан) _____ , _____
2. Тұрмыстық және коммерциялық тоңазтқыш қондырғылары мен кондиционерлер (жылу сорғыштары). *** _____
мысалы, тоңазтқыштар _____
аяздатқыш камералар _____
ауа кептіргіштер _____
су салқындатқыш жабдықтар _____
мүзгенераторлар _____
конденцаторлар және жылу сорғыштар _____
3. Аэрозоль өнімдері, медициналық аэрозольдардан басқа _____
4. Қолымен көтеретін өрт сөндіргіштер _____
5. Изоляциялық қалқандар, панельдер және құбырларды сырлап жабу _____
6. Форполимерлер _____

* Бұл қосымша 1991 жылы 21 маусымда Найробиде өткен Жақтардың үшінші Кеңесінде Хаттаманың 4-бабының 3-тармағына сәйкес қабылданды.

** Олар жеке мүліктен немесе тұрмыстық аспаптармен немесе кеден қызметінің назарына түспейтін сондай біркелкі коммерциялық жағдайда емес контейнерлерде тасылған кезден басқа жағдайда.

*** Олар А қосымшасында аталған реттелуші заттар салқындатқыш немесе изоляциялық материалдар есебінде болған жағдайда ғана.

I-Толықтыру ОЗОН ҚАБАТЫН ҚОРҒАУ ЖӨНІНДЕГІ ХЕЛЬСИНКИ ДЕКЛАРАЦИЯСЫ

1989 жылғы 2 мамыр

Вена конвенциясы мен Монреаль хаттамасын Жақтардың бірінші Кеңестеріне қатысқан Үкіметтер мен Европалық қоғамдастықтар ғалымдар арасындағы қатаң реттеу шаралары қабылданбаса озон қабатының бұзылуы қазіргі және болашақ ұрпақтарға қауіп төндіреді деген кең келісімді пікірлерін еске ала отырып,

кейбір озон бұзатын заттар әлемдік жылуға әкеп соғатын қуатты болу жай газдар екенін түсіне отырып,

озон қабатын бұзатын заттардың айырбастауға экологиялық қолайлы заттарды, сондай-ақ технологияның тез және кеңінен өркендеуін еске алып және мұнда айырбастау технологияларды беруді, әсіресе дамытушы елдерге жеңілдету қажеттілігінің терең назар ала

отырып,

бұған дейін әрекет жасамаған барлық мемлекеттерді озон қабатын қорғау жөніндегі Вена конвенциясына және оның Монреаль Хаттамасына қосылуға шақырылады.

Монреаль хаттамасы реттейтін ХФУ өндірісімен тұтынуды неғұрлым тез 2000-жылдан кешіктірмей кезек бойынша қысқартуға және осы мақсатта Монреаль хаттамасында келісілген кестені дамушы елдердің ерекше жағдайларын ескере отырып қатайтуға келісті.

Озонның бұзылуына едауір әсер ететін галондарды, тағы басқа озон бұзатын заттардың өндірісі мен қысқартылуы мүмкін болғанда оны кезеңмен жүргізуді қамтамасыз етуге келісті. Химиялық заттар мен өнімдердің жеке технологиялардың экологиялық қолайлы айырбастағыштарын жасауды тездетуге, өздерінің қаржылары мен ресурстарына сай өнімдердің жеке технологиялардың экологиялық қолайлы айырбастағыштарын жасауды тездетуге, өздерінің қаржыларын мен ресурстарына сай жүргізуге өздеріне міндеттеме алуға келісті.

Дамушы елдер үшін тиісті ғылыми ақпараттарға, зерттеулердің нәтижелеріне және кадрлар даярлауға қол жеткізулерін жеңілдетуге және дамушы елдер үшін ең аз шығынмен технологияларды беру және жабдықтарды айырбастауды жеңілдету үшін тиісті қаржыландыру механизмін жасауға ұмтылуға келісті.

Агенттік директоры

А. Шәмен

© 2012. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің «Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат институты» ШЖҚ РМК